

ЩАСЬМЕ ЩӘЛИЛ

КЪЛАМЕ

ЧИА

89

POESIE

CEL

CASINE CELIL

KILAME CIYA (CHANTS DE MONTAGNE)
RECUEIL DE POEMES EN LANGUE KURDE
CER CYRILLIQUES

EREVAN EVERAN 1970 I30P

N° D'ENTREE: 649

K. C. 226

ЩАСЬМЕ ЩӘЛИЛ

КЪЛАМЕ Ч'ЙА

Дамие

ИЗДАНИЕТО "БАЯСТАН,"
ЕРЕВАН, 1970

ДЖАСМЕ ДЖАЛИЛ

ПЕСНИ ГОР

(на курдском языке)

Издательство «Айастан»

Ереван, 1970

ՀԱՍՏՄԵ ԶԱԿԱ

Սարերի երգերը

(բրդերեն)

«Հայաստան» հրատարակչություն

Երևան, 1970

ЩАСЬМЕ ЩӘЛИЛ

Нава щерга шайир у нвиск'аред к'ордед советиейә сьлсьлэта пешьнда шайир, хэбатчие мэхлуқәтиә—Щасьме Щәлил щие хвәйи лаиқ дьгрә. Әмәке ви гәләкә дь шөхәле пешдабрьн у дәвләмәндкьрьна ә'дәбийәт, мәдәнийәта мәйә т'әзәда, һазьркьрьна к'тебед дәрсада.

Щасьме Щәлил сала 1908-а гөнде Қьзьлқөледа (ль нәһ'ийа Дигор'е, қәза Қәрсе) һатә дьне. Де-баве Щасьме быч'ук гөндиңә к'әсиб бун у тәли-тәнгасийа ә'мьр һәрт'ым меване мала ван бу.

Гөнде ван нава ч'ийада бу. Зар'отийа Щ. Щәлил нава ван ч'ийада, we т'әбийәта бәтһида дәрбаз бу. Ле зар'отийа бехәм дреж нәк'ьшанд. Хәниме ә'длайа мәрвайе сәре хвә һьланин у дьнйа кьрьнә нава хуне. Дәстбь шәр'е һәмдһниәейи пешьн бу. Парәкә щмаә'та мәр'а т'әвайи, мала ван жи сала 1918-а дәрә-дәрә бу, к'әтә сәр р'е -дьрбе хәрибә нәнас... Зөлм у зөлмк'арие данә пәй ван у аниң дәрхьстьнә нәһ'ийа Апаране. Ле Р'ома р'әш һатә ведәре жи; бав у апе Щасьме быч'ук дил гьрт у бьр. Әв чуйин бу, кә әв чун. Жь дәрд у кәла, р'уе бәләнгазиә у бьрчибунеда пирка шийә һ'ьзкьри—Безар, дайка ви-Щәwahьр бевәхт жь ве дьне чун. Мьрьн бу қәсәсе сәре хушке ви жи. Нава чәнд мәһада жь ве мала п'ьр'нәфәр т'әне Щасьме т'фал ма.

Щасьме бе де-бав дәрә эт'имхана Алек'сандрополе

(Ленинакана нһа) вэкър у ведэре һатэ қәбулкьрыне. Паше эв эт'имханед Щалалог'лие (Степ'анавана нһа) ҫ Ереванеда жи ма. Қәвлэ гранэ чэтын бун, ле Щасьме Щәлил бәр һәр шур'э чэтнайа тәйах кър һ'этани Әрмәнистанеда диwana советие һатэ т'әстиқкьрыне.

Салед 1927—1931-е эв мэк'т'әбед Бәк'уе у Т'билиснейә әскәриеда һин дьбә. Һәма ведэре жи эв сала 1930-и дәрбази нава щергед Партия комунистие дьбә.

Паши к'өтакьрына һинбуне эв сала 1931-е вэдгәр'ә Ереване у те к'өвшкьрыне чава директоре техникума к'өрдайә Пышкавказейә педагогие. Эв ве қөльхе дькә һ'этани сала 1932-а. Жь сала 1932-а һ'этани сала 1938-ә Щ. Щәлил нәширәта Әрмәнистанейә дәвләтеда дьхәбьтә чава сәрwere п'ара әдәбийәта к'өрда у р'едакторе шабдар: Ви чахи шайире әрмәниайи советиейи навудәнг Ег'ише Чаренс сәрwere п'ара бәдәwәтие бу у һәрт'әм бь ч'әвәки херхази нәшъркьрына әдәбийәта к'өрда дьньһер'и, бь һәр тәһәри к'омәк дьда we. Нава wan салада жь алие ве п'ареда бь змане к'өрди гәләк к'тебед сәйәсәтие, бәдәwәтие, дәрса һатнә нәшъркьрыне. Һьлбәт, әмәке Щ. Щәлил жи ви шөхөле һөрмәтлида кем нибу.

Салед 1938—1941-е Щ. Щәлил факултета институтә Ереванейә педагогийейә змен у әдәбийәтеда дьхунә у бь ачьхи к'өта дькә. Хвәндьнер'а т'әвайи эв бәса жи дьхәбьтә чава директоре мэк'т'әба Ереванейә сәр наве Нар-Досә шәве.

Гава сала 1955-а р'адиоә Әрмәнистанеда п'ара хәбәрданед к'өрди вәбу, Щ. Щәлил р'едакторе we п'арейи пешьң бу. Бь һәрәк'әте ви гәләк к'лаам у мқамед щмаә'та мә сәр қәйт'ане һатнә нвисаре у жь өндабуне хлаз бун. Щ. Щәлил р'адиоода хәбьти һ'этани сала 1964-а. 1968-ә 60-салийә буйин у 40-салийә шөхөлкьрына Щ. Щәлил һатэ к'өвшкьрыне.

Щасьме Щэлил демэки э'дэбийэта к'ордайэ советиейи бэрбьч'э'вэ. Эви һала салед 30-да дэстбь э'мре хвэйи э'франдарие кьрийэ. Ван сала бу, wэки э'франдьнед ии-ийэ хвэхwэтиейэ э'wльн у т'эрщмед ии р'уп'елед р'ожнэ-ма "Р'йа т'эзэ,,-да һатнэ нэшъркьрьне. Жь бэрэвока э'франдьнед шайиред к'ордед советиейэ дōдада дэстпекь-ри э'франдьнед Щ. Щэлил ван бэрэвокада щики бэр-бьч'э'в дьгрьи. Эви бь хwэ чэнд бэрэвокед оса данэ һа-зыркьрьне у нэшъркьрьне, гэлэк щара жи буйэ р'едак-торе ван. Шайир жь салед 30-да дэстпекьри оса жи преса р'еспубликаейэ эрмэнийада пешда те. Ван сала эw гэлэк э'франдьнед шайире эрмэниийи мэзын һовһан-нес Туманйан т'эрщмэийи змане к'орди дькэ у бь к'т'ебед башqэ-башqэ дьдэ нэшъркьрьне. Ле сала 1949-а бь к'тебэкэ башqэ шьер, ч'ир'ок у проза Пушкине мэзын бь т'эрщма Щ. Щэлил бь змане к'орди р'онкаийи дьбинэ. Бэри we эви оса жи ч'ир'ока Пушкинэ "Мэ'сийа зер'ин,, бь т'эрщма змане к'орди бь к'т'ебэкэ башqэ дабу нэшъркьрьне.

Бь һазьркьрьна Щ. Щэлил дō бэрэвокед э'франдьнед шайиред к'орда (салед 1936-а у 1953-а) бь змане эрмэни тенэ нэшъркьрьне у жь алие преса эрмэниийэ э'дэбийэте-да блынд тенэ қимэткьрьне.

Щ. Щэлил һ'этани һна чэнд бэрэвокед э'франдьнед хвэйэ хвэхwэтие данэ нэшъркьрьне. Сала 1954-а бь змане эрмэни р'онкаийи дит бэрэвока э'франдьнед ии бь наве "Олэгэз,,. Салэке пэй wer'а диса бь т'эрщма змане эрмэни к'теба иийэ майин— "Бэйт'-сэрһатиед к'ордайэ һ'ызкьрьне,, һатэ нэшъркьрьне. Веда эw э'франдьнед зарготьна щмаэ'та мэ бун, кō шайир wэ'де башqэ-башqэ вэчекьрьбун. Сала 1957-а к'теба шьер у поэмед иийэ майин— "Канийа де,, (диса бь т'эрщма змане эрмэни) һатэ нэшъркьрьне. Бь готьна шайир пета ии эw бу, wэки бь ван бэрэвокед хвэйэ бь змане эрмэни насийа хwэн-

дэванед эрмэни бьдэ нмунед э'дэбийэта к'ордайэ советие. Шийэ бе готьне, wэки р'ожнэмед р'еспубликаейэ мэрк'эзие эван бэрэвокед Ш. Шэлил бльнд қимэт кьрын.

Ле сала 1960-и бь змане к'орди р'онкайи дит бэрэвока шьер у поэмед-ви бь наве "Р'оже мьн., Шэш сала шунда диса Ш. Шэлил бь бэрэвокэкэ т'эзэва пешда hat. Наве ви "Ощаха мьн., бу, кō диса бь змане эрмэни бу. Ле сала 1968-а Москваеда жь алие нэширэта "Э'дэбийэта бэдэwэтиеда., бь змане ур'ьси бэрэвока шьер у поэмед-ви ("Дорогами времен.,) р'онкайи дит.

Хенжь we, чэнд э'франдьнед ви ковар у алманахед Москвае у Ленинградейэ э'дэбийэтейэ мэрк'эзиеда жи hatьнэ чапкьрыне. Сала 1956-а р'ожнэма "Правда.,-еда шьера вийэ "Ленин.,, сала 1963-а р'ожнэма "Известия.,-еда шьера вийэ "Чиайед К'ордстане., hatнэ нэшьр-кьрыне. Шиэ бе готьне, wэки эв жь нмунед э'дэбийэта к'ордайэ советиейэ пешьн бун, кō ван р'ожнэмед т'фақиейэ мэрк'эзиеда hatнэ нэшьр-кьрыне.

Дэрhэqа поэзиа Ш. Шэлилда мэри дькарэ бежэ, wэки эw алава лирикые у беқалпиева бэрбьч'э'вьн. Нава э'франдьнед хwэда эви бь р'ōh'дарбунэкэ мэзын э'мре мэйи иронни мерхасие, дости у братийа шмаэ'та советиейэ нэбишайи нишан дайэ у пэсьнандийэ. Т'ема лениние нава поэзиа Ш. Шэлилда шики сэрэкэ дьгрэ. Эвинти у т'эбийэт, дō мотивед э'франдьнед вийэ h'имлинэ. Э'франдьнед вийэ ван ахьрийада нишандаийна шэр'к'арийа шмаэ'та к'ордайэ дэрэ мерхасие те пэснандьне, шэр'к'ари, кō бона хwэшбэхтийа млэтие у азайе те кьрыне. Hьмбэриhэвкьрына э'мре п'арэкэ шмаэ'та к'ордайэ бэре у нhа wэлате мэда хwэндэване поэзиа Ш. Шэлил тинэ сэр we фькре, wэки сэйасэтийа лениниейэ млэтиейэ ақьлбэнд, қайде сосиалистие бона шмаэ'та, илаhи шмаэ'тед бьч'ук, к'эрэмэкэ чьқаси мэзын. У эв h'эму нэ бь хэбэре h'ьшк, нэ бь газийа те готьне, ле бь мэщалед бэдэwэтиейэ анэгорва те нишандаине.

H'этани нhа э'франдьнед Ш. Шэлил бь чэнд зманед

шмаэ'тед Т'фақа Советне (урьси, эрмэни, адрбещани), бь зманед шмаэ'тед вэлатед дэрэкэ (бь англиси, франсьзи, э'рэби) һатьнэ т'эршмэкьрыне. Ковар у р'ожнэмед к'өр-дед вэлате дэрэкэйэ пешда чэнд э'франдынед ши һать-нэ нэшъркьрыне у дэрһэқа вида нвисинэ.

Щ. Щэлил гэлэк очерк, мқалед дэрһэқа пьрсед э'дэ-бийэте у э'мре башқэ-башқэда нвисинэ у р'ожнэмед р'еспубликнйе, т'фақне, вэлате дэрэкэда данэ нэшъркь-рыне.

Вэхта мэри дэрһэқа Щ. Щэлилда дьнвисэ, нькарэ we архива дэвлэмөнд жи бир нэйнэ, кэ бь һэрэк'эте ши ма-ла вида һатийэ бэрэвкьрыне. Нһа эвқас қнйате дэрһэқа шмаэ'та мэда мала вида теиэ хвэйкьрыне, кэ дькарын музекэ т'ам, бьднэ хэмландьне.

Жь салед 30-да дэстпекьри һ'этани нһа Щ. Щэлил бь активн т'эви һазьркьрын у нэшъркьрына к'тебед дэрсе к'өрдн буйэ.

Щ. Щэлил жь сала 1936-а өзве Т'фақа нвиск'аред Т'Р'СС. Сала 1954-а т'эви қөр'лт'а нвиск'аред Т'Р'СС буйэ. Ле дө сала шунда т'эви дэһр'ожийа һ'өнэрмэнди (искуства) у э'дэбийэта эрмэниайэ ль Москвае буйэ у һэма we сале бь медала "Бона башбуна хэбатева,, һа-тийэ р'эвакьрыне. Эw өса жи лаиқи һ'өрмэтнэмед Сэдр-тийа Совета Р'СС Эрмэнистанейэ т'эврэблэнд буйэ.

Э'МЭРИКЕ СЭРДАР

Н'ЌБА ШЬВАН

ЭЗ ТЭ'ВА ГЭШ Н'ЫЗДЬКЫМ

Эз тэ'ва гэш н'ыздькым, тэ'ва бь нур у алав,
Т'ым сьбе зу эв дэрте, бь шэwq, шэмал у гōлав,
Сильн'буи тир, п'энща, sawe дькэ сэр тарие,
Дьнйа неса хэwеда, н'ышйар дьбэ р'онайе.

Эз тэ'ва гэш н'ыздькым, эwэ мэлн'эма гōла,
Нуре дьдэ сэр дьне, э'мыр дьдэ эw зила,
Н'эбе гэньм жь халйе, п'энще р'ое тиньн дэр,
Мьск у маwэр дьфьр'ьн, гōл сосьн у сусэнбэр.

Бэр шэwеда сьпьндар, бьльнд дьбьн һьндавда,
Бэрбь э'змана р'адьбьн, н'ōба р'оенэ дьлда,
Гэли, гэбоз у ч'йа, н'эзар т'эрзи дьхэмльн,
Минани қизед к'ōбар, наз р'оер'а дьк'эньн.

Тэ'ва зэрин н'ыздькым, каниа н'ōбе, бэдэwйе,
Чьqа дьла гэрм дькьн, шэwq шэмал у нура we,
Дэлалйа мьн бэр тэ'ве кō бьске хwэ бадьдэ,
Qэй дьбе нура р'ое, т'эви кэзиа дьһунэ.

П'эрчэ кэвре лал у дōр', нура р'ое кō дьдэ сэр,
Н'эзар awаз р'энг һьлтинэ, к'эскэсор же дьдэ дэр,
Эз тэ'ва гэрм н'ыздькым, эw мōн'бэта дьланэ,
Эз тэ'ва гэш н'ыздькым, эw гōмана бэнданэ.

Эз т'эва нур һ'ыз дькым, эшце дьдэ тэирэда,
Ль э'рша п'эршаз дькын, бь п'эр' баск у қаната,
Т'эне бум у кӱнде кор дьк'эвнэ хэп'энге,
Һ'эта р'о дьчэ ава, паше дэртен сэирэнге.

Эз тэ'ва нар һ'ыздькым, дэрте мина зэрике,
У кэзие хwэ эw дэдал, дькэ тирьнща к'ӱлэке,
У дайкед кэвани, дэре мале вэдькын,
Пэз у дэвар жь мал, бэрдьдын, вэр'е дькын.

Бой we һ'ыздькым тэ'ве, кӱ дьчэ ава эвара,
У сыба зу эw дэрте, тарие даве кэwара.
Бь һ'эищед зэрэ низэ, бь к'эн э'рша дьлизэ,
Эз we тэ'ве һ'ыздькым, дьле мыда э'зизэ.

Н'ОБА ШЬВАН

Шьване шаһьл р'öh'е тә назьк,
Р'öh'е тә назьк wэк зар'ок бешьк,
Р'öh'е тә һэвал бөй щәw канйанә,
Р'öh'е тә хусйа кӧлилк, карзианә.

Шьване шаһьл, заньм, рӧһ'е тә
Зьмане ә'мьр, т'әбйәте занә,
Ле wәхта әзъм, әзъм ль р'әх тә,
Дьбеи к'ьлитъм әз бой заре тә.

У тө бәнд дьби, зьман лаломә,
Бәле фә'м дькьм әз жь р'öh'е тә,
Бәле, кем дьбһем хәбәре тә дӧр',
Хьзна фькра тә, бә'ра бе бӧһӧр'.

Заньм бьлурә, бьлур заре тә,
Сәр we дьлизьн т'ьли-печ'ие тә,
Сәwt у мьqам ле дьбьнә кани,
Н'ӧба тә окйан, окйанә ә'ини.

Ле wәхта мьвр'а тө хәбәр дьди,
Леве тә назьк, наз дьр'ьшьфьн,
Wәхта бьлуре тө кӧ һьльдди,
Н'ӧб, сәwt у мьqам ч'әмки дьк'ьшьн.

Хѳнава ль сэр гѳл у сосына,
Бѳ эвинтна эш ванда дьньщэ,
Кѳре пѳз мот'аш мина эвина,
Чѳре бир дѳкѳ, дор тѳ дѳщѳвѳ.

Т'ѳне мѳразѳк дѳле мѳнданѳ,
Хазѳ бѳбума бѳлура дѳст тѳ,
Н'ѳб у эвинтийа дѳле тѳданѳ,
Мѳн бѳхандана бѳ ван т'ѳлие тѳ.

Ви чахи эзе нѳмѳр бѳминѳм,
Бе мѳцѳт, бѳжим мина тѳйрѳда,
Кѳ сэр левѳ тѳ т'ѳме бѳлурбѳм,
У бѳбѳм канийа сѳвт у мѳѳама.

ШЭВ ЛЬ ОБЕ

Кон у чадър синге ч'ийа,
Чьпхинэ нэв мина карйа,
Нава оба у зомāда,
Дьк'шын щэвед бэлэкйа.

Р'ожа нур we дьчэ ава,
Бэрэв лькэ гөрзед кэзйа,
Дьсэцър'э нэр тьшт эйле,
Нока-нока шьвана те.

Э'змане шин мина э'ба,
Дьхэмьлэ стере гэш,
Ч'ийа минани эсн'эба,
Дьһеньжын бь хэва хаш.

Һива зэрин наһеньжэ.
Шэ'да дьле дьлк'этйа,
Шэwqa назьк эw давежэ,
Бой эвина ль сэр р'йа.

Wэхта чоле дэве занга,
Хорт у қиз кō нэв р'адмусын,
Һив дьк'эвэ бьне э'wра,
Ч'э'ве хэриб ван нэбиньн.

Р'амусан у сәwта wана,
Т'әви п'еле щәwа дьбын
Ад у қьрар, созе wана,
П'ел, к'ьламын бәржер дьбын.

Дор мын кәр'ә, әз т'әнемә,
Ль т'әбйәте мезә дькым,
Бой к'ьламе кәзие һива
Әз вәдһуньм, т'әртиб дькым.

ХЭВ ЛЬ Ч'Э'ВА Н'ЭР'ЬМАНДИЙЭ

Эз дьстьрем шэв у р'оё сэва тэ,
Бьру, бьжанг мьн кьлданэ сэва тэ,
Хорте назьк, хорте т'урэ, зу шэрэ,
Мьн пэз дотйэ, шир к'эландийэ сэва тэ,
То у ньвишк мьн һьлдайэ сэва тэ,
Дö шэвэ мьн хэв ль ч'э'ва н'эр'ьмандийэ,
Хорте назьк, хорте т'урэ, сэва тэ.

* * *

Эз н'ыз дькым баһара бин,
Дэшт-зозане мэйэ п'эр' шин,
Кө дьһ'элын бэрфед ч'йа,
Щэw дөхөлхөлын жь бэлэкийа,
Кание зэлал дьк'ьшын һеди,
Эw п'ел дьдын бе хэм, хийал,
Т'ьре, эw жи бунэ р'евни
У wa дьк'шын р'эһ'эт һарсал.
Жь бьн бэрфе бь шэрм, фэди,
Н'ьшйар дьбьн көлилкед к'aw,
Бэжьн дьк'ьшиньн у гөл дьдын,
Бе тьрс у хоф, бе хэм у saw.
Ве баһаре н'элийа н'эму,
Н'эму бэрфа ль сэре ч'йа,
Дьһйа сыпи бэдэw р'энг бу,
Хwэш хэмьланд хwэ бь гөлийа:
Ль щенике хwэ дьһер'ьм
Эwэ дйса сыпи манэ,
У баһара т'эбийэта мьн
Бэрфа сыпи сэр мьн баранд..

НЭМА ДЕ

Тарибар бу һе... Стерэк тэмьри,
Эw жи стэйрк бу ль нав һ'эзари...
Бае бэрбанге һеди кър хөшин,
Һ'эжанд гөл-гиһа, бае дьл бьрин.
Стэйрэк тэмьри— стэйра эскәрки.
Эскәр бу т'әне, йан әвләд бой де?
Щаһьл бу т'урә, бәхт-мьраз пешйе,
Гөман бу бой де, дьйя р'он бой we.
Стэйра wi тэмьри, хэйри жь дьне.
Эw чьйә? К'ейә wa дькә налин?
— Дьбә кәндалада ба дькә зарин?
— К'ейә ардьмйе дьхазә һеди?
— We жь к'ирьша дьһ'әдьмә хwәли.
— На, бьриндарәки шаһьлә дьналә,
Хәләқа дьжмьнда т'әне майә,
Һәвалед wийә эскәред ә'рәб
Бьһер'ә, һе we әw тенә хөйан,
Хөбара п'йе ван дьгһижә ә'зман.
Ч'ә'ве хwә дьгьрт эскәр wәшк'әти
Незикә аг'ри дьл дьдә шә'дәти.
Ч'ә'ве хwә вәдькә хәма бир дькә.
Мәрийе нәнас сәрр'а сәкьнинә.
Гәло к'енә әв, у чь мәринә?
Кө к'өме эскәрийе сәре ван нинә,
Т'әвә к'олосын, к'олос р'ишинә,
К'олосе сәре ванә к'өрдинә.
Ч'ә'в ле дьқөльбьн, мадьқ дьминә

Н'элабэледа дйа хвэ дьбинэ.
Нав духанеда де дьлэзинэ,
Сэре ви жь э'рде һьлтинэ,
Бэр сери р'удне ви н'эмеэ дькэ де,
Гэрм дькэ деме ви бь р'амусане,
У дьбе: "Лаво, тэ не шаһьли т'урэ,
Э'мьр, хвэшбэхти һэла пешйа тэ..
Эв дьбне дэнге к'отана дьле де
Кө һэйбэт ледьхэ мина сьһ'эте.
Ль сэр э'ниа хвэ эв дьбинэ,
Гьранйа дэсте дейи қэрч'умэ,
Йа бь ч'э'ве һесьр у к'эла т'ьжи
Ль ви дьһнер'э. Эскэр кьр гази:
— Чьйэ даие тэ чьма дьгри?
Эз чь дьбиньм қайш у қьрмэ,
Навк'ел у п'есир т'эмам ашьрмэ,
Ч'эк сильһ' кьри т'вьнгэ дэсте тэ
Нэ мина йе мэ к'ьнщ р'ьһ'эле тэ,
Эйни эскэри, эскэрки э'гит,
К'ейи тэ? Ньзам, дьбийьн нэ дйа мьни,
Ле борщдарьм кө тэр'а бежьм дае.
К'ей тэ, кө сэр мьда һесьра дьбарини
Сэр мьда кө ээ дьжмьне к'өрдамэ
Дайке к'өрди чьқасэ р'э'ма дьле тэ...

— Эз демэ, р'астэ, нэ эвлэде мьни,
Тэ жи эвлэди, мина эвлэде мьн;
Эз тэ дьһнер'ьм, лаве хвэ бир тиньм,
Дөһ басиста бой коштыне бьрьн:
Бэле, к'өрдьм, тэ жи-э'рэби
Тэ бьриндари, хун тэ мьч'ьқи
Мэри т'эмам йэкьн р'убаре дьне
Н'өкме, қэт'луйа дьк'шиньн щэфе.
Сэре эскэр һеди бэржер бу.
У пьрсед ва жь дев р'ез бу:
— Эз зэ'ф нажим, тэ мьр'а буй де,

Ле дйа мын, һивйа мынэ ль we,
Бэрийа мынданэ нэ'ма мын пьвисейэ
Чэнд хэбэра жи тө жер'а бьнвисэ,
Бьнвисэ “Хушке wэки көр'е тэ
Паши шер' wэфат бу синге ч'йа
Ль сэр мыле мын дайке,..

Бэрбанга събе бу, стэйрэк тэмьри,
Весйа, онда бу нав стэйркада...
Ба бь мэлуди һ'эжанд чьрпи дар,
Wэфат бу эскэр, стерэк һатэ хар.

Бь дэрде гьран, бь к'элогьри
Де нэмэкэ хун дэрхьст бэрие ви,
Һьлда we дайа ч'эк-сильһ'кьри,
Мэлул сэкьни у к'ур фькьри:
— Бэле, эзе бьнвисьм... һеди хэбэрда
Нэ т'эне дйа тэ, бой т'эмам дайка,
Йе лав ондакьрьнэ у дэрдьн дьлда
Т'эмама сълавкьм, сълава дайка.
К'ебьн, к'енибьн, зьмане мэ йэкэ,
Дьле һэр дайка һэвдө фэ'м дькэ,
Һэргэ э'рэббэ, к'өрдбэ, йане т'ьрк
Дьле дайка йэкэ, бе шөбэ, бе шьк,
Йэкьн дэрд у к'эсэре дайка,
Кө шэр'ада,
Онда дькьн эвлэда.

Һэр wэхта у дьле һэр де
Дьшэwьтэ, дьгри, дьк'алэ,
Wэхта кө дьбэ һелуна дэрда.

Бьһер'ьн, we диса стэйрк тэмьри
Иди нькари иза we бьбини,
Бь һэйбэт дьһ'эжьн чьр у дар,
Эскэрэк wэфат бу, стерэк һатэ хар.

— Һ'эта к'энге эме wa кэр'ьн
Бежьн дайкед дьлк'эдэрэ мьрэр'ьм.

ӘМӘРЕ ЩӘДАЛИ

1

Р'эх ч'йае бьльнд, ль н'афа занга,
 Гөндки мьрэр'м бу, гөндэки к'өрда,
 Э'зман нешин бу, э'рд чайир, чиман;
 Қәфед зангада тәйр у ту дьман.
 Тәйрәде бехоф ль э'рше нешин
 Аза дьфьр'ин, нелин даданин,
 Вьр мэзын дьбун бьнәлие ч'йа,
 Ньм шушьке тәйра, ньм лахе к'өрда.
 Р'эх ч'йае бьльнд қәфа зангада,
 Мина тәйрәки Э'мәр ле дьма,
 Бәжи бьльнд бу әв, э'фат у мерхас,
 Нәбу мә'рифәт, р'ә'м бу беқәйас.
 Алик'ар бу әв, пыштмер бо к'өрда,
 Н'ьзкьри бу әв нав әширеда,
 Т'өнәбу бәндә же н'ьзнәкьра,
 Хван нав н'өрмәт бу, бәндар'а бьра.
 Чьқас жи әв ч'йа кә азабуна,
 Ньге хәриба кә вьр нәк'әта,
 Диса чәтын бу, нәдьжин неса,
 Сөлт'ан бу хвәйе нәбун у ч'йа.

2

Жь Стәмбуле р'оке һат фәрман,
 Бәла бу нава к'өрде сәре ч'йа,
 Фәрмана р'әш бу, фәрмана сөлт'ан.
 Кә: "Э'мәр бьгрьн бавенә зьндан.
 Эгәр бьминә к'өрдки мьқабьл,

Кō шәлалибә,
У әв нәхвазә т'әслимбә бь дил,
We п'ьр' хьраб бә,
Әгәр гондәки к'орда,
Шәмаләки хвәйкә,
We бышәвьтә нава агьрда,
Гонде бьвә духан у к'ози...

Р'исли р'ушьштьн, к'ур дөшөрмиш бун:
“Әмәр кō һәр'ә т'әслими сөлт'анбә,
We бь қәйд-чидар хорт һьлдын бьвын,
We бь шызарәт әв бьдын кōштьн...
“Ле кō бьминә әв ль ван дәра,—
Һеди хәбәрда сәрүере оба,
Гонде хьравбьн бьн т'оп у гөлла,
Лао тō р'абә к'очкә вандәра.
Дьнйа мәзьнә, әв бь п'ьр' вәлат,
Зөлк'ар we йере буйә бобәлат,
Хөде бьдә тә ог'ьр, намусе,
Р'ейә һ'әтани Шаме у Қөрсе...

3

Шәв нивешәвә Әмәр мал дәрк'әт,
К'оча хвә баркьр у р'әх к'оче к'әт,
Хатьре хвә хвәст жь щинаре доре,
Wi да сәре р'е т'әв де у баве.
Кәрийе пез дьк'шийа, дьк'шийа бь р'әһ'әт,
У бәрә-бәрә әв жь гонд дәрк'әт,
Әмәр ньһер'и ль ч'йа у банийа,
У жь т'әмама хвәст хатьре хвә.
Wәхта р'о дәрк'әт, нур да сәр дьне,
Әмәр сәкьни ньһер'и ль р'е,
Дит дурк'әтийә жь вәлат у гонд,
Һемәки дьхвеньн ч'йаед бьльнд.

Э'мэр чу дэрк'эт жь хвалиа сөлт'ан,
К'эт т'ьхубэки безор у дэман,
У ль вьра ма аза у неса,
Wi вэхтке нэди зор зьхтйа аг'а.

Һатьбу гьнишьту гола Урмийе,
Мина дьле wi зэлал бу ава we,
Синге гьраки к'энэре we голе,
Һэбыне коне хвэ лехьст ль э'рде.

Ль wi к'энэри, шие бе мэри,
Кө ле һевьри Э'мэре Щэлали,
Т'эв де у бава бь ша у неса,
Дэрбаздькьр р'ож у р'ожгэра хвэ.

4

К'ө т'өнэбэ сөлт'ан, шаһе ле һэбэ,
У эw вэлата йе шаһыншаһ бу,
Сэр вэлате wir'а тэйр кө дэрбаз бьбэ,
У шаһ һэбьһе, эw һафэwьмэ.
У эw вэлата, вэлате шаһ бу,
Нэдьфэwьми wэки шаһ һэбьһиста,
Кө к'энэре Урмие к'оч һевьрибу,
Э'мэре Щэлали һатьбу ван бэста.

Бь фьлхе дэwреша шаһ дьгэр'йа,
Һэр йер у мьск'эне вэлате хвэ,
Чь бьфэwьми гэрэке бьбьһиста,
Гэрэ бьдита эw бь ч'э'ве хвэ.

К'е чь р'азийэ, к'е чь нэр'ази,
Чийэ фькьра ван дэрһэфа шаһда,
Wэлатда һэнэ мэрийе нэр'ази,
К'е дэрһэфа шаһда хьраб льбежэ?

Хъраби нэр ши хърабиё дьгэр'э,
Ль шаһ т'өнэбу хэв у т'абэт,
К'о к'о льнге шаһ ле дьк'эт,
Дьт'эр'ьби бэхт, нэдьбу хэбат.

5

Зьрынг на зьрынг кавранэк we те,
Мина р'яа кадъз думен һышт сэр р'е,
Хобаре һылдабу кавране дураие,
Йе к'о һевъри-дора гола Урмийе.

Бар у барханэ даннэ эрде,
Чадър гьредан к'о эв һесабын,
У сьбе дуса бьк'эвын сэр р'е,
Бэрбь вэлате дур дуса р'ешибын.
Qьлхе т'ощара шаһ кавран р'абу,
Т'эви кавран эв жи р'еши бу,
Чава мэрики дэвлэти т'ощар,
Конэк гьредан, бой ви кьрын шар.
Эви дурва дит эв коне Э'мэр,
Ч'э'в т'эвиһэв бу, ле сет бу к'эмбэр,
Эв дьһяа р'оньк ль ви бу тари.
У жь деме ви жэ'ра жэ'р бари,
Һьнки фькьри, паше һесабу,
Qьлхе т'ощара эв хвэ ди, п'уч бу,
“Эв к'ейэ гэло, вьра дьминэ?,”
Д'ош'ормиш бу нэр'э у ви бьбинэ.
Х'олам хьзмэтк'ар кэс пе нэһ'санд,
Һэспа боз сйар бу, эви р'е қэданд,
К'о бьзанбэ к'ейэ хайе ви кони,
Чийэ, нэбьһистйэ нав у дэнге ви?

6

“К'е һэйэ вьра?— эви кьр гази,
Вэхта гьһиштэ ль бэр ви кони,—

Т'асэ ава сар эз дькым ниви,
Т'асэ ав бьдн ль мэрийе р'еви.
Меван кӧ һэйэ меване хвәдейо,
Бесът'ар набэ меване сэр р'е.
К'е кӧ бь һ'ормэт т'асэ ав дьде,
Эв те готыне, шекьрандынс.

7

Э'мэр дьзгина һэспе меван гьрт,
Бь мэ'рифәти эв бьрә һӧндӧр',
Сәлам данэ ши, сәламе вәгьрт,
Сэр кӧлев р'унышт меване хәриб.
Т'асэ чафьлмаст анин ши вәхар,
Һьнэ һеса бу у ле вәбу зар:
— Зуда дьминьн һун ль ван дәра?
— Һэйэ мӧг'даре чәнд бьһара.
— Чава дьминьн т'эне ве чоле,
Нә чәтыно һ'але бещинарийе?
Йане сьтце саг' шаһ ва пьрскьр,
Дьле хвәда бубу п'әрчә агьр.
— Э'мьрда тыште ва дьрәшымә,
Жь бәр зор зьхтия Р'оме р'эвимә,
К'ӧрдәкьм эз, к'ӧрдки зерайи,
Дәрк'әтьмә эз ль ви т'ьхуби.
Меване э'зиз, тӧ we дьнһер'ий,
Хӧде э'мьр бьдә шаһе ви йери,
Бьра стера ши, э'змани шабә,
Дә э'буре мын we вьр жи бьвә,—
Бь к'ән эв меван малхӧе ньһер'и,
— Э'сәи тӧ мерхас, к'ӧрди, шәлали,
Шаһ кӧ бьбьһе дәрһәқа тә хорти,
Э'сә we бьдә ши у варәки.
Тӧе чь бьки пышт we қәншиева.
Меван хваст вехә қәйлуна хвә,
Йа дагьртьбу вәхте хәбәрдане,

Иди нэсэкъни хивйа шаве.
— К'эрэма хвэ агьрэки бьдэ мьн,
Мьн онда кьрьнэ кэвэр у нэстэ..
Меван һедика дькьр гьнэ-гьн,
Э'мэре мерхас бэрбь коч'ьк дьчэ.
Э'мэр коч' гьништ бэр коч'ьк сэкъни,
У агьр һьлда бо қална меван,
Да сэр дэсте хвэ у незик ани,
Сэва хатьре меване һати.
Шаһ дөшөрмиш бу у эви зэнд гьрт,
“Чь мэрики хай сьтқи саг'э,,
Хэбэрдана хвэ шаһ ва дьрежкьр,
Э'севани Э'мэр нэсэкънийэ ль шьр.
Қэстбэндэ хаст вехэ қэльне,
Қэлын жь дэста пэкийа ль э'рде,
Һедика қуз бу, ви қэлын һьлда,
Э'мэр ньһер'и агьр бу дестда.
Э'мэр сэкънибу һеса, сэр бэржер,
У шарэкэ дьн қална меван к'этэ жер..
Меван қуз бу, қэльна хвэ һьлда,
Қална хвэ дагьрт хэбэрданер'а.
Эви дьнһер'и ль ч'э'ве Э'мэр,
Коч' агьр дестда сэкънибу бэр,
Агьр дьшхөли, духан дьк'шйа,
К'ьзийа дест бу, дон же дьһ'элийа..
Меван дькьр коч' текэ қужин,
Зэндэгьрти мабу жь һэйбэга,
Хвэ хөрдьли мина мэрийе дин,
Дьле ви ида ль бэрһэв нэда.
Худана сар дабу сэр меван,
Ле һатьбунэ һэв эв э'рд у э'зман..
Ле Э'мэр һе сэкънибу һеса,
У жь дэсте ви духан дьк'шийа.
Дьһа т'абнэкьр, меван щи р'абу..
Го. “Э'фэрьм Щэлалие э'гал,
Шире дйа тэ ль тэ һ'элалбэ,

Жь алие мында эв жи тэ һ'элал...
Шаһ агьр һьлда жь сэр дәсте ми,
К'исэ зер' к'эфа дәст мида дани,
Дэрк'эт, һәспе хвэ сйар бу у ажит,
"К'е бу дьлкэвьр эв мари гәло...?"
Дьле Ә'мәрда бу шыка һәрр'о.

8

Т'эв де баве хвэ Ә'мәр ль вьр,
Чәнд бьһара бехәм дәрбаз кьр,
Шьк-шьбат т'өнэбу дьле мида,
Ми э'бур дькьр бехәм у һеса.
Ньшкева р'оке,
Сйарәк һатэ вьр,
Жь алие шаһда,
Ва кьн һ'өкөм кьр:
"Шаһьшаһе мәзын.
П'адшайе п'адша,
Гази Ә'мәре Щәлали дькә.
Ль диwana хвә,,
Н'өкме шаһэ, чава нәфәдинә?
Ә'мәр бьрын ль диwana шаһ,
Ә'мәр п'атэ да гьрт т'эмәнэ,
Ньзанбу бой чийә, йан чь быгота.
Шаһ го,— Дэ ньһа р'аст мын бьһер'э,
Мерхас Щәлали, эз тем бира тә?,"
— Шаһи хвәшбә,
Вәхтәке меване баве мын бун.
— Ирода диwанда гәрә синотби.
— Оһ, шаһе мәзын, қәлха өсар'а,
Эз нә һежамә, эз нә һежамә,
Һәрге дьхwазии кә эз шәм тәбьм,
Бәйт'арьм сәйисе һәспе тәмә.
Сәиске бьдә мын.
— Кә we дьхwази, эвә хастьна тә,

Бь фэрман ирода эвэ қолха тә.
У we р'ожеда Ә'мәре Щәлалли,
Һәспә шаһр'а кьрә сәйиси.

9

К'әт бира Ә'мәр гола Урмийе,
Чайир у чиман гөл у сосьне we,
Ава қьрар кьр мерхас щарәке,
Кө р'эво дәрхә т'ьхубе голе.

К'ьһ'еләкә ә'рәби Ә'мәр сийар бу,
Р'абу шәбәқе бәрбанга сьбе,
Р'эвое һәспа ажот у чу,
Ажот у чу бәр гола Урмийе.

Ә'мәр пәй р'эвойе һеса дьчу,
Щәрдәкә һ'әравйа пешва р'абу,
Бь ч'әк сильһ'а ажотын пешйе,
Ә'мәр хвә авит занге қәләчйе.

Һ'әта шер'да бу, хвә хвәй дькьр,
Хорте щәлалли жь зәрпе дьжмын,
Дит йәки р'эво дажот у дьбьр.

Щәлалли кө дит р'эво же дур к'әт,
Ви ә'мьр биркьр, бу п'әрчә агьр,
Р'анәдьбун иди, дәрп к'ижани дьк'әт,
Сильһ'е ви бун шур, дар у кэвьр.

Йе маин тьрса һьштын у р'эвин,
Йе бьриндар к'ур дькьрын налин,
Йе сәр лынга бу, Щәлалли ле дьда,
Дәрп нәдһевшанд жь дьл щәгәр'а.

Ви шэр'ида эw һаж хwэ нибу,
Wэки мьле ви бьриндар бубу,
Ви к'ьһ'ела хwэ да нав зэнгуйа,
Ажот у гьһиштэ р'эвое һэспа.

Гьһиште у хаст, wэки we дэме,
Г'эрави қэткэ дэрдэкэ қэме,
Ле иди мьл р'эхда һатьбу,
Qэwата бэре теда т'өнэбу.

Г'эрави кō дит эw бьриндарэ,
Ви дэрдэк к'ьшанд бьрина ви хьст,
Сйар бу һэспэки к'ьһ'ел, бьжарэ,
Гэли у кэндал бар бунэ бьһост.

Мина ч'ьрэки дара шкэсти,
Кō сэр р'эһ'эке дьминэ сэкьни,
Оса бу мьле хорте Щэлали,
Сэр р'эһ'эке мабу дальқанди.

Ле хwэ онда нэкьр Щэлали,
Эw жь меранйа хwэ бу р'ази,
Р'эвое һэспа ви да пешийа хwэ,
Ажот у һат һеуьр-ware хwэ.

10

Щаһаб гьһиштьбу ль шаһе мэзы,
Wэки һэспе ви щэрде бьрын,
Диwanеда шаһ гэлэ һерс бубу,
Кōштьна Ә'мэр-эw э'сәи бу.

Шаһ гази Ә'мэр кьр ль диwanе,
Ль шаһ дьлэрзын к'эрба дэст у п'е,
Ч'ежьке тьрсонэк, к'анен һэспе мьһ?
Ч'эрме пышта тэ бь золки р'акьм.

Шаһи хwэшбэ, һәспә т'эв вьры,
 Щәһ дьхөн, т'эмам ль сәр афьр'ьн.
 Хөламки тә т'эк бьриндарә,
 Хун же к'ышайә, бьрин хәдарә.
 Зә'ф бәр хwә дьк'эт, әв дьле хwәда,
 Ч'еже көреша, хорте Щәлали,
 Щида сәкьни сәр мьле хwә һьлда,
 Мьле хwәи бьр'и нишани шаһ да.
 Дьле ша эшия, ле чь бькьра?
 Анцах хwә зәвткьр жь һәйбәта,
 Го: "Ньһа мьлки дьгәр'и дьне,
 Бой шаһ сәре хwә дайний р'ьһ'ине.
 Бьн дәйне мерхасада шаһ намиһә,
 Мьлки зер' we тәр'а бьһ'әлиһә,
 Иро шунда тө мақул у хани,
 һәр'ә бьжи бь мерани.
 Дә ньһа бежә чь дьд дьхwазий,
 Хане ч'әнгзер'ин Ә'мәр Щәлали?
 Чьқа, чь һәбун, дәвләт бьхwазий,
 Жь шаһе хwә төе ә'сә бьстиний.
 Шаһи хwэшбә, һәбун у дәвләт,
 Бәхт у р'әщале надьнә мәрйя,
 Щарна лазьмә тьшки зә'ф р'әһ'әт,
 Кө мәри бьжи аза у һеса.
 Т'әwақә дькьм щие ле дьминьм,
 Wәк ч'әрме гаки тө ә'рд бьди мьн,
 Кө хwәр'а чекьм әз мал, аваи,
 Кө wьр дәрбазкьм ә'мре хwә шаһ..
 — һа, һа, — к'әһя шаһ, — wәкә ч'әрмәки?
 һәр'ә мьн да тә ә'рд, wәк ч'әрме гаки,
 Ле бьһер', зедә хwәлйе зәвт нәки,
 Дьдьмә тә һawқа, чьқас тә хwасти.

Хане Ч'әнгзер'ин т'эмам бир ани,
 Әв гола к'awшин, ч'йаед һешинайи,

Гэли-гэбозед гөл хэмьланди.
 Чайир у чиман эв щэв у кани.
 Ви кө бир ани эв бь р'оһ' фьр'и,
 Ль ч'йае бьльнд, занга һешьри
 Ви хваст һэвалтийа ч'йа у банйар'а,
 Нэ кө һ'акьмбэ ль диwana шаһ,
 Хвэст у чу... Чу ль wan ч'ийа,
 Ви бьжарт щики лаиц бона хвэ,
 Кө т'эви тэйра у мина тэйра,
 Вьр чекэ һешьр у һелина хвэ.
 Вэкэ ч'эрме гаки э'рд хвастьбу,
 У кьрэ дөһел ви ч'эрме га,
 Дөһела зьрав мина дэзибу,
 Ви дэвса кэле бь дөһел пива.
 — Бэсэ һаца э'рд, эв бэси мьнэ,
 Ве вьра чебэ кэлэк кэвьри,
 У к'и кө р'абэ хвэ ль мьн бьгрэ,
 Бьра гөманбэ, we бал мьн бьжи.
 Вэхта шаһ бьһист, гэлэ пе к'эһйа,
 П'ьр' дөшөрмиш бу, э'щешмаи ма:
 “Э'мэр ацьлэ, дьнеда занэ,
 Дьбэ эв шөхөле мэзын жи бькэ.
 Мьцабьли мьн нькарэ р'абэ,
 Э'мьрда гэрэ эв т'ьме шабэ,
 Гэрэ дьле ви жь мьн нэминэ,
 Вэлате мьда гэрэ бьминэ,..
 Ви гази хане Ч'энгзер'ин лэз кьр,
 Го:— Чь дьхвазий хане жь хана четьр?
 — Шаһьншаһ хвэшбэ, хан хөламе тэ,
 Бекемасийэ, эв набэ һ'эвшэ.
 Т'эне жь тэ эв дькэ т'эвацэ,
 Кө сьсед лауе к'өрдайэ э'гит,
 Вэр'ебьн эв бен у бь һ'өкөме тэ,
 Авайи чекьн бой нэфэре мэ,..
 Қална хвэ к'ьшанд, ша да у стэнд:
 — Сесьд хорте к'өрд хвэстьна тэйя,

Сьсед к'орд хōлам нәр'э мьн да тэ,
Хане Ч'энгзер'ин, авайи чекэ.

12

Сесьд хорте шаһьле к'орда,
Бәр сьмел т'эзэ худьда,
Тьрс, хоф т'онэбу дьле ванда,
К'олозе ван жь п'урта дэва,
Шэ'р шэмақи дор к'олоза,
Шэ'ре ванэ мина шэва,
Эв бун мина тэйре базл,
Тэйре базийэ дур дити,
Вэргьртьбун э'бед бьна,
Шале ван р'эш, фьрэ, аза,
Пьште к'эмбэр гьредьда,
Qэме кер'бун ль бэр пьшта,
Т'эмам натьн т'опбун ль we,
Шэм Э'мэр-хан ль сэре ч'ийе,
У т'эмама ад кьр вьра,
Кō н'элалбьн мина бьра,
Э'мэр т'эв ван хорте шаһьл,
Э'гит, э'фатэ эв мина ван
Бэрбь гола Урмийе чун бь эшқ у дьд,
Вьр хваст чекэ эв р'ьк'не хвэ,
Гьништ хвалийе ви эфтькьри,
Р'абу сэкьни сэр зьнарэки,
Qэй тэ дьго к'ар кьрьбу,
Кō бьфьр'я мина тэйрэки,
То — Гэли бьра, бьнпер'ьн вьра
Ава вьрэ, вьр к'ьлита бэхте мэ,
Вьр гэрэ чекьн кэла кэвьра,
Вьр гэрэ шэр'кьн пешбэри дьжмьн,
Азайа хвэ вьр, гэрэ дэст биньн,
Вьрэ мала мэ у ощаха мэ,
Вьр гэрэ бьвьн хвэйе к'эда хвэ,

Вьрбэ гэрэ гор', к'эфэне мэ.
Ле бэри мьрьне гэли э'фата,
Гэрэ эм бьфькьрын дэрһэца э'мре хвэ
Э'мре мэ заньн нэ т'ө э'мьрэ,
К'эда мэ т'эмам п'ара шаһэ,
Ле вьра һуне бьвьн хвэйе хвэ,
Чь бьхэвьтн, чь кō қазанцкьн,
We р'ьсде вэбэ, зар' у нэбийа,
Эв бэ гэрэке қануна вьра,
Аһа боһа чь мьн һун аһин вьр,
Хвэр'а чекьн мал у кэла кэвьр,
Дэ ньһа т'эмам дэст хэбатеһкьн,
Бьвьн чекьрдар, мал у кэле чекьн.

13

Вэхта дьл у щэ'д хэбате дьки,
Тө һызайи р'ое чава дэрбаз дьки,
Вэ'дэ дэрбаз бу һындьк йане п'ьр',
Пэһи хэбатер'а ма к'арэка дөр'.
Эу мэрһийед э'гит ль нава ч'йе,
Кэвьр, коч'кар'а к'этьбун щэнге,
Хвэр'а чекьрын мал у авай
Кэлекэ мэх'кнм, кэла кэвьри,
Жь кэле бьльндтър т'эне э'зман бу.
Бьһат'ареда гэли у зангбу.
Кэсэки эу бьһар һөдькьр,
Кō дәсте бэнда эу чебуйа ль вьр.
Вэхта һазьр бу кэла кэвьри,
Т'оп бун кō бьдьне лаиқ навэки
Готьн, хэбэрдан, ле нав һэдитьн,
Кō бь лаиқи кэле хэлаткьн.
Бавэ Э'мэр, кō иһи кал бу,
Һат у сэкьни кэле тьма бу,
Кэвьрэки мэзьн ши тот кьр бэржер,
Бь дьмбэ-дьмб чу эу п'эрче зьнер.

Зишин, һешързэ к'эт занг-зынара,
Сэwта дым-дым бу сэр заре вана,
Лаво, һун қэбулкын готына баве;
Кэла Дымдымэ наве ве кэле.

14

Пешдачуйина дьне бь херхазийэ,
К'ө кө э'мырэ wьр гэрэ һэбэ һ'эзкьрын
Жь һ'эзкьрнейэ кө дар шин дьбьн,
Жь һ'эзкьрнаейэ кө гөл вэдьбьн,
Һ'өб кө т'өнэбэ э'мре бьсэкнэ,
Э'рд, хwэлийе һ'ышкбэ у набэ к'ардар.
Һ'өб бе һъланин, мэрие бьмырэ,
Жь т'ө ошаха ду дьһа накьшэ,
Сэр кэвьре тат шинкаи шин дьбэ,
Жь һ'эзкьрнайэ, жь бой һ'эзкьрне,
Гөла э'мырэ һ'эзкьрна нэмыр,
Бэре һ'өбе мырим гөл дьдэ,
Чь э'мыр we һэбйа кэла Дымдымда,
Wэки һ'өб-һ'эзкьрын wьра т'өнэбийа.
Кэла Дымдымеда һ'өбе һешър да,
Ль дьле Э'мэрэ мина кэла қэшин.

Wэхта бэйт'ар бу Хане Ч'энгзэр'ин,
Т'охьме һ'өбе пэкийа дьле wi қэшин,
Гьһишьтбу иди, гэрэ көлилк да,
Бьбйа хэмла э'мыр бэре хwэ быда.

Бь баске тэйра йан жь дэст ба,
Жь меше незик, йан бэсте дурайа,
Льбэк т'охьм т'охьме гөла,
Те у дык'эвэ қэфэкэ зьнара.

Һ'өб өса пэкия к'эт дьле Э'мэр,
Wэхте р'еши бу сэр р'йа Мэрге,
Wi гөлбьһар дибу мөһ'т'аше we,
Һ'эзар дьли һ'эбанд бь дьле һ'өбе.

Нә кө т'әне баг'чәда,
Йан гольстанеда,
Гөл һешин дьбын,
Ч'ә'ве хвә вәдькын.

Ль синге ч'ийа у р'аста,
Н'әтани нава стриада,
Вәдьбын гөле назьк, нар,
Р'әнг п'ьр', р'әнг һ'әзар.

Нә кө бьрщада,
Йан к'очк сәрада,
Қиз мәзын дьбын,
У гөлки вәдьбын.

Гөндки бьч'укда,
Бьн конки кәвнда,
Дьбын һөсөл шәмал,
Дьдынә ә'мыр, шәмал.

Бьра бьвинә хере,
Бой Гөлбаһаре,
Мусайе шьван
Әхтиар баве җе.

Дөа җе шәве,
Җе салебә ә'йини.
Җәхта де җәльди,
Гөлбьһар ани.

Бьра гөла шинбын,
Ль сәре җе р'е
Ль сәре җе р'е.
Р'асти Гөлбьһаре.

Бэжна Гөлбьһаре,
Тар'ьһана дэв гэһа бу,
Кө дьһер'и т'эмаша we,
Мина кэһа Сип'ане бу.

Мина щэwe синге ч'йа,
Бэржер бубун п'ор' гөһе we,
Байе нэрмык пер'а дьһист,
Бэла дькьр сэр намьле.

Ч'э'ве р'эшбун, шэва тари,
Т'ьжэ стэйрке беқэйас,
Хорте щаһьл сэүдэсэри,
Ле дьгэр'йа бэхт-мыраз.

Бьжанге we мина шүра,
Һэсар кьрьбун шэва тари,
Ч'э'вэ т'ьжи агьр теда,
Кө бьвйа йазйа э'фат мери.

К'этын щьриде сйаре дэ'ватван,
Мина пьриска жь синге ч'ие пэкийан,
Эw дэрк'этын жь дэрге кэла Дьмдьм,
Бьнат'ареда ч'эм дьк'шйа бь гьрмэ-гьрм.

Чун Гөлбьһаре биньн Э'мэрт'а,
Кө кэла Дьмдьм һьлдэ хэмла хwэ,
Кө бьһарбэ т'ьм ль кэла Дьмдьм,
Көлилк у карзи кө нэч'ьлмьсьн.

Бь дэф у зөр'нэ щьмэ'т к'этэ р'е,
Чунэ мала баве Гөлбьһарё,
Кө шэмала нур һьлдын у биньн,
Кэла Дьмдьмэ бьһоштида дайньн.

«Шаб гъиштә Хане Мәргә,
 — Дә бежън әв к'ейә-к'е,
 Қизе бьвә жь вәлате мьн,
 Йа кө гөлдьда бона мьн.

Һерс к'әт, газн хөлама кър,
 Сәре р'йа бьгрън, — ви һ'өкөм кър,
 Кәла Дьмдьмда т'әмама қьр'кьн,
 У Гөлбьһаре жь мьр'а биньн.

Хөламе сильһ'кьри к'ьһ'ела сйар бун,
 Сәрбәржер һивийа һ'өкөме Хан бун,
 Сьбе шәбәқә әв к'әтьнә р'е,
 Кө быт'әр'биньн бәхте Гөлбьһаре.

Сәре р'е гьртън у к'әтьн т'абийа,
 Һ'әта дә'ватван незики ван бун,
 Жь шур мәрт'әла әвә хвә гөман,
 Ньшкева һ'ощөм кьрьнә сәр ван.

Жь лехьстьна ван кө мәри к'әтьн,
 Бь we кьрьна хвә әв дәвхун бун,
 Бь қур'ә-қур у һешьрзә әв һезик бун,
 Дьхвастън Гөлбьһаре безьрар һьлдьн.

Дә'ватван сәр һ'әмде хвәда һатън,
 Дитън кө чь дьқәвьмә вьра,
 Ван дәстпе кьрьн қьр'кьрьн,
 Һәр дәрп'әкә ван бу көштьна мера.

Гөлбьһар мина шәмдан у ч'ьра,
 Кьрьбун орт'а хвә әгитә к'өрда,
 У қьр' дькьрьн сйаред һати,
 Дьжмьн сәр хвә дьдан алиқи.

Шэр'е гьранда иди т'абнэкьрын,
Дө р'е бу пешийе: р'эв йан көштын,
Һьнэк дьк'этын, һьнэк дьр'эвин,
Хвэ давтын гэлийа занге гэвтгэвин.

Дөде бьриндар дил гьртын анин,
Йэк жь ван бу көр'е хане хаин,
Бубу пешик'ар бой ван бэлэнгаза,
Кө Гөлбьһар бьвьра баве хвэр'а.

Дэ'вата к'орда чава п'епэскьн?
Йан бука к'орда кө зоре бьвьн?
Һэма бой we йэке wa қьрар дькьм?
Көр'е хан гэрэ иро бе көштын.

Ле э'мре диле дьн һун бьбахшиньн,
Кө хане хвэр'а бьвэ ве п'ешк'еше,
Wa гот мерхас Э'мэре Щэлали,
Сэре көр' бьшиньн бой ши калэмери.

17

Э'мьр дьк'элийа кэла Дьмдьмда,
Гөлбьһар вьр бу, бьһара дьла,
Эв гөлэк бу, ле гөлед өса
Гэш вэбун мала һэр к'ордэкида.

Кэла к'ьмк'ьми бь һэбуне, бь мэрийа,
Дэнге we бэлабу вэлате дурайа,
Э'мэре Щэлали бу хвайи-хөдан,
Бой бэред бэлайэ щьмэ'та к'орда.

Кэла Дьмдьмда дитын һевра хвэ,
Йе кө дьр'эвин жь шаһ у солт'ан,
Кэла һ'эсабдькьрын мала хвэ,
Ле Э'мэр жь ван сондэк һьльдьда.

Әу дыдаң сонде сәр сільһ'ада,
Ад дькьрын т'о шар хаин дәрнәен.
Дәсте ви дәсте т'әмамар'абә,
Хвәйкын кәле ми́на мала хвә.

Хәвн нәдык'әт ч'ә'ве хане Мәрге,
Дыл т'ьжә к'ин бу, әв дьп'ьрп'ьти,
Дылда дьварьмин п'истьке жә'ре,
Жь дәхәсийа, дькьр жь ч'әрме хвә дәре.

Мьқабьли кәла Дьмдьм бет'ақәт бу,
Бь ә'рнуси незки шаһ бу,
То:— Шаһ, заин хане к'ордаи Ч'әнгзәр'ини,
Мьқабьли тә чекьрийә кәла кәвьри.

Шаһ шаһә кә хана баваркә,
Готьна хане Мәрге чава нәкә,
Герс к'әт гази хөламәки кьр,
Бәрбь кәла Дьмдьм вәр'е кьр.

Бь қасьда шаһ гази Ә'мәр кьр,
Кө текьнә бире қәншийа жер'а кьр,
— Бьһел кәле, диса вәрә диwane,
Йан тәйе жь мьн бьвини зәраре.
Гьрәгьре кәле шьвйан, хәбәрдан,
Фькьрин сәр қомситийа хан,
Бь чь тәһәри шабе бьдын шаһ,
Чава дәрән жь т'әла нәмәрда.

Ә'мәр бьһист ширәте каләмера,
Ад у қьраре шаһьле к'орда,
Ани бира хвә кә Гөлбьһар буйә де,
Дә шәврьке шера анийә р'у дьне.

Ва шаһаб кьрын “Хвәшбә шаһе мәзын,
Нә ланқә кә диwана тәда бьм,
Әв кәвьре кә тә р'әван мьн кьр,
Жь тә зә'ф р'азимә бь әшқ у дьл.”

Хвэ р'азибу, эв заньбу п'ак,
Бь we йэке р'ази нибу шаһ,
Шаһабе шаһ чава жи бышандьна,
Баһар нэдькыр шаһ гылийе вана.

Вэхта қасьд зьвьр'и диwana шаһ,
Шаһ кыр қужин у лэрьзи һэйбэга,
Кэвьр сэр кэвьре кэле нәһельн,
Дэвса кэле шовкын гиһе бычьһн.

Шаһ гази хане Мэрге кыр,
Ч'эк сильһ' дане у һ'окөм кыр,
— Вэки бь эскэр тек'эвн кэле,
Бәндэки сахи нәһели ль we.

Бей'эсаб шабу хане Мэрге,
Гивйе бу жь шаһ быбьһе we йэке,
Ви эскэр т'опкыр эскэр бей'эсаб,
Минани мурийа к'ышһа бу сслава.

18

Сьбэке р'абун әһәлийе кэле,
Незики кэле: р'асте у бәсте,
Минани карийе паши баране,
Кона спи дькыр дьһатын хойане.

Ль нав конада мэри дьгәр'йан,
Мина эскәре муриайә гьран,
Һәр али дәнг бу, һ'ир'ина һәспа,
Әв дәнг дьк'этә занг у мьг'ара.

Ә мәре мерхас иди чь бькьра,
Ви заньбу кө we бе әв р'ожа,
Дәфа һәваре ви дәрхьст, леда,
К'өрде ви т'эмам ч'эк сильһ' һьлдан.

“Һәкә дьхвазын бьжин мәрьваи,
Һәгәр саләкбә, һәгәр р’ожәк жи,
Тәне ль вьр әвә нета мә,
Сәрфьһиәзи хвәйкьн намуса хвә.

Хане Мәрге дьхвазә ә’сә,
Кө Гөлбьһар һәрәма ви бә,
Бь we йәке мә бенамускә,
Қиз у буке мә хвәр’а бьвә.

Ле баш заньбьн сәре ә’фатәки,
Һежайо ордикә дьл ч’ьвика,
Ньһа һәркәс ва дөшөрмишбә,
Қамәте сәре хвә баш бьзанбә...

Һевьрәкә бса к’әтә кәле,
Дәнге һ’әсьна зьнгин у зивин,
Қәй тә дьго зипька һ’әсьн дбарә,
Иан гөр’ина ә’вре дәр бһаранә.

Ч’әк сильһ’ һьлдан кала, шаһьла,
К’е кө чь һәбу ви әв жи һьлда,
Ие т’ьвьнг, қәмә, йе тир, кәвкани,
Ие балт’ә, йәне йе шиша тәни.

Ие балт’ә туж кьр, йе шиш кьр кован,
Ие харщьгат һьлда, йе дар у чомах,
Ие кө р’ьм һьлда, йе низә у гөрз,
Ие к’еләнди һьлда, йе қамчие т’опьз.

Ие кьрасе зьри һьлда у хвәкьр,
Мәрт’алгер’а мәрт’ал гер’ кьр,
Һәрге бемәрт’ал, ван жи т’ьвдир кьр,
Бе сильһ пәма бәндәк ви йери,

Ә'мәр йәк-йәк мала ньһер'и,
Ви бһист нета һәр мәри,
Қәлч' у дәрге кәле ньһер'и,
К'ә кә шықбәр бу нобәдар данн.

У әв һивийе ма һ'әта эваре,
Һазьрбун бой шәр', кәштһн, мьрьне,
Ле дьжмьн кә һақа п'әр' һатһбу,
Жь щийе хвә к'әсәк шаш нәдһбу.

Оса дәрбаз бу әв р'ож мәлули,
Тари к'әт әрде, тари сав т'ьжи,
Қәй тә дьго ль т'әмамйа дьне,
Конәки р'әш һатийә вәргьртһне.

Дьжмьн гәло чь дьфькьрә,
Дьбә һивиейә кә һе быщывә,
Дьбә we шәве шәвхуне бьде,
Дьбә Хаи дөшөрмиш дьбә we йәке...

Ниве шәве бу Ә'мәр дьфькьри,
Дьгәр'ийа т'әмам қәлачийе кәле,
Һ'әта кә мәрийа шаһаб ани,
Вәки дьжмьне һ'әщәмкә сьбе.

Һ'әтани сьбе. Ә'мәр ши р'абу,
Әскәре хвә һьлда жь кәле дәрк'әт,
Мина ә'врә нисане қәй кьр р'ә.
Ви сәр дьжмьнда зипьк баранд.

Әскәре дьжмьн т'әв хәведә бун,
Ньшкева Ә'мәр ва кьрә гази;
— Хане Мәрәге бьвин һазьри...
Лехьн шере мьн, лехьн ә'гити.

Эскэре хэвьхи н'эта н'ьшйар бу,
Н'эта к'аре хвэ вьр назьри ди,
Э'мэр эскэрва дэвхун бубу,
Мерани леда у же бьһөри.

Чь кō қэвьми we шэва тари,
Г'эне сьбе зу ванва э'йан бу,
Қэвьмибу тышки нэбавары,
Хан жь һерса дьп'ьрп'ьти.

19

Эскэре Хан дак'этэ гели,
Н'эмеэ кьрын кэла һэрчар али,
Мина мэ'ра к'ьшйан кэндэлава,
Фьтъл дан дора занг у мьг'ара:

К'ьшйан у р'абун бь т'ьфақ, һэлэқ,
Гьһиштьн кэле у бьрща бэлэк,
Минани зийа фьтъл дан доре,
Мина кэре пез эскэр к'эт к'орийе.

Шэр' дәстпе бубу ахьрдэман,
Гөжин у қужинн к'этэ э'рд, э'зман,
Жь кэле сэвт у дэнг нэдьһат,
Эскэре бэр кэле бубу мөһөмат.

Қэй тэ го э'рд у э'зман һ'эжийа,
Қэй тэ го кэла сэр һэвдө һ'ьлшийа,
Сэр ванда бари ав, кэвьр, агьр,
Эскэре незик э'рдева пэ'н кьр.

К'е сэр льнга ма, ши дит р'ийа хвэ,
Дэрге кэле вэбун нэрме хвэ,
Жь кэле дэрк'эт селава мэрийа,
Дэст ванда бьрқ дан қэмэ у балт'э.

Мина гөре һар әш гъиштън һәв,
Бунә мөһ'өм һәрд алия бер'әв,
К'әтьнә мәйдане кәвьр, дар, балт'ә,
Бе ч'әка зор да дәст у ләпе хвә.

Пә'н бун ә'рде щънйаз һәр али,
Бь хуне сор бун кәвьр у хали,
Йе кә саг' ман әш жи вәстйан,
К'е алт'ьндар бу әш нәбу ә'йан.

Жь дьжмын к'ижан кә саг' ма,
Р'әви хвә авит кәндал, зьнара,
Хане Ч'әнгзәр'инр'а һьштън т'алан,
Һьштън бьриндар, бьриндаре бәдһ'ал.

Әскәре хвә к'ьшанд, Ә'мәр бьр кәле,
Һ'әсав кьр ә'фате ә'мьр дабун ве,
Әһәлийе кәле дькьрьн шин-гьри,
Диса бона шер' дьдит һазьри.

20

Хан т'опкьр әскәрәки гьран,
Бь т'опед мәзьнә у бабан,
Ви һ'өщөм кьр ль сәр кәле,
Кө һ'ьлшинә һәсара ве.

Сә кә щарке те к'өтапе,
Һажь хвә һәйә щаркә дьне,
Ви чәнд щара әскәр анийә,
П'ор' у п'ошман пашда р'әвийә.

Хан ләз нәк'әт ве щаре,
Кә һ'өщөмкә һьлдә кәле,
Кәла т'әмам кьр һ'әсаре,
Кә ван қьр'кә бь хәлайе.

Әван кәла һ'әсар кьрьбун,
Р'ож у мән дәрбаз дьбун,
Һәй щарна ван һ'өщөм дькьр,
Т'оп давитьн кәла кәвьр.

Хан гав бь гав незик бу,
Гьһишт незик, дора кәле,
Т'оп, бабана ле баләт'ә бу,
Дьхвәст һ'ьлшинә сура we.

Тә дьго кәледа кәс т'өнә,
Т'әв һәщарә ши бь ши гөллә,
Дәрпе т'опа кө ле дьк'әвә,
Зәр'ә мьсқал ле к'ьвш набә.

21

Һәбун һе гәләкбу кәла Дьмдьмда,
Нан, емәк һьм жи қорсахе меранья,
Кәле дькарьбу һе зә'ф т'аймишда,
Кө нав ванда һибийа зихе щә'ннәме.

Мьрьн т'әви ә'мьрә мина сийе,
Т'әв мәрийанә жь р'ожа буйиңе,
Р'астә т'ө кәс мьрьне навинә,
Һ'әта мьрьн мәрийа нәхәньқинә.

Мьқабьли бәдәһийе т'ьм нәр'ьндийә,
Мьқабьли мерантийе т'ьм қөмситийә,
Һ'әй вах, т'ьм ва буйә шөхөле дьне,
Чь храбийе бежьн, чь п'әйа бьдьне.

Чава севәкә сор у бәдәшбә,
Кө көрм бьк'әве кәсә нәвинә,
Кәла Дьмдьмда, лана шерада,
Мә'рәки гьжниж жә'ри дьминә.

Әw Мәһ'муде Мәләкани қәмси бу, ..
Р'ожа пешьнда кө Гөлбаһар дибу, ..
Wi қьрар кьрьбу кө чава һәбә,
Әw һ'өсөлщәмал гәрә йа wi бә.

Ль щәм Ә'мәр бу сәйисе һәспа,
Wәки wi Гөлбаһаре т'ер бьдита,
Р'ое шарәке чава кө һәбийа,
Ль шамчьрийах we мезәкьра.

Фькьре wi дьчун иди бадинәва, ..
Дьл ле бу пьстьне жә'ра мә'ра,
К'өмр'әшии гиһанд әw we йәке,
Кө wi гьрт р'ийа қөмстие.

Мерхас у нав-дәнге Ә'мәр,
Дьле wiда бун бьрине бь жә'р,
Дьл хwәст йа wiбә ә'сә Гөлбаһар, ..
Кәле бькә дәст дьжмьне һар.

Аһа wi дит, wәхтәки һеса,
Чь кө дьфькьри кө әw жи бькьра, ..
Р'уньшт һьвиси нә'мә қомсити,
Ә'мәре мерхаср'а wi кьр бөбәхти. ..

Шәвәкә тари таристан,
Қомси р'е хwәр'а кьр дөбьстан
Минани мә'ра әw шульки,
Wi мә'ри-жә'ри р'ийа хwә да.

Хане ә'щәмр'а т'әви ә'йан бу, ..
Wi фә'м кьр нета қөмси,
К'аг'аза Мәһ'муд ль щәм wi бу, ..
К'аг'аза кәледа һьвиси.

Вэхта қомси бьрыи шэм Хан,
Хан го:— К'эрэмкэ, пешда вэрэ,
П'ешк'еш даие шурки қот'ан,
Го:— Қавәчи, дә зу вэрэ.

Хан хвәст ви шэм хвә бьһела,
Пьрс у гьлийа т'әв же бькэ,
Қомси го: Хан, навем тәр'а,
Әзе бежъм шаһе хвәр'а.

Қомси заньбу дәвса қәнщийе,
Т'ощар Гөлбаһаре Хан наде,
Бой ве йәке тышт нәготе,
Го:— Шаһе мьн гәрә бьбьһе.

Хане қот'ан бой һөрмәте,
К'ьнше лайиқ қомси хәмланд,
Һәспәкә кьһ'ел гьрт у даие,
Шандә шэм шаһ ль диwane.

23

— Минна кәла Дьмдъм шаһи хвәшбә,
Р'уһәwата дьне т'ө кәла т'өиә,
Кәвре ве қәй дьбежи һәва һ'әландийә,
Минани пола кәла қәwишә.

Гөмана wан һәйә жь нан у к'ьнша,
Ве т'ера wан бькә чәнд сала,
Иди чь бежъм шаһи хвәшбә,
Хәйе ве, кәле ә'фат мерхасә.

Т'әне кемасикә ве кәле һәйә,
Т'әне әве вәкә дәргә ль бәр wә,
Шаһи хвәшбә, ль кәла Дьмдъм,
Т'әне шәwәке аве һьлдьдьн.

Щәwәкер'а ав аниә дурата,
Сәр'а гьртиә бь кәвьр, зьнара,
Пештьри мьн т'õ қул нъзанә,
Щәwa we кани мьн хwә чекьрийә.

Шаһ пер'а-пер'а wa һ'õкõм кьр,
Кõ зу быгижьн кәла Дьмдьм,
Гьлдьн чәнд қәйт'әр дәвә, дәлул,
Кõ әһлие we кәле бькә қул.

Чу у дәрбаз бу жь ханә Мәргә,
Гьһиштә сәре we ч'ә'вканийе,
Йа кõ Ч'әнгзәр'ин у әһәлийе we,
Ә'бур дькьрын бь we аве.

Р'уньшт wьра у фькьри ша,
Бь т'аса зер'ин ав канийе һьлдә,
Вахар у гази wi қомси кьр,
Бь ви тәһәри жь қомси пьрс кьр.

— Чь бу мәнә тõ буи қомси,
Қомсие wi мера ә'фат у шьнди,
Чь дьхwазии wәки п'ешк'еш бьдә тә,
Шаһе Иране т'аше сәре тә.

— Шаһи хwәшбә, мьн хwәст һ'әләли,
Кõ шаһе хwәр'а әз алик'арбьм,
Әгәр дьхwәзий тõ мьн р'әwаки,
Т'әне Гõлбаһаре тõ бьдә мьн.

Шаһ авр'у даие бьн ч'ә'вада,
Р'әқьсин тамаре ә'нйә шаһ,
Мина бьруске ч'ә'ва ишьқ да,
Бьн бьруйе қәйт'ани р'әшда.

— Тө нькари бьви морики ит'бар
Уолта қомситие тэ кьрийэ к'ар,
Бона к'олфэтэке ондаки шерки
Бона we йэке тэйе р'эваби.

Зу биньн вьра һэспэкэ э'рэби,
Делева гьредьн һун ви мэр'ьзи,
Һэспе бэрдьн бе дэм у дьзгин,
Һежайн weйэ эвэ хайн.

Қомси хвэ авит сэр ньге шаһ,
Шаһ нэ гөһарт һ'окме хвэ,
Һэспа кō р'эва дабуң қомси,
Әв кэвьра хьст у авит гели.

Уана ав бьр'н сэр кэла Дьмдьм,
Кори пэз сэр we шөве шэрже кьр,
Хуна чэнд қайнт'ар дэва жи т'эвкьр,
Р'ийа шэва хуне бэрбь кэле кьр.

Хун к'ьшийа шөвер'а дэвса аве,
Р'ийа хвэ дит к'ьшийа һ'этани кэле,
Уи чахи шаһ т'эв эскэре гьран,
Ль кэла беав кьрэ фэрман.

24

Дэвса аве кō хун дитьн,
Кэледа кьрын шин у гьри,
Го:— Хөде мэр'а анийэ мьрын,
Бона к'ижан гөне мэ кьри?

Чок дан э'рде дōа кьрын,
Газн шэмс у шэхса,
— Он, дōа тө к'аре нади,
Шэрмэ гьри бой к'орда.

Ә'мәр wa готә щьмә'те:
— Дьжмын бьр'ийә ава мә.
Гәрә һөнөре хвә нишанды.
Кө шер әрфутә ньсла мә.

Т'ьжинә һ'әшъз, щер'е мала,
Бе мынәтбын, нәминын вала.
Һун баш заньн йера мә,
Т'ьме баранә меване мә.

Һәма дәнге ардьми у һәварийе,
We бығһижә Ване у Сип'ане,
Т'әв щәлалн у к'өрде мә,
Т'әв we бен һәварийа мә.

Гөһдар бун бы ван пьрса,
Т'әв р'абунә ль сәр ньга,
Һәр кәс диса к'әтә т'абийе,
Һазьр сәкьни бой шәр'к'арне.

Ә'мәр газн дө хорта кьр,
Бы бьрати һ'өкми сәр кьр,
Һәр кәс ван к'аг'азәк дайе,
Ниве шәве әш кьрын р'е.

Чун кө газн һәварийакьн,
Ә'лами Сип'ане у Ванекьн,
К'өрде шьра бен һәварне,
Хьласкьн кәда һәсаркьри.

Һ'өкөм дькьр шаһе дәвхун,
Чарнькали кәле гьртьбун,
Нобәдар дабун бәр һәр дәрә,
Кө кәс дәрнәе жь шьра.

Ч'ьвик гэрэ сэрр'а нэфьр'э,
Мэ'р гэрэ дор we нэгэр'э,
Чь кэле дэре бэрбь кэле бе,
Гэрэ хьлазнэбэ жь ве h'элэде.

H'окм кьр кō диса эскэр биньн,
Wэки к'орд дэрнэен жь кэле,
Бькьн орт'а хвэ бь'ьнщьр'иньн,
Бь дэсте шур бьк'эвьн кэле.

Мэри натьн у шаһаб данэ ша,
Кō кэла Дьмдьм иди алт' дьбэ,
Э'мэр мэри шапдийэ нава к'орда,
Эви к'омэк хвэстйэ жь вана.

Эw мэрийе гьрти аннэ шэм шаһ,
К'ат'аза Ч'энгзэр'ин бу шэм вана,
— Ha, ha Щэлали к'этийэ т'эле,
Дьхвазэ кō к'орд һэварийа ви бен...

Шаһ wa гот у к'энийа,
Бьньвнсьн бой э'гал сэйисе һэспа,
Wэки эw нэвинэ азайа хвэ,
Кō р'абу мьцабьли шаһе хвэ.

Һьнэки кэр' бу у паше wa тот,
— Сэре ван һарда биньн лехьн,
Т'эв ве к'ат'азе жер'а бьшиньн,
Кō бьзанбэ чь һазьрие жер'а дьбиньн:

У паше h'окм кьр ль сэр хан,
Wэки кэле бьдын бэр т'опа,
Оса бькэ кō дэрен жь кэле,
У кэсэ нэмырэ бь мьрна һеса.

Минани пеле бэ'ра бей'дур,
Кō қарахахэ жь мэзила дур,
Әскәре шаһ һ'ышум дькыр сәр,
Дьда бәр т'опе сура вейә бәр.

Қәй тә дьго кәлайә зьри һ'әланди,
Зәр'ә мьсқал же нә дьфьр'и,
Қәй тә дьго сәре жь хвәдеданә,
Әщәб у сер пьште сәкьнийә.

26

Меван бун иди ль кәле,
Р'өже чәтһн, бегōман,
Ван заньбу кō дьһа нае,
Жь т'ō щиа һәвариа ван.

Баве Ә'мәр ва гот:— Лао,
Чьма бьмьрын мьрьна щәфа,
Кō дьжмьн бе бе шәр' у дә'w,
Кәле һьлдә бьн дәсте хвә.

Бе бьвинә кō кәледа,
Тә щан дайә т'әв шере хвә,
Ве бежһн ч'еже п'ышика бун,
Жь бьрчина әw гәвәр бун.

Гōмана мә иди т'ōнә,
У кәсә нае һәвариа мә,
Бь мерани жь кәле дәре,
Мина бьруске бьһьнгьвә.

Лехә дьжмьн һәв бәлакә,
Шәр' һьнәки кәле дурхә,
Тō нәтьрсә жь мьрьне,
Бьра жьн, зар' дәрән кәле.

К'е бьһистийэ, к'е биһайэ,
К'өрд шэлэли р'уне тьрса,
У хwэ вэшерэ у шэр' йэкэ,
Qьр'кэ т'эмам жьһ зар'бед хwэ.

Паше жи qөдөм бьк'эwэ,
Мина шьһйаза бьк'эwэ э'рде,
Минани тэйре ат'машэ,
Дьжмыһ ч'э'ве ми дэрхэ жь һелунэ.

Бьмьрэ тө бь мьрьна мерхас,
Жьһ-зар' бьра хwэ хьласкьһ,
Wэхтэке эве э'буркьһ,
Т'экбирке һ'эта хwэр'а дькьһ.

— Эз һэла өса дөшөрмиһ дьбьһ,
Эвайэ ида шэр'е мэн пашьһ,
Эскэре дьжмыһ эме т'эв һэвкьһ,
Һ'эта жь мэ бе эме шэр'кьһ.

Эм өса бькьһ кө бьдьһэ тэ р'е,
Тө һьлдэ к'өлфэт, зар'а у кала,
У ниве шэве бьк'эwьһэ р'е,
Бэре хwэ бьдьһ ль сэре ч'йа.

Эме бьмьрьһ һивийе нэбьһ,
Бьра жьһ хwэйкьһ эwладэ мэ.
Кө мэзыһьһ, бькьһ э'гит;
Мерхасйа ван зорбэ жь йа мэ.

Т'эне к'ьламед азайё,
Жь дэве ван бе бьһистьһе,
Бь зоре шур һьлдьһ эw we
Чь онда дькьһ эм ве гаве.

Сэньни мэлүл у сэр бэржер,
Жь дитьна Гөлбьhare нобубу г'ер,
Дит хэидийэ р'энг деме we,
К'өрдэ Шэлали wa готе:

— Бэдэwa мьн, де тō аня,
Нэ бона ша у нэрэма,
Тō хэзали, хэзал э'йпси,
Кō аза бьжи сэре ч'йа.

Тэ дō эвлэде кōр'ин ашйэ,
Нэр йэк ван мина шерайэ,
Эмэк бьвин вана хайкэ,
Бь ван бьвин р'эһ'этнйа хwэ.

Н'ōба г'эмьз ширһ'элалийс,
Заньм шелу накий жэ'ре,
Кō пьрс бе дэрһэда намусе,
Тōе чь бький эз we заньм.

Н'эта р'ожа мьрьна хwэ,
Р'ожа иронн бир нокэ,
Эвлэде мэ кō мэзынбын,
Бьра кьрьне мэ баш заньбын.

Жь ч'э'в бьруйе Гөлбьhare,
Щотэ несьр натьн харе,
Бьрдан мина бьрда бьруске,
У бэржер бун сэр сурте we.

— Нэр'э шере мьн, бь н'ōб у шур,
Мэрийе н'ōб у шур алт' набэ,
Зоре бьдэ тō шуре хwэ,
Гөлбьнар бьбэ қōрбана тэ.

Һәр'ә шере мьн, баш бьзанбә,
Фьрқи т'өнә шер мейә, нер,
Qәwата шера т'әмам йәкә,
Ч'ә'ве ван жь хуне навә т'ер.

Бона кӧ эз әвләде тә,
Хайкьм қһһйаткьм меранийе
Хатьре хвә дьхвазьм жь тә,
Дьчьм зар'оа хвәйкьм т'әне.

Ле бь шуре тә сонд дӧхӧм,
Кӧ нежайи нав дәнге тә,
Әзе хайкьм нав-намуса тә,
Әз қӧрбана тә дькьм ә'мре хвә.
Жь пәй тәр'а баш бьзанбә,
К'е тек'әвә һелуна тә тәйри,
Пештьри мьрьна хвә т'әне,
Әw вьр навинә т'ӧ тышти.

Һәр'ә шере мьн, у бьзанбә,
Йәкә шер нер, йан мебә.
Хуна ә'рфута набә ав,
Хуна шера дьл дьбәзә.

27

Зәрайе хвә дабу сәре ч'йе,
Бәхте дьне к'әтьбу дәсте тарийе,
Т'азә гәш дькьрьн агьре ч'ьре,
— Вәкьн,-дәнге Ә'мәр һат бьһистьне.

Вәбун дәргед һ'әсьнә кәле,
Қир'ин у зишнн к'әт ч'йәе we,
Жь кәле дәрк'әт селәва мәрийе,
Бу мӧһӧмәт у же к'ьшийа.

Чэнд шийа дигаре кэле вэбу,
Qэй тэ дьго селаве н'ълшандьбу,
Мэри бун лемьшт же к'ышйаң,
Бь қур'ин, қужин, э'рд-э'зман н'эжшйаң.

Ивийа we йэке нинбу дьжмың,
Чь бькьра пешийа we т'офане,
Иьнэ wэхт ваки хwэ онда кьр,
Паше қэй тэ го н'ышйар бу хэwe.

Мина н'эсаркэ бэрк' эскэр сакьшибу,
Селава мэрийа незикки wаң бу,
Мина п'еле бэ'ре кō к'энара к'эwэ,
Эскэр нэрдалиа оса нэв дьк'эwэ.

We шэва тари таристан,
нэв к'этьбун қужин бу, зивин,
Бьриндар нава дэст п'на дьман,
Qэмэ бун дьлда дьзвьр'ин.

Чава хун дьк'шэ жь бьрина т'эзэ,
Оса жь дэрге кэле щьмэ'т дьк'шэ,
Щьмэ'т дьк'шэ кэле дэрте,
Бэрэ-бэрэ э'мьр дьмьрэ'ль we.

К'олфэт, зар'о у эһэлийе к'орд,
Дьништын нэбун, кэла кэвьри
Ль бэр зангар'а кэр'э-кэр' дьчун,
Дьле wаң т'ьжи бь к'ин у хун.

И'эта кō эw ч'йава ньлдьк'шйаң,
Бьнат'ара кэледа бь щэнг у ледан,
Щьнйазе мэрия сэр нэв к'ом дьбуи,
Нэр али зарин бу қужин у хун.

Вәхта әскәре дьжмын иди,
Дьк'әтьнә кәле бь алт'ьндарн,
Кәледа т'өнәбу т'ө қул у мәри,
Һ'әта сәваләк т'өнәбу бәр дерн.

Кәла мерхаса мәлул сәкьнибу,
Қәй тә дьго шкйат дькә бәр хвәде,
Һеләпитка агьр же р'абу,
У бьльнд дьбу дор п'әншәра җс.

Қәй тә дьго хун ыра дьк'шә,
К'сландийа мьрьне навда дьһ'әжә,
Алаза агьр дьгьрт һәр дәра,
Шәмал авитьбу сәр кәвьр коч'қа.

Вәхта кә һат, т'әқандьн кәла.
К'әлфәтәк дәрк'әт р'йа бьнә'рдри,
Дәсте җедабун дө лаҗе кәр'шн,
К'әтьн р'е жь кәле бөһөршн.

Дурва сәкьнин кәле ньһер'ин,
Кәле ньһер'ин җан шара пашьн,
Ч'ә'ве җанда әҗ һатә моркьрьне,
Һеләпитке духане дьк'шйа жь кәле.

Зьвьр'ин бәре хвә данә ч'йа,
Чуп у гьһиштьн к'ома шәлалийа,
Кәла һыштьн ль пәй хвә,
Һе дьһат қужин, дәнге дьжмына.

28

Бь мерхаси т'әмам к'әтьн,
Жь шәлална кәс нәбу дил,
Азайи җанр'а бубу хәҗн,
Кә зар'о нәбын бьндәст-Һесир.

Тэйр һелуна ченакын шыр,
Ль сәре ч'ийа
Нае быһистын дэнге былбыл,
Т'әне қир'ина кӧнда.

Һәр т'ышт ә'мьрда дәрбаз дьбә,
Ә'гити жи ӧса дьбьһӧрә,
Т'әне тыштәк дьне дьминә,
Һ'ӧкьм дькә кӧ мәри бьфькьрә.

Т'ӧнә ә'мьрда кәлакә ӧса,
Минани дьле бәнда,
Әш намьрә т'әви ньсләта,
Дьминә һ'ышйар т'ьме дьнеда.

Кәла Дьмдьм хьрабәйә ньһа,
Теда нае дэнге бәнда,
Буйә ч'ир'ок сәрһатийа һа,
Гьһиштйә мә һ'әта ньһа.

К'ьлам-һ'ькйат әш намьрын,
Әш п'әр' у қанате дьльн,
К'ьлам, һ'ькйат т'ьм-те готын,
Минани ә'мьр-намьрын.

К'ьлам у сәрһатийа Ә'мәр,
Наве Ч'әнгзәр'инйе ль сәр,
У Гӧлбьһара нарин
Гьһиштьнә р'ожа ироин.

Әз жи мина кал-баве хвә,
Ве сәрһатийа мерхасед-мә,
Дькьм қьһйат у дьдьм вә,
Тэйрке бьһӧшти, әвләде мә...

МӘМЕ У ЗИНЕ

К'БЛАМА Э'ВЛЬН

Ал п'ашае кал Мõхõрзæмине
Кõр'æки ви hæбу, наве ви-Мæме.
Бæдæв бу æв,— бæжна ви чънар,
Qæвза хәнщæре бу навк'ела зърав,
Ч'э'ве ви рэш бун, бьру р'эш у кер',
Э'нйа ви фьрæ, мæйданæкæ гер',
Намыл бу, бьльнд, мина э'ch'эбæ.

Щаһьл т'ьме бе хэм дьбьн:
Бе хэм бу õса Мæме шаһьл,
Г'зæзæ т'эмам бу бист йæк сале ви,
Пæй листьн, к'ефер'а вæхта дьчу мал,
Вæстйан—дьк'эт нав ши-нъвина.

Р'ожæке Мæме, ода хвæ нæхшда,
Р'аза бу неса бь хæва ширьн,
У ньшкева се кæве сьпи,
Мина к'эфа сьпи у фæрдаш,
Натын у данин ль бær п'әнщæре,
Бær п'әнщæра ода Мæме.

Нõндõр'да р'азайæ хортæки шаһьл,
Хортæки шаһьл, кõ йе мина ви,
Н'эта иро жи-нæ дитйæ т'õ кæси
Хушка мæзын го:
— Гæло бæдæве лαιқи Мæме
Нæнæ ве дьне?
Хушка бьч'ук го:

— Бэдәва лаиқи Мәме һэйя,
Вөра ль Щьзире, наве we-Зине.
Хушка орт'е го:
— Вәки өсанә, кәвед хушке мыл,
Әм бьфр'ын, һәр'ын, Щьзира Бота.
Фьр'ин, гьһиштьн Щьзира Бота,
Данин бәр п'әнщәра Зинейә вәкьри,
Һөндөр' ньһер'ин, дитьн, чь дитьн?
Чьл һори у п'әрие бэдәв,
Сәкьни бун дора хатун Зине:
Хас у қумашьн льбсе ван р'әнг-р'әнг,
Зер'да хәмьлиңә, сәрйада к'офи,
Т'ьлиада гьстилке қашед қимәти,
Мина чьл тәйрке бэдәв бөһөшти.
Р'адьзандьн хатун Зина бэдәв.
Вәхта р'азандьн һеди дәрк'әтън,
У һәркәс чу һәрәма хвә р'аза.
Хушка бьч'ук г
— Әв һори мәләка, кә мьн дьго,
Һәма әвә, наве we Зине.
Хушка мәзьн го:
— Мина ве бэдәв дьнеда т'өнә,
Вәрә, әм жь хөде р'әща бькьн,
П'остәки кәва бьра бькә хар,
Әм п'ост ль Зин хатунекьн,
Бькьн кәв, бьвьн щәм Мәме Ала.

Һәрсека һәвр'а хөде р'әща кьр,
Готьн: “Хөде, дәнге мә бьһе,
Ньшкева теки тә фьртонә,
П'остәки кәве бавежи щәм мә,
Әм Зинекьн, у әв бьвә кәв,
Бьфьр'иньн, бьвьн щәм Мәме Ала,
Хөде р'әща ван бьһист,
Кьрә фьртонә у п'ост авит хар,
Хатун Зине кьрьн, һьлдан у фьр'инь.

Мэзил қадандын ль э'змане һешин,
Фьр'ин, гьпиштын вәлате Ал п'аша,
Данин бәр п'әнщәра Мәме,
Жь Зине шьқьтандын п'осте кәва,
Зине диса бу әв Зине,
Гьлдан у кьрын нав щие Мәме.
Ниве шәве Мәме һ'ьшйар бу,
Рабу Мәме дор хвә ньһер'и,
Дор хвә ньһер'и у дит одеда,
Qизәкә хәриб һори у мәләк
Деме we сьпи мина һиве,
Ч'э'ве we мина р'оа бьн э'в'ра,
Гөлийе we дьреж, сурте we сор,
Гәрдәне we газ, синге we мәрмәр,
Һеса р'азайә ль сәр щийе wi
Ле дьнһер'ә Мәме у бьһар накә,
У т'ер набә жь диндара we,
“Хәвнә, гәло, йан ә'щәбә әв?„
Дәсте хвә дьде, на, хәвн нинә әв.
Жь we йәке һ'ьшйар бу Зине:
Дор хвә ньһер'и we ә'щәбмайи,
Хаст кә гази шарйе хвәкә,
Дит хортәки нәнас бәр сәкьнйә,
Буйә һәйкәл у ле дьнһер'ә.

— Тө, хорте нәнас, к'е тө бәрдаи,
Кә ниве шәве бей ода мьн,
У р'азей ль нав ньвинед мьн:
Лайқә, бежә, шаһьләки мина тәр'а?
Дьзива, тек'әвә ода һьнәк дьн?
Хайе чәнд сәрйани тө,
Зу бькә, рабә, һәр'ә бьра кәс нәбһе,
Wәки бьсәкьни, у сьбә р'онбә.
Хвә шаһьлир'а р'әһ' һ'әсабнәкә.

Н'ъзынг нат Мэме у аша гот:
— Норйа бõнõшти, тõ һере нэк'эвэ.
Щаве пьрсе мьн р'аст бьдэ:
— Хорт қиза дьгэр'э э'мьрда,
Иан қиз дьгэр'э ви хорта?
— Хорт қиза дьгэр'э э'мьрда,
Нэ кõ қиз,— эвэ қануна дьне,
Гэрэ бьзанби. Дэ р'абэ, һэр'э.
— Эw õсанэ, ле... хатуна бэдэw,
Wэки шәһәре баве тэ у ода тәйэ,
Р'абэ ч'ьра ода хwэ вехэ,
Мьнара бьжмерэ,
Wэки кõ р'аст бун, эзе һэр'ьм.
Зине р'абу, бе мьнэт гэр'йа,
У чү ви али, к'õ ч'ьра ван бу,
Гэр'йа, ч'ьра нәди.
Хаст ко дәре оде бьбинэ,
Дәнг да дэргэване кал,
Кәсә т'õнәбу, кәски дәнг нәда...

Мэме р'абу, у ч'ьра вехьст,
Хелйа сәр сәре Зине һьлда,
Хели һьлда, ди: сәкьнйэ бәр ви
Қизәкә шаһьл, һори у мәлэк.
У Зине ньһер'и дор у бәре хwэ,
Дит кõ щики дьнэ,
Сәре хwэ бәржеркьр, у кьрә ахин.

Мэме го: — Нәрге тõ бьһар наки,
Wэки тõ һати нав щие мьн,
Мьр'а бежэ,— шьһәре баве тэ
Чәнд мьзгәвт һәнә, у чәнд мьнара?
— Шәһәре баве мьда, сэд шес ту шәң,
Ле йе wәда чәнд...?
— Шәһәре баве мьда сесьд,

Шест у шэш жи сэрда щэмки.
Вэки бьһарки, кӧ р'аст дьбежым,
Эм р'абьн ньһа сәре к'ошке,
У бьзанбьн к'ижан мӧ р'аст дьбе...?

Қьрар кьрын, кӧ готна Мәмебә,
Гӧстилке хвә һәвр'а бьгӧһер'ый.
У р'абун, ч'ьра һьлдан,
П'еп'әлунгава һәвраз бун сәре бьрине,
Йәк-йәк һ'әсаб кьрын мьһарә,
Р'аст сесьд шест у шэш бун,
У гӧстилке хвә п'әв гӧһарты.
Мәме го: "Бежә, бәдәм, жь к'ӧйи?
Чьйиә навә тә, де бавә тә к'енә?
Бежә, кӧ бем у тә бьбиньм.
Зине вәп'әшьри, Мәме ньһер'и,
Щава Мәме ва да:
— Хатун Зиньм, жь Щьзира—Бога
Вәлатки дур, та-әнемә,
Қиза мир Севдин, мире Щьзире,
Нәйһа мир Ә'вдал, хушка Зәйдиньм.
Бука Қарәт'аждине ә'гитьм
Ньсла хвәда т'әмам ә'гитьн,
Ме мьр'а бежә, тӧ хорте дәләл,
Чава һатьмә щәм тә, тӧ мьр'а бежә?
Иди дәрәнгә, бьһел, бьһел әз һәр'ьм...

Қәй тә го Мәме хәве һ'ьпһар бу,
Дәсте Зине гьрт, у аша го,
— Бьһельм һәр'и...? Чава? Чь тәһәри?
Вәки тӧ һәр'и, чава тә бьвиньм?
Бей тә чава бьжим ль дьне?

— Мәме мьһи ә'зиз, тӧ баш бьзанбә,
К'е әз анимә, әве жи мьһ бьвә.
Заньм, кӧ дьл тӧ мьһ һ'ьз дьки,

Эз жи тэ һ'ыз дькым дө қати
Бьһер', нишане мә,— гөстилкын,
Мэ п'эв гөһартйэ нишана һ'өбе,
Ньһа, бьбһе, чьл р'ожи шунда
Дэвата мьнэ, ко бей, бьгижи,
Эзе йа тэ бьм, кӧ нэгижи,
Иди дэрэнгэ, дэст тэ дьчьм.

— Бьра өса бэ.— Мэме кьр ахин,—
Ах, Зине, Зине, чьл р'ожи шунда
Эзе бем, кӧ хӧде һ'ызк
Тӧе йа мьн би... Зинэ, Зина мьн...
Иди шэв бу, шабуна хэвьхин,
К'этьнэ нав ши у һәрдӧ р'азан,
Чава ко р'адзен хушк у бьра.
У вэхте һәрдӧ т'элэхэв бун,
Һатын кэве сьпи,
Бэр п'эншэре данин.
Хушка мэзын го:

— Һун хушке мьнэ бэдэв
Мэ Зине ани бона Мэме
Кӧ һэв бьвиньн у һэв бэгэмкыг,
Вэки қиз ишэв, ль вьр бьминэ,
Сьбе ль вӧра хуне бьк'шэ,
Вэрын эм вейа бьһиньн мала ве.
Хушка ор'е го:

— Зэ'ф р'аст дьбежэ хушка мэ мэзын,
Эм Зине бьвын Щьзира—Бота
— Эм Зине бьвын,— гот хушка бьч'ук,
Готын у жь п'эншэра вэкры
К'этьнэ һӧндӧр' һәрсе һэвр'а,
Мориа хэве кьрын гӧһе Мэме,
Зине кьрын п'осте кэве,
Һьлдан у бьрын Щьзира—Бота,
Морйа хвэ жи бир нэкрьн вьра,

Зине кърн нав ши-ньвине we
У фър'ин һәрсе, чун ль нав һәве.

К'ЪЛАМА ДӨДА

Сьбе шәбәде һ'ышйар бу Мәме,
Дит нав щиданә, р'азайә т'әне,
Нә Зинейә wөр, нә жи сйа we,
Бь дьлшәват го: “Дьбә ко хәвнбу,”
Дәсте хwә ньһер'и— гөстилк теда бу,
Кө дьч'ьруси бәр шәwqа р'ое.
— На, — әвн го, — чава хәвнә?
Хәвн дьбә— һақа незик у р'асти?...
На, зар'омә эз, зар'о нәбалък,
Мьн нькарбу хайкьра әв,
Тәйрка бөһөшти жь дәсте мьн фър'и.
Мәме мәлул бу у һесър р'етьн,
Жь ви дәрди, шар дьн к'әтә нав ши...
Бьра Мәме бьминә хәва ширьнда,
Әм һәр'ьн щәм Зин хатуне.
Нивро бу иди, ле хатун Зине,
Һ'ышйар нә дәбу жь хәва ширьн.
Wәхта һ'ышиар бу жь хәва һ'өббьри,
Дит дора венә т'әмам щари,
Һивйенә ко һ'әта хатун һ'ышйарбә.
Жь шарйа йәке пьрси:
— Зина ә'зиз, Зина мьн дәлал,
Чьқа сальн щәм тә шаримә,
Мьн нә дитйә т'ө шара, кө һақа р'азеи.
Бежә мә, чька чь тә qәwөмйә?...
Зине хәбәрнәда у к'әт мьтала,
Кәр'ә-кәр' к'ьшанд— һ'ьзынга дьла.

Һәма ви wәхти, ль Мөхөбрзәмине,
Диwана Ал П'ашайә мәзын бәдәwда
Һивйа һатьна Мәме бун,

Ле Мәме т'өнә. Т'әмам шыкбәр бун,
Ал П'аша ль хөлам кьр гази:
— Чашиш, һей, чашиш, зу, р'абә, һәр'ә,
Бынер', Мәме мьн чь ле қәвөмийә?
Чашиш бь ләз р'абу у чу,
Чу һәрәма Мәме бәдәв,
Дит, ко р'азайә хәва ширьн,
Җемиш нәкьр кә һ'ыһаркә,
Зьвьр'и у һат щәм Ал П'аша.

— П'адша, п'адшае мьн, тә хашби дьне,
Әз чум, мьн ди, р'азайи бу Мәме,
Р'азайә бь хәва ширин,
Җемиш нә кьр мьн кә һ'ыһаркьм,
Ал П'аша бьһист у паше го:
— Әщәб у сав к'әтнә дьле мьн,
Һе нә қәвөмийә, ко һақа р'азе,
Дьбә нәхашбә, ә'зиз кәр'е мьн?
Чашиш, зу һәр'ә, һ'ыһаркә кәр'е мьн.
Чашиш диса ләз чу,
Һедики незики щийе ви бу,
Дәсте хвә да ә'һия ви қәрқаш,
Мәме һ'ыһар бу го: “Чийә чашиш?”,
Го: “Р'абә, к'ьнше хвә хвәкә,
Баве тә һивйа тәйә диwane,,.

Чава р'ешики р'екә дур һати,
Р'еда вәстйаи у к'әсьри,
Мәме бь ә'инт'ин жь ши р'абу,
К'ьнше хвә хвәкьр у бәрб,
Һ'әвзе ава сар чу.
Кә сәр ч'ә'ве хвә щанкә.
Һьшкева т'ьльйа хвәда гьстилк дн.
Һ'ыше ви чу у әрде к'әт.
Чашиш бәзи щәм Ал П'аша,
Го: “П'ашаи хашбә,

Мәме р'абу кө сәр ч'э'ве хвә бышо,
Н'ыше ви чу, к'эт бәр һәвз.
Ши р'абун п'аша, ләлә у вәзир,
Чун бәр һәвз сәгъниң,
Дитын Мәме һ'ыше ви чуйә,
Р'әнг хәйидийә, ә'ниә шийә хуң.
Жь дәнге шин у гьри
Мәме һ'ышйар бу, ч'э'ве хвә вәкьр,
Дор хвә ньһер'и у кьр ахин.
Ви чахи Ал П'аша тотә көр'е хвә:
— Мәме мын, ләво, бежә, бьбһем,
Чь тә қәвөмйә, чьма нәхашы...?
— Ах, баво, нәхашә көр'е тә,
У т'ө һ'әким нькарын қәнщкьн.
— Көр'е мын, әзе тазиқьм,
Т'әмам һ'әкиме вәлате хвә биньм.
Кө бен, бьнһер'ьн, чьр'а нәхвашы.
Нәрге көр'е мын нәхваше әвиней,
Ньлдә навә ве қизе, к'ижан кө
Дьле тә дьхазә...

— Брина мын хәдәрә, баве мыни ә'зиз,
Т'әне бь дәсте мып әве дәрманбә.
Баве фә'м кьр, чу диwana хвә,
Мәлул т'әнгәзар; тази жьна хвә кьр.
— Нәйә т'өнә, жьньк, әвинтйе бьрйә...
Тәло қиза к'ейә, хөде ве занә?
Дйа Мәме р'абу чу һәрәма көр'.
Дьхаст хәбәрда, сәкьни кәр'.
Незики ве бу щарике жер'а го:
— Хатуна дәләл, Мәме тә тәе т'әне
Нәхашә, нәхашйа һ'өб-һьзкьрьне:
Дьмина ньһа, кө дөә'а бьки,
Вәки ви зу мьразе ви шаки.

Де пашда зьвьр'и чу, го: “Ал П'аша,
Чьма р'уньштии о́са бемьнэт?
Әвинтие бьрйэ, һ'обэ дәрмане ви.
Һ'окөмкэ бьра дэфа һәваре хьн,
Бьра ве йәке вәлат бәлакьн,
Қизе к'е назьк у бәдәш һәнә,
Бьра биньн ль баг'е мәйи т'ор'кьри,
Кө Мәме бьвинә, у к'ижан һ'әбанд,
Бьра ве жи хвәр'а бьхазә.
Ал П'аша мәрик шандә щәм Мәме, го:
— Баг'е т'ор' кьридамә, бьра бе,
Бьра дәстдабә севәкә сор,
К'ижан қизе кө бьһ'әбинә,
Сева дәсте хвә бьра пыштехә.

Мәме ләз р'абу у чу бәрбь баг',
Р'ева ва дөшөрмиш дьбу:
— Йа р'әби, чь бькьм эз?
Ә'сәи заңьм кө һ'ызкьрйа мьн
Нав ванда т'өнә ль, баг'е т'ор'кьри,
Ле чь бькьм дьле баве хвә нәшкеньм,
Әзе һәр'ьм нава баг'е т'ор'кьри;
Дьбә кө йа мьн хәвна хвәда ди,
Бь сере бе ль баг'е т'ор'кьри.

Мәме һьлда сев, да дәсте хвә,
Р'уньшт щики бьльнд ль нава баг'да,
Дит қиз хәмьлине, һ'әзар тәвни,
К'ом-к'ом дьгәр'ьн ль нава баг'.
Бәжне ван, қөмаш,
Сәре ван к'офи,
Гөһада гөһаре зер'ә хәмьли,
Позе ванданьн хьзем қәрәфил,
Мина каре хәзала щот-щот дьһатьн,
Ль бәр Мәмер'а дьбөһөрин,
У бьн ч'ә'вар'а Мәме дьнһер'ин.

Йе дәрбаз дьбун, Мәме дьнһер'и ван,
Ле һ'ызкьрйа ви нәдһат хөйан:
'Сәре хвә бәржеркьр,— мәлул фькьри,
Мина ә'змане пайизе гөһанкьри,
'Qизәк дәрбаз дьбу, шә'ра хвә гьредьда,
Бь дәнге бьльнд гө: "Әз заньм, Мәме,
Т'әне мьн һ'ыз дькә, әзьм һ'өба ви„.
Йа дөдә дәрбаз бу го: "Мәме сева хвә we

Мьнхә„

Дәрбаз бу йа сьсйа,— q'изәк бәдәw бу,
К'әнйа бәшархаш у һеди wa го:
— Qизе валате мә т'әмам һатьн,
Ле әви бехвәдеи сев йәке нәхьст,
'Чийә, бәдәwәк т'өнә бь дьле ви?
Гот у зьвьр'и, әв к'лама стра.

— Мәме, Мәме Мәме дәлал,
Тө ә'гити, жь һ'әми ә'гита,
'Сәwдаи Мәме, бәдәwи Мәме,
Бәжна тә бьльндә мина чьнаре.
Назьк деме тә,
Ле дьле тә кәвьрә, кәврәки сәрт.
Бежә, мерхасе әгити мәрд,
Соze де у бава тө чьма наки?
Чьма йәк т'өнә, кө бьһ'әбини?
Мәме, Мәме, дәлал Мәме...

Бьһист Мәме әw к'ьлама we,
Щава we да ви бь к'ьламе:
— һари мәлк'е,
Тө зә'ф бәдәwи,
Дәрде дьле мьн тө кө бьхуни,
Тә әw нәдьстра.
Хушка мьн,
Хушка мьнә ә'зиз,
Готна де бава башqәйә, ле һ'өб башqәйә.

Г'ызкьрйа мьн башцэйтэ,—
Г'ызкьрйа мьн хатун Зинэ,
Дур, ль Щьзира—Бата дьминэ

К'БЛАМА СЬСИА

Мэри ва чунэ диwane,
Мэлул готьнэ Ал П'ашайе кал:
— Хашбэ п'адшае мэй э'гити эхтиар,
Мэме сев т'о кэси нэхьст,
Гот: “Г'ызкьрйа мьн хатун Зинэ,
Эв ль Щьзира Бота дьминэ,,.

Ви wэxти п'адша р'абу h'окөм,—
Го: “Р'абьн, быгьрн, ль wэлате мьн
Чьра мэрие кал дьнеди—занэ,
Ко һэнэ т'опкьн у биньн,
Дьбэ кө бен бежьн, к'ойэ Щьзира Бота?
К'и wэлатийэ, у к'и алийэ?
К'и кө раст бежэ, к'е кө бьзанбэ,
We бэрэмбэри хwэ зер'а бьстинэ.
Кал һатьн р'уньштьн диwane,
Аqьл дан аqьл у п'ьр' хэбэрдан,
Ле т'о кэси ши ньзанбу.
Кө ле ньһер'и кэс ши ньзанэ,
Мэме р'абу чу тэwла һэспа,
Wэки һэспэки хwэр'а бьбжерэ,
Дэсте хwэ дайнэ сэр к'ижан һэспе,
Wэки пышта хwэ эw ньмз нэкэ,
Зинкэ ле сйарбэ у бьк'эwэ р'е...
Т'эмам щер'ьбандьн, жь нава һэспа
Йэкэ баш нэ ди у мэлул дэрк'эт,
Дит бэр дерийэ һэспэкэ жаркок,
Анцах сэкьнийэ ль сэр п'йа,
Незик бу, дәсте хwэ дани сэр пыште,
Дит, ко пышта хwэ эw бэржерэ накэ.

— Гэли хōлама, — эви го, — ве һәспе бьвн
 Щә, гиһе бьдне у быч'ериньн р'ьнд,
 Һ'эта хōрт дьбә, вәхта ко хōрт бу,
 К'әмла хвә станд, эзә һәдаје баш бьдмә вә.
 Гот у чәнд зер' дәрхьст кьрә дәсте ван,
 Чу щәм т'әрзйа, к'ьнщ хвәр'а да сәр,
 Чу щәм зинкәр, зинәки сәдәф да сәр,
 Чу щәм силһ'чи, шур-қәмә да сәр,
 Һ'әвт р'оже ви вәхта т'әмам бу,
 Һәр тышт һазьр бу, ко бык'әвә р'е,
 Мәри р'абун чун щәм Ал П'аша.
 — П'ашаи хашбә, Мәме тәе т'әне
 Һазьрә иди, кō һәр'ә Щьзире.
 Щаһлә у нәбәләд, дьк'әвә сәр р'е.
 К'е занә чь қзйае бьқәwōмә ле.
 Уи чахи Ал П'аша, ава һ'ōкōм кьр:
 — Дәргед шьһәр мән'кәм дадын,
 Һьге һәспе: қәйда гьрәдын,
 Ч'әк у силһ'е ви т'әмам вәшерьн,
 У мьқатйе ле бькьн.

Сьбе шәбәқе Мәме һ'ьшйар бу,
 К'ьнще хвә хвәкьр, шуре хвә гьреда,
 У һ'ōкōм кьр ль сәр хōлама:
 — Жь тәwле дәрхьн һун Боре Р'әван,
 Зине сәдәфи дайньн сәр' пьште.
 Эзе һәр'ьм Щьзире, һәр'ьм щәм Зине,
 Бор дьшинйа, дәрхьстьн жь тәwле.
 Мәме незик бу дәст да бьжуйа,
 У ч'ә'ве Бор эви р'амуса у го:
 — Боре мьн,
 Боре мьчи дәлал,
 Әме һәр'ьн, р'йа мәйә дур,
 Әме бьгижне? Пашда бен, һьзаньм?
 Гōмана мьн сәр тәйә, Бор,
 Тō һәвали, һәвала зедәтьр.

Боре мьн,
Боре мьни дэлал.

К'ЪЛАМА ЧАРА

Мэме сйар бу ль Боре Р'эван
Дур к'эт жь к'оч'ка баве хвэ.
Жь к'оч'ке дэрк'эт Ал П'ашае кал,
Дит борэки шинбоз қэй дьбей дьфр'э.
Дит шаһьлкэ сэр мина сьфэтки
Ле ньер'и у несър баранд,
Мэлулие деме ви сэр һэвда щьванд.
Жьна хвэр'а гот: "Көр'е мэн тае т'эне
Жь дәсте ма чу.
Дьбэ кө хастьна хөде өса бу,
Қорбана наве вимэ мэлулие дьдэ мэ.
Мэме чу сэкьни ль бэр дэргэ,
Дит дэргэ т'эмам дадаинэ,
Һивйа дэргэwane кал сэкьни.
Дэргэwane кал лаваи ле кьр,
Кө ве шөхөле Мэме п'ошманбэ...
— Эре, баве кал, тө р'аст дьбежи,
Мэрики һ'өрмэти, ширэте тэ дөр',
Ле нькарьм, кө нэчъм Щьзира Бота:
Тө жи шаһьл буйи, тэ жи һ'эзкьрйэ,
Тьшт һэйэ дьнеда жь һ'өбе зортьр?
Вэки эз нэчъм у we нэбиньм,
Кө weйа нэйньм, иди чьр'а дьжим...?
— Осанэ, көр'е мьн... Ле вэки Ал П'аша
Һ'өкөм кьрйэ, эз чава дэргэ вэкм...?
Бьнер'э, тен хөйан эw у дийа тэ,
Т'эв сэкьнинэ несъра дьбариньн,
Һесра дьбариньн, вэк аве ч'эма.
Мэме һерс к'эт у Бор зэнгу кьр,
Бор жь щи фьрқас кьр,
Сэр сурер'а фьр'и, дэрбаз бу ви али,

К'этэ бэстэкэ фьрэ бемэри,
Бесэбьр дажот Бор Мэме сэвдали.
Зэ'ф чу, йан һындьк, кэс we ньзанэ
Wэсгийн, к'эсьри щики сэкьни,
Жь Бор пэя бу хөрща хwэ дани,
Т'ер нан хар у сэрда жи ав вэхар,
Зия жь сэр пышта Бор һылда,
У бэрда ч'ерэ, кэ Бор һесабэ
Иди шэв бу, эw жи к'этэ хэwа ширьн,
Сьбе шэбэде жь хэwе һ'ышйар бу.
Дор хwэ ньһер'и ль бэсткеданэ,
Сэре хwэ данийэ, ль сэр кэврэки:
У чьqа һеса эw wөр р'азайэ.
Бона кэ р'яа хwэ зу бьqэдинэ,
Р'абу Бор ани у Боре хwэ зинкьр:
У Бор сйар бу, qэста р'яа хwэ кьр.
Ч'э'л у нэwал бу, мешэ, р'е нэнас...
Сэр Борда quз бу у Мэме wa гаот:
—Боре мьн,
Боре мьни жир,
Һаqа р'е эм һатын, ле найе хуйан
Р'яа Щьзира Ботан:
Чьл р'ожида кэ эм нэгижьне,
We бькьн дэ'wата хатун Зине:
Wi wэхти башэ һ'эмезкьм мьрьне...
Боре мьн,
Боре мьни баш,
Wэки мьн һ'эз дьки
Бьбин р'яа Щьзире.

Бор һеса дьлист у дьну.
Зэ'ф дэрбаз нэбу, гьништын се р'яа.
Һ'эта wi чахи, кэ дьзгин дьгьрт Мэме
Ведэре һеса дзгина Бор бэрда,
Бор к'эт р'яа орт'е, се р'о се шэва чу:
Мэлул бу Мэме, у хэбэр нэдьда,

Вэхте шэбэда р'ожа сьсйа вэбу,
Бор сэкьни, минани мэрйа
Мэмер'а к'ельми.

— Мэме, э'гит Мэме,
Се р'ожэ ньна эм к'этынэ р'е,
Нэ мэ тышт харйэ, нэ вэхарйэ,
Дөшөрмиш наби, чьма се р'ожада,
Бор эз нэгиһандьм ши?
Бьһер' ньге мьн, қәйдеданьн.
Қәйда гошт бьр'йэ, гиһандйэ һэстө,
Вэки йэки дьн бйа дэвса тэ
Р'ожеда we һьнэ һесабуһ бьда мьн,
Вэки һе тө мьн аһа бажои,
Эм һәрде жи ниве р'е бьминьн.

Вэхта эв хэбэрана Мэме бьһист,
Миңа тэ'вике ви һесьр баранд.
Банзда жь Бор, пәйа бу чь ди?
Қәйд өса ньгда шьдандьнэ,
Гошт т'эмам бьр'йэ, гиһандйэ һэстө.
Дит, дьгри Бор жь к'эрба.
Жь бэр пышта хвэ ви қэмэ к'ьшанд.
Лехьст у қәйде ньгада бьр'и,
Бор к'ьшанд у бьр сэр кание,
Пе ава кание ньге Бор шушт,
Жь бэрйа хвэ дө дэзмал дэрхьст,
Ньге бор гьреда у бәрда ч'ерэ,
Эви жи нан хар, хөрщ да бэр сәре хвэ,
У к'этэ хэва ширьн...

Вэхта һ'ьшйар бу жь хэве Мэме,
Р'ое шэмала хвэ бэлакьрьбу дьне:
Р'абу у лэз, эв чу щэм Бор,
Дит кō бьрине ньга т'эмам қәнщ буна,
Сйар бу у к'этэ р'е.

Ле мари чьда мэлүл бьфькьрә,
 Наве хвә бежә, жь к'ойи тō?
 Ньшкева бәр Мәмер'а бь ләз
 К'евришкәкә бәш фьрқаскьр р'эви,
 У к'әт нав шинайе хвә вәшарт.
 Мәме Бор ажот у гьништә we:
 Қуз бу, у әв к'евришка бәш гьрт,
 Жь шеба хвә дәрхст дәзмаләкә мэзын,
 Шькле we сәр к'ьшанд у кевришк бәрда,
 һаспе хвә ажот у пешда чу.
 П'ьр' чу, йан һындьк, гәрма нивро
 Гьништә мергәкә бь гөл у сосьн,
 Чар алие хвә ньһер'и, кәсә нәди,
 Дьл ле к'әльжи, ә'шебмай ма.
 — Хвәде, we чьбә, мәрики бьбиньм,
 Бьзанбьм к'ижанә р'йа Щьзире,,
 Готна Мәме Бор бьһист,
 Бор зар һат диса Мәмер'а к'ельми:
 — Гөмана хвәде, мьн бажо
 Бәр ви гөжме пешбәр.
 Мәме Бор ажот бәрб ви гөжмән,
 Бәр ч'ә'ва вәбу к'әвшанкә фьрә,
 Нә шьван-гавин, нә гөнд, авай:
 Т'әне қәрәт'ук дьһатә хуйан
 Мәрийә йан дә'бә, к'е we занә?
 Ви чахи Бор го: “Дьзгина мьн бәрдә.
 Бәсә к'еләкә мьн бьди бәр зәнгйа.
 У ажот бәрб ви қәрәт'уйи...
 Мәри бу. Қәй тә дьго дьһйальк
 Т'әмам данә Мәме, һындьк ма бьгри...
 — Р'ожа тә хер, шотк'ар!
 — Сәр ч'ә'ва, бьре һәнас!
 — Чь вәлатә әв? Щьзира Бота
 Гәло һе дурә?
 — We йәке һьзаньм, бьре херхаз,

Т'энэ заньм, ко р'о дьчэ ава,
Сэр халйа ви бэги,
Бьра ль бьра навэ хайи,
Ле Щьзира Ботайэ тө дьбежи:
Чьда мьн бьһистйэ, дьк'эвэ
Ви алие ви гөжмэйи.

Тэ го мале дьне да Мэме,
Мэме лэз дэст кьрэ шеба хвэ,
К'өлмэ зер' дэрхьст у да шотк'ари,
Бь дьле ша эв к'этэ сэр р'е.
Нав мергэкэ һешинр'а дэрбаз бу,
Ле ньһер'и дьр'эвэ карэкэ хэзала,
У сйарэки we дайэ пэй,—
Эв һэспе дажо, һэспэ вэстйан,
Ле нькарэ хэзале бьгрэ.
Мэме бь Бор да пэй хэзале,
Хэзал гьрт у дь дьл к'эньа.
— Эй, шаһьл, к'ейи, тө к'өйи?
Хайе чэнд сэрийа?
Кө неч'ира мьн тө мьн бьстини?
Ле тө к'ейи, һерс к'эт Мэме?
У гьһиште көлмэк леда,
Неч'ирван шэвөши, һьндьк ма бьк'эвэ.
Мэме һ'эмьз кьр эв һэрдө дэста
Неч'ирван ньһер'и, ньһер'и
Ви шаһьли у го:
Наве хвэ бежэ, жь к'өйи тө?
— Наве мьн Мэмейэ. Һатьмэ жь дур,
Мөхөрзэmine. Ле чьйэ наве тэ?
— Қэрэт'аждинэ наве мьн, хорте э'гит,
Эз жи һатьмэ жь Щьзира Бота,
— Вэки өсанэ, мьн ди, һеди гот Мэме,
Вэки өсанэ, неч'ира хвэ һьлдэ,
Хөде лэв бинэ эме р'асти һэв бен.

Qизке ньһер'и, ньһер'и фькьри,
— Йарэби, эва чь э'щебэ?
Жь к'ор'а занэ эва наве мьн,
Дьбэ кӧ эвбэ қиза мьн дити?
Хатун Зина мьн, аwқас гӧһасти...?
Әве нәп'аке шаба ши wa да:
— Заньм, Мәме э'гит, тӧ жь дур һати,
Кӧр'е Ал П'ашае кали, тае т'әне,
Әwә п'адшае Мӧхӧрзәмине.
Тӧ һати бона кӧ мьн бьстини...
Мәме қьщқьщи, хwәда шәwӧти.

— Дьбэ, кӧ эв бә хатун Зина мьн,
Wәки кӧ эв бә, чьма, жь ве р'ьндтьр
Мӧхӧрзәминедә бәдәw т'ӧнәбун?
Wәки эз һақа нәк'әтама сәр р'йа
Арузар щәфа һақа нәдита...
Дьле хwәда гот у кьрә ахин...
Сәре хwә бәржер кьр у кәр' сәкьши,
Ньшкева ньһер'и ши гьстилка т'ьлйа хwә.
У го: "Wәки тӧи Зина р'асти,
Нищани мьндә, гьстилка мьн.
Нә we шәве мә һәв гӧһертьн?
— Ах, Мәме, чь бежьм, кӧ бьһарки,
Кӧ дьле тә жь мьн нәминә?
Гьстилка қимәтә тә да мьн:
Wәхта шуштьна һьрйе
Мьн дәрхьстьбу кьрьбу п'ахла хwә.
Мьн кӧ дит, тӧ weда тейи,
Жь шабуна р'абум, әw к'әтә аве...
Мәме дӧшӧрмиш бу, к'ур-дур фькьри,
У шькбәр ма ль сәр пьрсе we,
У дьле хwәда го: "На, эв Зине ниңә,
Әзе пашда бьзвьр'ьм хапйайи,
У сәре Бор әши вәгәр'анд.
He жь wьра дур нәк'әтьбу,

Бор Мәмер'а к'ельми, го:
— Мәме мьни э'гит, шаһли,
Чьма өса зу жь р'е дәртейи,
Пьрсе сербаза тō бьһар дьки,
Чьма дьле хвә тō хьраб дэки,
Эв нә Зина тәйә, Хатун Зине
Шәмал нәдирә мина р'өе,
Назык, наринә мина һиве,
Өвә, чава тә дитйә нав хәвнә.
Ле эвә Зина, қиза Бәк'ре дәрәвин
К'оч'әкә сербаз у ә'нщузә,
Дьзгина, мьн бәрдә у мьн зәнгукә **һедд,**
Эзе тә бьбьм Шьзира— Бота,
Ль к'өйә Зина тә бәдәвә нарин.
Мәме сәре Бор шар дьн зьвьр'анд,
Хаст кō ләз дәрбазбә жь п'ьре,
Ле к'оч'әкә бәхтр'әшә, Зина Бәк'о
Гьһишт гьрт дьзгина Боре Мәме.
— Мәме бе хөде, пешда нәчә,
Эзьм Зине, Зина хастйа тә,
Мьн дайнә тō ль т'әркйа хвә,
Бьвә Мөхөрзәминә,
Вәлә әз Зинемә, Зине.
Мәме һерса хвә зәвт кьр у го:
— Хушка мьн, тō дәрәва нәкә,
Бь синге хвә р'йа мьн нәгрә,
Тō Зина мьн нини, Зина мьн нини,
Р'е бьдә мьн, дьзгина һәспе мьн **бәрдә**
Нә лаифә вәки мерәки мина мьн
Дәсте хвә һьлдә сәр кәвнәжьнәке.

Зина Бәк'о дьзгина Бор бәрда,
Гōманбьр'и го:
— Бьра өса бә,
Вәхта жь Шьзире пашда бьзвьр'и,
Зина хвәр'а тō мьн жи бьви,

Зина тэр'а эзе бьбьм щари.

— Бьрабэ, хушка Зин.

Ле ньна һэр'ым, һе нэ дэрэнгэ.

Бор сэр ве хэбэрдане шинһа,

У готэ Мэме,

— Мэме, бехэмбэ, бажо.

Һэр'э Щьзира Бота,

Эзе тэ бьгэр'иньм т'эмам содаца,

Паше тэ бьбьм бэр к'оч'к у сэра

Қэрэт'аждин бьбьм сэкнандьн.

Мэме һэсп ажот, к'этэ Щьзире,

Щьзира— Ботада гэр'йа

Эв содац, содац.

Чу сэкьни Бор бэр к'оч'к-сэра.

Бэр к'оч'к у сэра Қэрэт'аждин.

Э'рд дьлэрьзи бьн сьме Борда,

Қэй тэ дьго, к'оч'к у сэра дьһ'эжэ.

Жьна Қэрэт'аждин, Гөлл'эри,

Малда һеса т'эшйа хвэ дьр'ест,

Э'щербмайи гот:

— Чашиш, һэр'э бьнер'э эв чь дэнгэ.

Зу пашда вэрэ, вэрэ бежэ мьн.

Чашиш чу. Дит ль бэр дери

Сйарэки э'сһ'эбэ, бэдэв сэкьнйэ.

Боре бьнда шинбозэ, мина к'өлте э'вра

Мэт'элмайи ма эв щие хвэда,

Сийар у бэдэвйа ви дьнһер'и.

Гөлл'эрије дит, чашиш эглэ бу,

Дьле ве иди ль бэр һэв нэда,

Чашише дьда жи эве шанд,

Го: “Һэр'э, бьбин зу вэрэ мьр'а бежэ..”

Эв жи чу у щиде мэт'эл ма.

Гөлл'эрије шанд чашише сьсйа,

Эв жи чу у вөр ма.

Гөлл'эрийе го: "Чьма чашиш нэ **һатын?**
Т'ошһа хвэ эве аликида авит,
Чу бэр дэре к'оч'к у сэрае,
Дит сварэк сэкһийэ, мина э'зраһил:
Бэжһа җи бьһынд, мина мьнара,
Дем қәмэр, сьмелэ т'ел-т'ел худаи,
Ч'э'ве җи р'эшһы, мина шэва тари,
К'елэка җида—шуре **қабьлмэ зер?**
Льбсе җи бэдэҗ— т'озеда онда **буйи.**
Дит чашише кō эве шанди,
Сйар дыһер'һы эҗ мэт'ал майи.

Гөлл'эри вэбэшһри, деме хвэ **вэшарт,**
Пешиеда чу у дьзгина җи гьрт.
— Меван меване хвэдейэ, к'эрэмкэ, **пэйабэ.**
— Мал йа к'ейэ?
— Мала меванайэ!
— Зэ'ф разимэ, хушка мьнэ э'зиз!
Наве малхөе мале бежэ мьн.
— Қэрэт'аждинэ наве малхөе.
К'эрэмкэ, пэйабэ, һ'эта кō эҗ те.
— Р'аст қонаха мьн эвэ,— **Мэме го,**
Сэр Бор пэйа бу, Бор бьрһн тэҗле,
Эҗ хвэ һэвраз бу, чу ода жорин,
Дошэк бун бьһр'эх, бэ'лги бун бэрп'ал,
Бэ'лти у дошэк т'эв қомаш у **этлас.**

Меван кō нан хар, шкрима хвэ ани,
Һәрсе чашиш жь һөндөр' дэрк'этьн,
Ма т'өне Гөлл'эри хатун:
Деме җе гьрти, дәсте җе бэр сииг
— Хушка Гөлл'эри, чьма хэбэр **нади?**
Чь һэйа, чь т'өнэ, ль Щьзира **Бота?**
— Меване э'зиз, бьре мьни дәлал,
Э'дэте мөйэ, җэхта мер **нэмальн,**

Эм к'олфэт мина мера р'адьбын,
Һөрмэт у қольхе меванар'а дыкыи,
Гөлл'эрие гази чашишәки кър,
Го: "Зу һәр'ә ль диwana мир
Гази Қәрәт'аждинкә бьра бе..
Чашиш чу ль диwana мир,
П'атә вәда дәсте хwә да бәр синге хwә,
Бәк'о һерс к'әт у хөламар'а го:
— Wә чьма бәрда, кә бе һөндөр'?
Иди дәрәнг бу, чәшиш ньһер'н
Қәрәт'аждин ди, кә ши чахи
Һеса р'уньшьтбу ль к'еләка мир
У һедика го: "Гөлл'әри хатуне,
Әз шандьм пәй тә,
Зу wәрә мале, меване тә һәйә..
Гот: "Бьра бе әw т'әви бьра..
Wьра Ә'рфан гот: "Чашиш бадин,
Р'астие бежә, әw чь меванә?
Кә бука мьнә хатун, нькарә һөрмәте
Wир'а бькә, кә һ'әта дьчә.
Һәр'ә бежә, кә әм нькарын бен,
Һәрге дәйндарә, бьра р'азикә,
Һәрге р'ешийә, бьра вәр'екә..

Чашиш Бадин чу шәм Гөлл'әрие,
Гө: "Хатун Гөлл'әри, готын әм нькарын бен.
Wәки дәйиндарә, бьра р'азикә,
Wәки р'ешийә, бьра вәр'екә..
Хатун Гөлл'әри һерс к'әт бей'әсаб,
Го: "Чашиш, һәла тә вьрда wәрә,
К'өlmәкә қәшин we да ә'нйә ши.
— Ләз пашда бьзвьр!, диса һәр'ә wөр,
Ә'са гази Қәрәт'аждинкә
Бежә wәки меване wани ә'зиз,
Нә дәйндарә нә һ'әwще тыштки,
Нә р'ешикә, ко р'йа хwәда һәр'ә..

Чювиш р'эви, э'ние хун дьһат,
У бэла дьбу сэр, деме съпич'олки.
Чу у гьһиштэ эш диwana мир:
— Бой хwәдеба, хатун Гөлл'эри,
Гази wә һәрсе бьра дькә,,
У р'абун һәрсе бьра т'эвай,
Сәрбәржер сәкьнин ль бәр мир,
Дәсте хwә данин ль сәр синге хwә,
Ми чахи мир го: “Һәр'ьн кӧр'ед мьн,
Бьнер'ьн мале чь қәwӧмйә?,,

Ә'фан, Ч'әкан, у Қәрәт'аждин
Гьһиштьн к'оч'ка хwә у чунә оде,
Дитьн хортәкә wӧра р'уньшти,
Лейә бәдәwйя Усьбе Нәби.
Сәр дошәкайя, дошәке қушт'уки,
Бәр п'аленә бәлгид қомаш,
Қәлне дьк'шинә. т'ьтуна бинхwәш
К'әт бира Қәрәт'аждин хорте дити,
— Wah, сәлам хорте дәстәбьрае мьн,
Әз, Ә'фан, Ч'әкан әм се бьранә,
Иро шунда әме бьвьн чара.
Гот у р'уньштьн һәвр'а бәр т'әхтә,
Хаш-хаш һәвр'а к'әтын хәбәрдане.
Иди вәдьбу сьба рожа сьсий?
Т'әзә те дәрхьстьн, кӧ зә'ф бьрчинә.

Ә'лам кьрын, кӧ нан биньн оде,
Т'әхтә хәмьли, бь нә'з у нә'мәт,
Харьн у вәхарьн, әмәк у шәрбәт,
Ле т'әне Мәме мина мәрйе хәйди,
Дәсте хwә данәдани, у тьшт нәдьхар,
— Бӧхwә, Мәме бьра
— Зә'ф разимә хwәде шенкә
— Ах, дьбә кӧ...?
Сәр we пьрсе чавиш һат һӧидӧр'!

— Се р’ожа шарэке һун нан дөхөн?
 — Эз тэ фэ’м накъм..
 — Се р’ожа һун р’уньштинэ,
 У ширьн-ширьн хэбэрдьдън,
 У фэ набежън, кō мэ лазьмэ,
 һесабуи у харьн-вэхарьн.
 Қэрэт’аждин шър лева хвэ гост:
 Го: “Бьбахшинэ Мэме, бьре дэлал,
 Жь бэдэшйа тэ, эм мэт’ал мабуи,
 Мэ хэбэр дьда һақа ширьн,
 Кō харьн у һесабуи, жь бир фьр’нбуи,
 Бьбахшинэ, дэстэбра,
 Мэме шир’а һьнки бэшэрхаш бу;
 Э’шқ к’эт дьле ши у һеса нан хар,
 Паше р’уньштын ль дора т’эхтэ,
 Р’уньштын у к’ышык листын.

К’ЪЛАМА ШЭША

Ле Хатун Зинэ ль бьрща хвэда.
 Һивйе бу, һивна һатьна Мэме.
 — Ах, Мэме нәһат... ше дькьр ахин,
 Ле гōмана хвэ әве нэдьбьр’и.
 Р’ожэке шарикэ ше бьһист,
 Кō меванэк һатйэ,
 Пэя буйэ мала Қэрэт’аждин,
 Дьле Зине шэ’дэтиэ дьдэ,
 Меване һати, дьбэ Мэме бэ,
 Гази шарикэ хвэ амьн кьр,
 У шанд щэм хатун Гōлл’эрийе.
 — Һэр’э тō у бьбһе,
 Жь алийе мьнда хатуне пьрскэ,
 Әш чь меванэ, у жь к’ō һатийэ?
 Чьр’а һатийэ, у к’энге ше һэр’э?

Щари бь лэз чу.
Т'эмам бьхист у пашда зьвьр'и.
— Меване Қарэт'аждин, хатун,
Наве ви Мәмейә жь Мөхөрзәмине,
— Мәмейә р'асти!
— Расти, Мәмейә.
Бәр шәwqa р'ое чава гөлдьдн ч'йа,
Оса голда деме Зине.
We дәстпе кьр бь э'шq стра,
Минна зар'а, ньзанбу чь бькра.
— Эв зьншира зер' тәр'а һәдаи.
У жь шабуне шарн р'амуса,
Щариа хwэ эмәкдарә һәвала хwэ
У паше бь э'шq р'абу сәр бьрще.
Дит ль һәwша к'оч'кеда
Эw к'ьшьк дьлизьн,
We Мәме ньһер'и у эw наскьр,
— Эзе ньһа бьстьрем, wәки кә эw бә,
Жь дәнге мьн, э'са, we виали бьһер'ә,
У we wa стьра:
— Ах р'ож фьр'ин у дәрбаз бун,
Чьл р'ое зу т'эмамбә,
Эw чь кә дьлк'әтйе мьн
К'ьшька дьлизә бехәм,
Һәрсе бьра эз нас дькьм,
Ле әwe һан Мәме мьни Аланә,
Мәме, хорте бе хәм,
Хорте нәшер'ьби Мәме
Дьле мьн алав, дьле тәйә ав,
Бьфькьр, незикә р'ожа дә'wата мьн,
Чь р'уньшти Мәме,
Бемьнәт Мәме.
Мәме к'ьлам бьхист,
Ви т'ьре хәwнданә, һорикә дьстьре,
Һақа незик, wәки һәр пьрсәкә we

Дьчу ши дьдит нав дьле Мэме.
Мэме зьвьр'и, дор хвэ ньһер'и,
Дит, кӧ Зинейӧ к'ыище сыи ле,
Сэвдалу бу у һэр тышт биркър,
Бь ч'э'ве һесър ва стра Мэме:
— Бьред мьн, һун дэстбьрае мьн,
Бьбһен к'ылама дьле мьн,
К'ижан бь һ'ӧба мьн буйӧ п'эрвӧдӧ,
Дьле һ'ӧб теда, т'ьм т'ьжӧ дӧрдӧ,
Ле эв дӧрда чава бӧладьбӧ,
Т'эне һ'ьзкърйӧ кӧ дӧрд бӧла дькӧ,
Ле эв хӧзал, т'ӧр'лана һане,
Кӧ бӧдӧвӧ жь т'ӧмамйа қизе дьне
Хатун Зина мьнӧ,
Ч'э'ве we р'эшьн,
Бӧжна we чьнар,
Ӧни сыи, фьрӧ,
Р'астӧ шӧрӧ ль сӧре we,
Ле бьнда те хуйан минани р'ӧе.
Навкела зьрав гьредайӧ
Ӧве к'ӧмбӧра зер',
Чьҫа дьле мьн р'ӧшӧ
Һаҫа сыпинӧ к'ыище ле,
Зине,
Зина мьн хӧвнеда дити.
Зине,
Мьн тӧ хвӧнеда һьзкърй.

Жь к'ылама Мэме э'щешмай маи,
Һӧрсе бьра ль һӧв ньһер'ин,

Кӧбьре к'ышька ль дӧсте ванда ма
Ӧлами һӧв кьрӧн, р'ӧбун у чун,
Р'ӧбун, чунӧ мал.

К'ЪЛАМА Н'ЭВТА

Сьбе, шэбэце ньшйар бу Зине,
Дөшөрмиш бу, чава жь бьрше дэре,
Дөшөрмиш бу у we мәнэ дит.
Гази шарйа кьр у кавран гьреда,
Эмәни у халичә вана һьлда,
Чуи бәрб ч'эма незики Щәмал.
Орт а шариа дабу Зина һ'өсьлщәмал,
Щари бь страп һеди р'е дьчун,
Незики к'оч'ка Қәрәт'аждинбун,
Мәме кә бьһист дәнге Зине,
Р'абу сәкьни ль бәр п'әнщәре,
Зине ди, зьвьр'и алие бьра.
— Гәли бьра, быһер'ыи ви каврани,
Чь кавранки ша, чь кавранки э'шқ
Ви кавранир'анә һ'өсьлщәмаләк
Миша һивокә ль нав стәйра
Кә гәш дөшхөлә бь п'әнще шәмал.
Чьйә, нав мәда т'өнә мерхасәк,
Кә һәр'ә пешйа кавран бьсәкьнә.
Кавран дьнер'ым, ч'э'ве мын бушә кани.

Дьле мын агьре гөр'и алави,
Эви ко стра, ле ви чахи,
Ч'экан дьһат кә бьбә'шә,
Н'эта Мәме кәр' бу,
Пашә Ч'экан гот:
— Меване э'зиз, Мәме мәйи дәлал,
Эв кавране һани кә дьбини,
Кавране мирә, у кәсә жь мә
Кә пешйе бьбьр'ә, изна ви т'өнә,
Кавран зә'ф һатьнә у дәрбаз бушә,
Мә баща хвә же һьлдайә,
Ле к'е дьл бькә һәр'ә,
Пешйа-ви каврани,

Пешйе we сәре хwә бьдә жекьрын,
Йа дōда... Зине дәргистйа мьнә...

Qәй тә го Мәме дәнге wi нәбхист,
Гәли бьра, хастьна мьн нә хәрщә,
Дәрһәqа һ'өбейә у нишана һ'өба,
Ә'мре хwә сонд дōхōм, кō эзе биньм,
— Наqәwōмә, т'ō мәри һ'әтани ньһа
Qануна өса нә ә'дәте мәйә,
Башә, ко нәчи, тōе бей'өрмәтби,
Тōе бей'өрмәтки өса жи мә һәрсе бьра.
— На, Qәрәт'аждин, гәрә әз һәр'ым.
Жь тәwле wi Боре хwә к'ьшанд,
Зин кьр у го:— Әз ва дьчьм,
һәрге мьн ани нишана һ'өбе,
Әз бьре wәмә, эзе пашда бем,
Wәки мьн нә ани нишана һ'өбе,
Иди назвьр'ым Щьзира Бота.
Ажот у чу бәр ч'әме Щәмал,
Чу незики хатун Зине бу,
Сәлам да we, сәлам вәгьрт.
— Дә пәйа бә, әм һьнки хәбәрдын,
— На, нькарьм,— Мәме мәлул го.
— Бьһара ә'мре мьни, назька жь һорйа,
Мьн соз дайә иро һәрсе бьра,
Нишанәке жь тә гәрә әз бьвьм,
Т'имә Зина мьн, т'йна дьмьрьм,
Т'аса ав бьдә, бь дьл р'әһ'әтбьм,
Зине хатуне жь нав т'ор'е хwә,
Qәтанд зер'е хәмла синге хwә,
Т'ас т'ьжи ав кьр у әw авите,
Т'аса зер', теда зер' да дәсте Мәме.
— Зине, Зина мьн, —мәлул wa го,
Тō мьн һ'ьз дьки, тә әз бирнәкьрмә,
Әме һәв бьбиньн, ле ньһа һәр'ым,
Ав вәхар жь т'әсе, әw зер' һьлда,

Сьбэ гэш вэбу, у р'о дэрк'эт,
Мир Севдин гази һәрсе э'фата кыр,
У жь ван пьрс кыр: “Бежын, э'гитед мьн,
Чийэ мәнэ, вэки һун наен диwane,
Wэ бир кьрийэ Мир Севдине хwэ.
Хатре хwэ же хаст у пашда зьвьр'и,
Зьвьр'и щэм бьра у дани wөра
Эw зер'е Зине қотанд жь нава зер'а,
Qөрэт'аждин шабу
У wa стьра:
— Н'эта ньһа эм сьсе бун,
Се бьра,
Дьбьнэ чара иро шунда,
Эме хwэкьн мина һэв,
Һэспе мә р'эшбьн, бэдэw,
Бьгэр'ьн Щьзира Бота,
Эме бьбиньн бэдэwке,
К'ижане һ'ызкэ Мэме.

Wi wэхти Э'рфан го:

— Т'аждин,

Бьре мэзьни, дэwса баве мә,
Чава дьле тэ дьхазэ өса бькэ,
Паше Ч'экан го:

— Эм чар бьре һ'элальн,

Бьра льбсе мә щур'экибьн,

Һэспе мә щур'эки.

Бь сильһ' эм дьне бьгэр'ьн,

Ле тыштки бежым wэ,

Н'эта ньһа хатун Зине йа мьн буйэ,

Иро шунда эw йа Мэмейэ,

Эз заньм чийэ һ'өб у һьзкьрьн.

Эw һэрдө лаиқи һэвьн,

Бьмбарэкбэ,

Гэли бьра һэвр'а бежын...

Һәрсе бьра wьр қьрар кьрьн,

Сонд харьн бь шура,
Вэки бьгэдиньн хастына Мэме;
Миасэркын, бьгһиньн мьразе ви,
Хэбэрдан һ'эта ниве шэве
Хэбэрдан дьрежкьрын һ'эта бэрбанге.

— Мири хаш бэ, тө бир нэьри,
Фэрэт'аждин мирр'а дьбежэ,
Меванэки мэ һэйэ, гэлэ э'зизэ;
Бех'эсаб бэдэwэ, шөрэта ви һэйэ;
Wэхта хэбэрдьдэ, пьрс жь дэве ви;
Мина лал-дөр' бьбарьн.
Зэ'ф фэwатэ у гэлэ мьлаһим,
Меване өса һе мир Севдин жи.
Дивана хwэда меван нэдитйэ.
Wэки бе щэм тэ, ль дивана тэ,
Бьһаркэ мир Севдине бэрва р'абэ.

— Эз бьсэькьным п'йа?... — у мир к'эһйа,
У паше бь һерс ви готэ Т'аждин,
Фэрэт'аждин, тө һе шаһли,
Зэ'ф п'адша ль мьн бунэ меван,
Эз жь ши р'анэбу мэ бэр ванва,
Кө ма кө меване тэи пэсни
Кө бе дивана мьн калэмери
У эз бэрва р'абьм, бьсэькьным п'йа.
— Һэде тэйэ, — Бэк'ое Э'wани мирр'а го,
Дьбини чава мирр'а хэбэр дьдэ,
Эви дьл һэйэ кө эw бьбэ мир,
Эз заньм кө эw чь мэ'рэ;
Wэки зэ'ф гэрмки, we ль тэ вэдэ,
Паше зьвьр'и бь дэнге бьльнд
Гази хөлама кьр, го:
— Чашиш, зу һэр'э,
Гази ви меване Фэрэт'аждинкэ,
Бьра бе эм сьфэте ви бьбиньн.

Чька эв чь мэрийэ,
Вэки мире мэ вэ бэрва р'абэ,
Ль диwana хвэда шп'йа бьсэкьнэ...

Qэрэт'аждин сэр бьре хвэда мел бу,
К'ижан кэ незики ви сэкпибу,
— Г'ортые гөр р'увйэ
Аве шелу дькэ... Тышт накэ, эме бьбини...
Чашиш бэзи чу, гө: "Гөлл'эрийе,
Мир гази меван дькэ диwаше...
— Мир гази дьке...? Нан гази кьрын!..
Сэре чашиш хьст шьвдаркэ мэзын.
— Нэр'э бежэ мир, вэки меван
Г'эне эв нае, бьра сйара бьшинэ,
Кэ меване мэ сиари бэрбь ви бе.
Чашиш зьвьр'и, сэри шкэсти,
Бэр мир сэкьни, ва го: "Хашби, мир...
Чава qэwөмйэ г'эмам го.
Qэрэт'аждин ль wөра к'эниа,
Го: "Мирн хашбэ, жына мын р'аст кьрийэ,
Меване оса бь сйари
Гэрэ qэбулки...
— Зэ'ф баш,— у мир н'өкөм кьр,—
Нэр'ын бь сйари меван биньн.
Бь сйари чун меван анин.
Меван кэ дериди хат,
Щьмэ'т г'эв рабу п'йа,
У р'абу п'йа Мир Севдине кал.
Ньнэки ма щьмаэ'т г'эв руньшт,
У Qэрэт'аждин wөра к'эниа.
— Чьма дьк'эни Qэрэт'аждин, чь нэйэ?
— Мир wэхта Мэме хат,
Тэ бэрва р'абуйи, сэкьни п'йа.
Мын дэзмала хвэ авитйэ бьн тэ.
— На, нэсэкьнимэ, дэрөwа двки,
У мир һерс к'эт.

— Эз дэрэша накъм, щьмэ'та назьр,
Т'эwэqэ бькьн, мир р'абэ п'яа.
У дитьн ль сэр ч'ьqе дарэке,
Дитьн дэзмала Qэрэт'аждин бьнида,
У щьмэ'т жи wоpа к'энийа,
Мир жи бэнгзхаш бу, к'энийа.

К'ЪЛАМА Н'ЭЙШТА

Мэме р'унышт рэх Мире кал
У вэдхарьн qаwа бинхаш,
Гьльддан жь дэсте Зине, бэдэша дьне,
Зине qаwа да Мэме, Мэме бэнгзхашбу:
Бэнгзхашбу Зине, минани р'ое,
Нур бари жь нэдэра we,
Щьмэ'те ван дьнһер'и,— мэт'алмайи.
У хазла хwэ бь wана данин,
Т'эне Бэк'ое Э'wани qомси;
Чьqа ван дьнһер'и, дьшэwōти,
У бэр хwэ нэда, мирр'а го:
— Мири хашбэ, qэ тьште һа дьqэwōмэ?
Тō вьр р'унышти, у диwана тэда,
Хортэки нэнас, бeэ'йб дьк'энэ
Qиза тэр'а, эw шэрмэ мэр'а...
Мир һерс к'эт. Мэме wi чахи
Дэзмала хwэ дэрхьст авитэ э'pде,
К'ижан ль сэр бу шкле к'ewришке,
Го: “Бэк'о, малхьраб, мэ ви
— Бьлбьла назьк, бьлбьла дэлал,
Чь тьшткн хьрав һэйэ ве йэкер'а...
— Бьһар нэкэ, мир... һьнки шунда бьнһер'.Wэхта Зине бинэ qawe бьдэ Мэме,
Тō бьхwэзэ у вэхwэ we qawe,
Тōе бьвини фьрqi те һэйэ,

У готьне мьн тõe бавәрки,
Финщана дõда кõ Зине ани.
Дьхаст бьда дæсте хорте һ'ызкьри
Мир го: “Зина мьн, бинә вьра,
Бьра we qawe баве тә вәхвә
Зине да баве у баве вәхар
— Мире мьн, фьрқи гәләк бу, на?
— Чь фьрқи, диса әw qawә бу.
Һ'ызынг һат Бәк'о, Мәме ньһер'и,
У дьране хвә Мәме ч'ьр'ьканд...
Бәк'о һе хвәда шәwõти,
Wәхта ко мир го:
— Мәме, кõр'е мьн, әз иди кальм,
Нахази бьмни сәр мирәта мьн?
Шõхõле диwane т'әмам тõ бькә:
Дәрһәq зәwаша тәда әзе паше
Дõшõрмишбьм...
— Зә'ф р'азимә мир жь һ'õрмәта тә,
Әw йәка бәнгзәмиши мьн набә...
Тõ мәзыни, дәwса баве мьн...
Әз әwләде де у бавамә,
Әw кал у пирьн, әз тае т'әне,
Нахазьм, кõ әw ши ә'мьрида.
Бьмьрьн бь һ'ьсрәте.
— Ши чахи, бьвә тõ сәрәке әскәр,
У т'әмам чавише мьн.
— Бьрабә, мир, we qәбул дькьм.

Р'ожтьра маин сәрәке әскәр
У чавише мир һат Мәме го:
— Мәме, малава, тышткы дьн т'õнәбу?
Wәки тә шõхõле мьн жь дæсте мьн гьрт,
Белукә к'õлфәт у зар'е мьн һәнә,
Т'әмам т'и- бьрчи, ч'ә'ве мьн дьнһер'ьн.
Тә әw т'әмам стõхар һиштьн.

— Бэрхвэ мэк'эв, шамер
Иро ль вьрм, сьбе-хөде заңэ,
Чь ко бьстиньм, т'эмам бьдьмэ тэ.
Һане тэр'а ван зер'а ле, т'эне
Тэ кө чь бьһист кэскир'а нэбежи.
— Навежъм, бьра, жь дэве мьн дэрнае,
Бьра шэ'дэбэ р'эбе э'ламе.

Уе роже шунда Мэме һэрр'о
Дьдит һ'ызкьрйа хвэ, гөла бэрр'о
Бэхтэки мэзын хвэр'а һ'эсаб дькьр,
Ле диванеда минани сийе
Пэй ван дьгэр'йа Бэк'о щэ'сусйе
Р'ожэки Бэк'о дит,
Мэме у Зине, кө һэв р'адмусьн,
У кэр'э-кэр' жь вьра дур к'эт,
Чу йэк-йэк мирр'а кьр гьли.
— Мир, һэрге эз дэрэша дькьм
Уе дьне бьбьм эз коч'е щэ'ньме,
Мьн һэрдө дитьн иро диване,
К'этьбун к'еф-һ'энэке дьнйае,
Мьн эш дитьн вэхта р'амусане,
Мьн го; қэй ч'э'ве мьн, мьн дьхапиньн.
Дьбэ кө хэвнэ... хэвне дьбиньм...
Мир, бьфькьрэ, эз э'ф дьтьрсьм
Тө вэрэ зу нэбики тэ жи бьбиньм,
— Дэнге хвэ бьбьр', куч'ке гөр'и,
Дивана мьда Мэме эш дитйэ
Р'аст бежэ һэрге нахази ньһа,
Сэре тэ лэхьм бавежъм вора.

— Өхтэри йа тэйэ, мир,
Эва сэре мьн, эва шуре тэ.
Ле вэки э'щебэк бе сэр мала тэ,
Тө заньбэ э'сэ бь дэсте Мэмейэ..

К'ЪЛАМА НӘҢА

Ниве шәве бу, мәри бәла бун,
Дивана мирда кәсә нә ма,
Хенши Қәрәт'аждин у һәрдө бьра,
У мир ма мә'дәкьри р'ушьшти,
Готьна Бәк'о минани қәма
Бьрин вәкьрын дьле мирда.
Қәрәт'аждин го: "Мир, эз заңьм
Чьма мә'дәкьрии у чь дьфькьри,
Бәлакә ә'wре ль сәр дьле хwә.
Иро һатьнә у к'ом бунә,
Тө бьбһе нета мә һәрсе бьра
Тә бь р'эзадьли Зине да бьре мын,
Бьре мыни Ч'әкан,
Ле бь хастьна хwә, бәхт бьдә Мәме,
— Чәва, бьдьм Мәме?
— Әре, бьдын Мәме.
— Чава мербә, сьмел бәр' позбә
Кө бехун дьлк'әтйа хwә бьдә хәлце
— Дәстәбьра т'ө шара,
Жь бьре хwә хуне нахазьн.
— Баш, эз һе бьщер'биньм,
Чька әw лайқә, лайқи Зина мын,
У сьбе ә'ләмәтйе бьдын шһәр,
Кө мәйданеда we бьвә щьрид,
Дәф у зөр'нә жи бьра лехьн,
Мәме жи бьра бе у әм бьбиньн.
Мерхасйа ви, wәки ә'гитә.
Һәрсе бьра р'абун һатьн щәм Мәме.
— Боре хwә һазьркә, Мәме бьра
Сьбе мәйданеда we бьвә щьрид.
Мәме р'абу чу т'әсәлйа боре хwә
Дит бор тәwледа қьр'еж гьртйә
Дәрхьст т'әмьз кьр, шт'әф кьр, альфкьр
Сьбе зу р'абу ви боре хwә зин кьр,

Зине сэдэфи ши да сэр пьште,
Сьбе шэбэде эш чу майдане,
Дит wэки мир жи т'эви сйара
We веда те.
— Кө бэрб мир һэр'ым we бежын,
Мэме тьрсйа,
Башэ кө һэр'ым эз шэм бьре хwэ,
Ажот бор у чу сэкьни шэм бьра.

Мир һ'өкөм кьр дэст щьриде кьн
Дэф у зөр'нэ һэвр'а ледан,
Һэспед э'рэби кьрын к'ьрмэ-к'ьрм
У шида сьма ван э'рд дык'ола,
Ши чахи мир готэ э'гитэки хwэ;
— Бьгижэ Мэме у өса бькэ,
Wэки жь сэр һэспе бини хар.
Сиаре мерхас һэспа хwэ ажот
У дора Мэме эши чэрх кьр
Эши фэсал ди, кө Мэме баве..
Ши чахи бор го:
— Һаж хwэ һэбэ, Мэме,
Эш сйар дыхазэ тэ бавежэ,
Алие ч'эпеда хwэ баве р'эх мын.
Һэрге дэрпа даве, бьра мын к'эвэ.
Сэкьнибун т'эмам щьмэ'та Щьзире
У мэт'ал май щьриде дьнер'ин,
Һэр қизэке дьле хwэда Мэме дьбжарт.
Чава дьлк'эти.
Сиаре мир чэрх кьр дор Мэме,
У эши Мэме кьрэ фэсале.
Хаст кө дэрпа шур ши бинэ харе,
Мэме хwэ авит бьн зьке һэспе,
Ле эш э'гита бае лехьстьне
Сэр сэре һэспа хwэр'а гьлор бу э'рде.
Бу'һьр'э-һьр'а щьмэ'те к'эниа,

Мәйдане т'эмам дьһат дэнге к'ән,
Жь һәр али пәсне Мәме дан,
Дьготыи ай эвә сйар
Эвә э'гит, сәрхвә у мерхас,
У бь готыне һа т'ьжи бу мәйдан.

Бәк'о гөһе мирда ава гот:
— Эз бь ван р'уйа эв ньшкева бу
Қәрәт'аждин у бьрава
Эв һинкьрын ве щаре
Бьщер'бин ви неч'иреда.
— Эзе бьщер'биньм ви ль неч'ире,
Паше зьвьр'и алйе Қәрәт'аждин,
Сьбе эме дәрк'эвьн р'ав у неч'ире
Бьра Мәме һ'өнөре хвә нишандә.

Ниве шәве бу, тари-таристап,
Ле һе р'анәзабу Бәк'ьре э'ван,
Р'абу дьзива чу тәвла Қәрәт'аждин,
Бор бьр авда сәр ава гол гәни,
Паше бор тә'вда, авит ве голе;
— Хвә ве щаре хайе тәйи к'өбар
Ве шәрмибә бьвә миһа зар',
Паше эме пер'а хәбәрдын.
Сьбә р'он вәбу сәр вә т'эмама,
Сьбә р'он вәбу сәр Мәме мә жи.
Чу тәвле Мәме, ко бор бьнер'ә,
Бор нә вьр бу, ньшкева бьһист
Шийина борә мәлул.
Һай, һай;— го,— дэнге боре мьнә.
Бәрбь ви али чу, жь к'ө дэнг дьһат
Чь дит? Кө ве гол- гәһйеданә,
Зьк ле вәрьмйә, сәр пыште к'әтйә,
Дькә накә нькарә дәре.
Һәрдө ньге пешьн ви бьльнд кьрйә.

Вэхта бор ч'э'в Мэме к'эт, го:
— Шьрите бинэ ко мьн дэрхц.
Чу Мэме шьритэк ани
У бор жь голе дэрхьст,
Дит ньг у к'елэк т'эмам н'эр'ьшинэ.
Сйар т'эмам иди т'оп бубун,
Т'аг'бур т'эмам бу кō нэр'ьн неч'ире.
Мэме навда нэхатэ хуйан,
Қэрэт'аждин ажот нэспе хвэ,
Ажот бэрб к'оч'ке гази Мэме кыр,
Ле ньер'и кō кэси шаз нэда,
Нэспе пайабу у эв чу оде,
Дит р'уньштйэ Мэме мэлул,
— Мэме, бьре мьн, чь қэвōмийэ?
Чь қэвōмийэ т'эмам жер'а гот,
Паше го: “Бежэ мир,
Бьра дьле ви жь мьн нэминэ,
Оса жи дьле т'эв неч'ирвана,
Щаркэ дьне эзе дэрк'эвм неч'ире.

Қэрэт'аждин зьвьр'и щэм мир;
— Мири хашбэ, тыштки ва қэвōмийэ
Мирр'а шьро вэкр.
— Тыштэки накэ, бьра бьминэ шар ды,
Ньна эм нэр'ьн, р'ае нэминьм...

· К'ЪЛАМА ДЭНА

Э'мырда р'о кō дэрте,
Бона нэр бэндэйи йэк нинэ,
Йэкир'а шайе тинэ,
Йэкир'а гьри у мэлулйе,
Йе сьсар'а к'е данэ чь бэлайе,
Ле бона Зине эв р'о вэбу

Бона э'шq у h'оба дьле we.
— Мэме мьн малэ, малэ
Ле чьр'а нэ чуйэ?
У р'абу, чу ода Мэме.
— Мэме...
— Зина мьн...
— Нэ төе бьчуйайи неч'ире?
— Неч'ира тэ баштьр... хэзала ч'йа,
Р'öh' у э'мре мьн, Зине.
— Мэме, ах, Мэме, тө чь дьбежи,
Эз эw Зине ниньн кō р'уднем, дьгьрим,
Бь шэва дьзива h'этани сьбе.
Эw Зине ниньм кō хэwнеда т'ьм тэ дьбиньм,
У нив'ьемэ к'энге, гэло к'энге.
Эме мьразе хwэ шабьн эз у тō.
— Ах, Зине Зине...
Нэхашьм эз жь дэрде тэ, Зина мьн,
У дьбэ бьмрьм эз аша шаһьл.
Мэри кō нэхаш дьк'эвьн,
У һэр нэхашкир'а дэрман һэйэ,
Т'эне эзьм кō ньзаньм.
Эзе к'энге қәнщбьм.

Мэме кō өса мэлул хэбэрда
Зине эw һ'эмеz кьр у гьр'йа,
Һэв р'амусан у сьвьк р'абун,
У Зине wa го;
— Хwэр'а нэкэ хэм, Мэме мьни дэлаз
Хэме дьле тэ эзе бэлакьм.
Р'абэ, эм һэр'ьн нава хас баг'чэ,
Бьра һьнэки бина тэ вэбэ.
Дэсте һэв гьртьн чунэ хас баг'чэ,
К'ō шарур у былбьла дьстьра,
Бь дэнге ширьн.
Ч'ьвик тэйрэда бь һ'эзар дэнги

Дькьрын цыво-цыв
Шэwqa тэ'ве дьлнст т'эр
Һэр бэлг у ч'ьде шинәе,
Һ'әвезед мәрмәр у канйе сар,
Дьбрььдин жь шэwqa р'ое,
Щики р'уныштын бәр сйа баг'а,
К'ө к'өбрхаш дьстра шарур былбыла,
У дитын ль сэр ч'ьде дарәке,
Былбыләки мәлул р'уныштиә.

— Былбыла назьк, былбыла дәлал,
Дәнге тә хашә, к'өбра тә зәлал,
Нәбә дьле тә дәрде һ'өбе
Нахазә иди к'ьлама бьстре
Тө буи машоқа гөле,
Стойе хwә хар кьрийә тә сэр we,
Гөл т'әмам тәр'а йәк ниньн,
Һ'әсабкә тә гөл бәнд кьрын,
Пәй ве к'ьламер'а зьвьр'н алийе гөле..
— Гөла сори, бәлге нар,
Былбыл дькә зарә-зар,
Тә дьбарә мьск-мәwар,
Хәмла гөле, гөла нар.

Чьқа һун һәвдө һ'ьзкьн,
Чьқа быбын дьлован,
Һ'өба wә нагшжә йа мә,
Һ'өба мәйә йа бәнда.

Пәй ве к'ьламер'а Мәме,
Да бәр синге хwә хатун Зине..
У дьл һеса бәр сийа баг'а
Һәрдө бе хәм к'әтнә хәwе..

КЪЛАМА ИАНЗДА

Бъра р'азен һәрдө бь хәва ширьн.
Эм һәр'ын мешә, шие р'ав у неч'ире
Wэхта чун мешә бь к'ән у һ'әнәк,
Жь р'ынгә-р'ынга ньге һәспа,
Дәнг к'этә ч'ийа, дәнг к'этә банийа,
Дә'бә тәрәwола сәре хwә һьлдан.
Сьлькин жь мешә, чунә бәрбь ч'ийа,
Тир у кәван һе һәвраз нәкьрбун.
Һе кәски тирәк жи нәавитьбу,
Ньшкева бу ә'wраикә гьран,
Ә'зман тиш-тишн бу у бьруске һынгавт,
Бь к'әл у бин бари баран у зипьк.
Ә'wре гьран бу бемьнәт, бешьк
Qәрәт'аждин го: "Гәли бьра,
Wәрьн бьзвьр'ын бәрб к'ошк сәре,
Неч'ира мә иро баране нәһишт,
Дьбә йа хәр әв бу, дә wәрьн әм һәр'ын,
Пәй ванр'а зьвьр'и мир жи,
К'еләка мир бу Бәк'оә ә'wани
Р'әх хасбаг'чәр'а wәхте дәрбаз бун,
Бәк'о мирр'а го: "Qаске мә һәр'ын баг'„
Мир го: "Бьрабә„, Һәспе пәйа бу,
Бәр-ван р'әви чашиш Мердин,
Дәре хасбаг'чә вәкьр бәр мир,
Чун нава баг' мире кал.
Пәй дьчу Бәк'о дьлда т'ьжә мә'ре һар,
Һәр али әви өса дьһер'и,
Мина мәрики тьшт ьндакьри,
Мердин чашиш жи ль пәй ван,
Дьчу һеса, ши ди ньшкева
Кө дө шаһьла һәв һ'әмез кьрьнә,
Бе хәм ль we к'әтнә хәwe.
Һақа салә әз мала мирдамә,
Мьн Зине р'ожәкә wада нәдийә,

Дьхаст быгота мир, ле ви хвэ зэвт кър,
 Ынке веда чу у гьништэ ван
 Го: “Р’абэ Мэме, р’абэ һыйарбэ,
 Бэс һынгв бьмежи жь леве зьрав,
 Р’абэ һыйарбэ, р’абэ, зу бькэ,
 Р’абэ мир те вьр...
 Мэме жь хэве ч’эв’е хвэ вэкр.
 Дит Мердинэ ль бэр сэрйа ви,
 Звьр’и алие дьн у ви ч’э’ве хвэ гьрт,
 Ёр’э һесабуна мэ нәһ’эр’минэ,
 Р’анабьм эз, вэки мьн қэт-қэтикьн,
 Йан жи мире тэ сэре мьн жекэ.
 Дит ко р’анабэ Мэме жь ши,
 Чашиш Мердин э’лам кър Зине:
 — Хатун Зине, қиза мире мьн,
 Тэ р’абэ бьнер’ чь те сэре тэ,
 Сэр сэре вэ э’вре р’эш ве т’оп бунэ,
 Мир те вьра, Бәк’ойэ пер’а,
 Иди э’мьр заньм т’онэ вэр’э,
 Р’абэ, зу р’абэ...
 Зине ч’э’ве хвэ вэкр бь сав,
 Ди Мердинэ ль бэр сэрйа ван,
 Р’анге хвэ авит у сэр дэзмаледа
 Мина тэвике ве һесьр баранд,
 Жь тьрс у шэрме ве хвэ ондакр,
 Куз бу сэр ньге Мердин чашишда:
 — Жоре хвэде, ле жере жи тэ,
 Тэ һ’элалбэ эмәк, нан у ава мэ,
 Эз тэ нас дькьм, тэ ширһ’элали,
 Чь тэ дит, бьһист, тэ нәкэ гьли.
 — Ад бэ, хатун Зин, кэ мир
 Сэре мьн бинэ бэр шэлате,
 Жь дэве мьн т’ошар т’о тышти набһе,
 Ва хэбэр дьдан, мир у мэрйе хвэ,
 Ытын у сәкьнип бэр сэрйа ван,
 Зине цьщьли һэв, хвэ да

Бъи ап'ъище Мәмейн р'эш,
Wэхта Зине к'эт бьи ап'ънщи
Мәме шида р'абу у р'уньшт,
У сәлама мир әвн вәгьрт,
Ле бь э'дәти р'анәбу п'ийа,
Дьле мир we йәке жь Мәме ма.
— Мәме Ала әв чағанә кә тә
Бәр мире хвәва р'анаби п'ийа?
Бәр мире т'әва р'адьбьн п'ийа.

— Мири хашбә, бьбахшинә мьн
Эз э'ф нәхашьм у қөдөм накьм
Нәхашьм, шива һатьмә гьредан
Һаж хвә т'өнәмә, мьн хвә онда кьр,
Wэхта-ньшкева мьнтә дити вьр.
— Ле чь дьки хасбаг'че мьда.
— Дьгәр'йам эз хасбаг'че тәда,
Wастйам у һатьм кә вьра р'азем,
Р'азам эз у мьн хәвн дит,
Хәвна ахрйе мьн ава ди:—
Мьн дит хәзаләкә назькә бәдәw,
Ч'э'ве we р'эш бун мина 'шәве
Дьгәр'йа һеса минани кәва,
Гәзо дьбари жь назьк лева.
Жь щәм мьн р'әви ньшкева.
Бәк'о к'әнйа бь к'әнәки э'к'с;
— Ле wәки әв хәзәла бәдәw,
Вьрадабә нава хасбаг'чә,
Wi чахи тәе чь бежи?

— Бәк'оә дьлован, әзе бьдьм пәй, кә бьгьрм,
Бәк'о к'әнйа го: “Һа, һа, һа, мир,
Тә бьһист дьбе әзе бьгьрм.
— Wәлә, wәки мир изне бьдә
Ә'сә әзе we хәзәле бьгьрм.
Мир го: “Чь дьхази бькә,

Запым Бәк'о т'ым сәр р'астийә.
— Хөламед мир вәрһн незик,
Һәһә сарә, к'һнше мә шьһн,
У ба те, бае сар,
Вәрһн әм вьра агрәки өса даһн.
Һ'әтә әм һесаһн, к'һнше мә зьһаһн.

Хөлама аһн дар т'опкьрһн,
Бәк'о дани незики щие Мәме,
Көч'ьк чекьр, агьр бәрдае,
Һеләпитка агьр һәвраз р'адьбу,
Мәме незик бу щие ви зә'ф гәрм бу
Ле һькарбу щие хвә бөгөһезә,
Чьмки Зине һн ап'һншида бу.
Хөлам хьзмәтк'ар нәк'әтһн шьке,
Чьма әв көч'ка һат вехьстһне,
Бәк'о Мирр'а го: “Һннки бьсәкьһнә,
Һәр тьште һһә һе ашкәләбә,
Зине һн п'ещә ап'һншидаһә...

Мир хаст незикбә у ле һнһер'ә
Qәрәт'аждин пешһә мир бьр'и,
— Бьсәкнә мир, хвә сьвьк нәкә,
Qәрәт'аждин жь һн ап'һнши.
Гөһһә Зинейә дьреж ди,
Го: “Бәк'о, шөхөла дьки аqьли,
Әм зә'ф р'азинә боһә ви көч'ки,
Мә сәрма кьрьбу, к'һнше мә шьһ бун,
Әм гәрм бун, к'һнше мә жи зһһә,
Дә һһә мә һәр'һн.
Бәк'о го: “Һә һьһер', эварә,
Әм'бәре хвә бьдһн р'өһьләте,
У дөа бькьһн т'әһам сәр п'һһә,
— Пьрси аqьһйә, — мир го,—
Т'әһам р'абьһн пһә,
Бьра Мәме жи т'әһн мә р'абә.

У дōа бькын эм бой хōда.
Qэрэт'аждин незики мир бу:
— Мири хашбэ, эм т'эмам р'абыг,
Ле Мэме нэхашэ, қōдōм накэ,
Ко р'абэ п'ийа
Сах к'энге нэхаша зоре
Радькэ жь п'ийа
Дьбини нэхашэ қōдōм накэ.
Дьране хвэ ч'ьр'ьканд Бэк'о.
Эw жи сэкьни п'йа кō дōа бькэ,
Жь һерса дьһат бьбэ'шэ
Бэк'о wa дьфькьри:
— Мири кемақьл, чьндьрмиш буй,
Һ'эму кал ниньн кō ақьлн,
Qиза wi вьра бьн ап'ьншида,
Эw жи сэкьнйэ у дōа дькэ,
Чькō эз мирр'а дьбежьм,
Э'сэ эw бэр пьрса мьн р'адьбэ,
У чь дьбежэ мир бьһар дькэ.
Же дьтьрсэ мир мина сэе пир,
Р'астжи шерэкэ Qэрэт'аждин,
Р'асти жи кō қиза мьн, Зина мьн дьбе;
"Һ'эта кō һэйэ Qэрэт'аждин,
Эw қэбул накэ шōхōле хьрабие.
Шōхōле бь қэнши эw дькэ р'е..

Паши дōакьрне Qэрэт'аждин го: . .
— Мир Севдин ль нав хасбаг'че тэ
Эм гьрэ-гьр иро т'оп бунэ,
Эм т'эмам т'эwэқэ дькьн жь тэ
Бой һōрмэта Мэме Ала
Бэк'о бьра к'ьламэке бежэ,
Һэркэси һьндавда го: — "Бьра бежэ,
Бьра бежэ Бэк'о, бьра бьстре,
Мэ зуда дэнге Бэк'о нэбистийэ.
Бэк'о кьр ьмэ—ьм.

Мир да ʋи авьр'.
Дэсте р'асте да бэр гөһе хwэ,
К'олосе хwэ қоткыр у стра.
— Э'гите Мир Севдин готна **мын бьбһек**.
Хэбэре мын т'эв дөр'ын у зер;
Эзе бьдым пэсне дьлк'этийа **Мэме**,
Һун жи бьһ'эсын бь бэдэwйа **we**
Дьлк'этийа Мэме нэ қэмэрэ р'эш,
Мина э'рэбэкейэ, э'рэбэкэ һ'эбэш,
Бэжна we кьнэ дьбэ бөһөстэк,
Һэр левэкэ we дьбэ чарьхэк.

Ч'э'вэ р'эщын һур қөле дэрзйе,
Бьруйе we мина ч'иле гал-гэнийе,
Дьран мэзьнын мина тэвшое,
Мын эw дитйэ бь ван ч'э'ва.

Дэстда к'эшкулэ ль т'аг'а боша,
Эw дэw дьхазэ жь сирфьроша,
Иэкэ wайэ дьлк'этийэ Мэме Ала,
Һ'об һьзкьрна wир'а машэла.

Мэме гөһдар бу, эw к'ылам бьһист,
Щава Бэк'о бь к'ылами да.

— Бэк'оэ Э'wan, шэрмкэ р'уйе хwэ,
Хwэ шэрм наки, шэрмкэ мире хwэ,
Баске дэрэwа, кьнын, кемт'ақэт
Э'ньр накьн дэрэw бь һ'өрмэт.

Жь бэжна э'рэбе кьнтър шэрм бе
Бэк'оэ э'wan эw нае щэм тэ
Мэме Ала гэр'йайэ Щьзира **Бота**,
Хwэр'а бьжартийе сэрт'аща хатуна.

· Нәрге дьхази наве we бьзанби,
· Ле эзе бежым wәки бьт'әқи,
· Һори мәләкә наве we хатун Зинә,
· Баве we навдәнг, наве wi мир Севдинә

· Қәрәт'аждин жь ши банзда
· Дәсте хwә дани бәр дәве Мәме:
· —Һаж хwә һәбә, шаһьлтйе нәкә,
· Ле Мәме гөр'а wi нә кьр,
· У к'ылама хwә щар дьн дәстпе кьр.

· Wәхта мир бьһист к'ылама Мәме
· Жь щие хwә р'абу у кьрә қужии,
· Мина ә'wре пайиза кә дькьн гөр'ин.

— Хөламед мьн,
· Һ'әрамбә ль wә нан у хөйе мьн,
· Wә нәбьһист дәнге ви гәдәйи,
· Һ'өрмәта мире wә дькә хали,
· Wә т'әмама дәве хwә wәкьрйә,
· К'ылама wi дьбһен,
· Қәме хwә дәрхьн т'әмам жь қаба.
· Ве сәһ'әте wийа бьдьн бәр қәма,
· Қәт-қәтикьн у бавен wөра.
· Хөлам т'әв сәкьнин п'ийа,
· Қәме кәван к'ышандьн жь қаба,
· У дьхастьн ко һ'өщөмкьн сәр,
· Қәрәт'аждин у бьра сәкьнин бәр
· Қәме хwә дәсте хwәда һ'әжандьн;
· — Кәс ши нәһ'әжә, нәщер'бинә,
· Бьзанбьн йәки сах вьра наминә
· Әме wә қәт-қәтикьн ль вьр.
· Қәрәт'аждин сәр Бәк'о һ'өщөм кьр,
· Мир у щьмә'те нәһиштьн.

Н'эта кӧ вӧра эв чун-натын,
Қарат'аждин чу гьйштә к'оч'ке,
Ви ва готә хатун Гӧлп'эрие:
— Мәме мә к'әтйә дәрәща хьрав,
Һәспа у бешика жь мал дәрхә
Тӧ агьр бәри к'оч'к у сәредә.
Бәлки эв бен вьра ардымйе
Дьбә хьлазкьм Мәме у Зине.

Хатун Гӧлп'эрие мере хвә ньһер'и,
Ләрьзи у мәт'ал сәкьни,
Мина мәрикә хәве һ'шйарбә:
— Агьр бәрдым к'оч'ке... бәзи һӧндӧр'
Һәсп у бешик һӧндӧр' дәрхьстьн,
У агьр бәрда we к'оч'к у сәре.

Һеләпитка агьр гӧр' бу.
Ду у хӧмам һәва сәкьни,
У хьрмә-хьрм к'әтә стуна,
Данзьлин жер к'еране сәрр'а,
Бина духане шьһәр һьлда,
Бәлабун щьмә'та хасбаг'чәда.
— Ардымйе бьдын дьшәвӧтә к'ӧч'ка шера...

Чашиш Мердин һәвари ани баг',
Го: "Мири хашбә дьшәвӧтә,
К'оч'ка Қарат'аждин,
Теда бешикед әвләде кӧр'ин;
Хьрмә-хьрм к'әтйә к'еран; стуна,
Агьре бәлабә Щьзира Бота;
Зукьн весиньн йан на
Шьһәре т'әмам һәр'ә бәрбә...
— Р'әнге хвә нәве, мир, эв дәлк'ә...
Бәк'ой Ә'вани ва гот.
— Тӧ һесаба Бәк'о, әзе һәр'ьм...
Кӧ ви агьри весиньм...

Мир иди гõн нәда Бәк'о,
Бь ләз жь баг' дәрк'әт.
Бәк'о чу нав баг'да хвә вәшарт.
Дит вәки Зине дәрк'әт худайи
Жь бьн п'еша ап'ьнщие Мәме,
Һәма ви вәхти Бәк'о дәрк'әт,
Пешйа ван к'әтә р'е,
Чу диwana мир у әв т'әмам,
Мирр'а кьр гьли у шьровәкьр.

К'ЪЛАМА ДОНЗДА

Qәрәт'аждин у бьре хвә,
Сәр ве йәке жь мир хәйдин,
Хәйди ман әв чәнд мәһа,
У ньге хвә нә авитьн диwana мир,
Ле бей ван һәрсе ә'гита,
Мир нькарбу миртйа хвә бькра,
Әв бун, вәки бь ә'гитна хвә,
Валате Щьзире ван хай дькьр.
Әв бун ә'гитед Щьзире,
Әван дьжмьн алт'дькьр.

У р'ожәке мирәки щинар,
Кõ дьжмьне Севдин бу бәрета
Һ'ощõм кьр сәр халйа Щьзире,
Хәв нә дьк'әт ч'ә'ве мир бь шәв жи.
У ньфьр' дькьр ль Бәк'оә қомси,
У дьхаст ә'сә кõ т'әви Qәрәт'аждин
Барьшбә, ньзанбу чь бькра.
Мир го: "Тьшт накә,
Ве әхтйарйа хвә әзе хвә һәр'ьм
Qәрәт'аждинр'а ләв бем.
Р'абу чу мала Qәрәт'аждин,
Ле Бәк'о мина сини да пәй ви

У жер'а ва гот:

— Wәки әw тәр'а һәw пәйен, әме бнда ~~бьбын~~
Бәк'о бь ә'кс аwa хәбәрда.

Көла Мәме бу дьле wiда,

Wi дьхаст Qәрәт'аждин у бьра.

Wәлет дурхьста, дур бьшанда.

— Сәр ч'ә'вар'а һати мир, чь qәwөмйә,

Кө тө һати мала хөламе хwә?

— Ә'мре тә дьрежбә, ә'гите мьн,

Тө гөмана мьни, мьле мьни р'асте,

Т'ьме ша бумә әз бь бьре тә,

Р'оже чәтнайеда һун алиқ'ар бунә

Нһна дьжмьне тә у мире тә,

К'әтйә халиа мә хуне дьхазә,

Нав әһьлие мәда буйә зер заләт,

Дөкөжьн кала, жьн у зар'а,

Хөрте т'урә у қиз-бука,

Wәки тө нәди щаба wi

Ле к'е we шабе бьде,

Щьзиреда к'е һәйә?..

Qәрәт'аждин у һәрдө бьра,

Р'абун бәр мир т'әмәнә бун,

Qәрәт'аждин го: “Мир Севдин,

Бона wәлатә хwә у р'ь'те,

Әме дәрән шәр'е дьжмьн,

Тө гөмана хwә жь мә нәбьр'.

Әме бәридьне дәрхьн жь ера хwә.

Т'әне әм тыштки т'әwақә дькьн,

Wәки һ'әтани һатьна мә,

Бьре мәи ә'зиз, Мәме, меване мә,

Т'ө тышт ле нәqәwөмә.

— И'әта һатна wә, у һатна wә шунда...

Мәме әзе хайкьм мина р'онайа ч'ә'ва.

Дөа ль wан кьр у әскәр да wан.

Әw вәр'е кърн борб шәр'е гьран,
Ле Бәк'о һеса нькарбу р'уне,
Р'абу чу дит пирәкә сербаз,
Чәнд зер'е зәр кърә дәсте we,
У һин кър бой гьли гәр'андьне.
Го: Щьзира Ботада малке нәһели,
Тө мал-мал һәр'и, һәр ши бьгәр'и,
У т'әмамар'а тө аһа бежи:
— Wәки қиза мир Севдин Зине,
У меване Qәрәт'аждин-Мәме,
Һ'әта кө р'ойә хушк у бьранә,
Тари к'әт ә'рде, дьбьн жьн у мер,
У дьк'әвьн нав ши, р'адзен т'әвайи.
Дә һәр'ә у һәр дәра тө бежә,
Wәки йәк бьбһе мьн тө һин кьри,
Бьзанбә төе бь дәсте мьн п'остби...

Пире к'әния у готә Бәк'о:
— Бәри тә мьн баве тә ди,
Ә'йни тө жь бевла ши фьр'и.
Сәр ч'ә'ве мьн, әзе өса бькьм,
Wәки ә'сә мире мә,
Дә'вата кальк-пирка бир бинә.
Әw дәнг бәла бу Щьзира Бота,
К'е йәк дьбһист дькьрә сәди,
У һ'әта мир жи әw йәка бьһист,
Wi чахи Бәк'о мирр'а гот:
— Тә дьго Бәк'о дәрәша дькә,
Ньһа хwә әз ниньм,
Т'әмамйа Щьзире не занә,
Wәки гәдәки нәнаси хәриб,
Һатйә ера мә, нане мә дьхwә,
Қиза тәр'а р'ое дьбә хушк-бьра,
Шәве пер'анә мина жьн у мера.
Изне бьдә мьн өса ондакьм,
Wәки кәс ньзанбә чава һат,

У чава чу жь р'у дьне...
— Нькарым Бэк'о, эзе чь шаве
Бьдмэ Фэрэт'аждин, һэрдö бьра...
Бэк'о кэр' бу, дөшөрмиш бу, го:
— Мәнэ зэ'ф һэнэ.
— Йэке бежэ, бьбьнем.
— К'ышка бьлизьн у шэрт бьгрыл,
К'е кö бьдэ дэр, бе щэза кьрыл,
— Гази Мәмекэ.
Мәме малул һат дивана мир.
Мир к'энья у салам да Мәме,
Го: "Р'уне көр'е мьн, дьхазьм эз
Т'эв тэ к'ышка бьлизьм,
Вэки се щара тö жь мьн бьвц,
Зине эзе бьдмэ тэ,
Вэки кö мьн бьр, тö баш бьзапб.),
Щийе тэе һ'эвс у зьнданбэ,
— Мире мьн, бьра хастьна тэ бэ.
Бэк'о дәсте хвэ мьзда,
Ша бу у к'энья...

Һэрдö р'уныштын ль бэр т'эхтэ.
Дэстпе кьрын листьн.
Мәме дö щара жь мир бьр...
Бэк'о кö дит мир дьдэ дэр.
Бэзи чу гази Зице кьр у го:
— Ч'э'ве тэ р'он, хатун Зине,
К'ышка дьлизьн баве тэ у Мәме.
Вэки Мәме жь баве тэ бьвэ,
Э'сэ қьраркьрийэ we тэ бьде.
Вэки баве тэ жь Мәме бьвэ,
We э'сэ Мәме баве зьндане,
Ле бэхте Мәме һе дьшкөлэ
Дö щара жь баве тэ бьрийэ,
Майэ ве щаре, дэ тö р'абэ,
Хвэ бьхэмлинэ, дэре бэр п'эпщэре,

Э'сэ Мэме we бьвэ,
Wэхта эw ч'э'в тэ к'эвэ.

Зине hat сэкьни бэр п'эншэре,
Бэк'о бь лэз hatэ щэм мир,
Го: "Һун һэрдö жи зэ'ф баш дьлизьн.
У фарьзи һэвр'а һун хэбэр дьдьн,
Ле we зэ'ф башбэ, щие хwэ бөгöһезьн,
Бьра хорт бьһер'э дьлк'этиа хwэ,
Ве щаре жи бьвэ.

Wахта wана щие хwэ гöһаст,
Мэме бэр п'эншэре Зине ди.
Бир кьр һэр тышт, э'мьр у дьне
Дит Зин сэкьнийэ мина һивэке,
Кэзие we сэр синг бэла буна,
Ч'э'ве we р'эшьн, деме we мэлул,
У мэлул, мэлул ль ван дьһер'э.
Мэме листьн һишт у стра:
— Бэр п'эншэре сэкьнийэ Зине,
Бэдэwa дьне минани р'ое,
Кэзие we мина шэwа ль сэр синг
Дьнеда т'өнэ бэдэw мина we,
Чьца ле дьһер'ым у же т'ер **набьм**,
Хазьл ван ч'э'ва кө һэpp'о, Зине,
Тэ т'ер дьбиньн,
Мьн хwэ шаш кьрийэ, ньзам чь дькьм,
Дэwса фэрз эз фил һьлтиньм,
У wьра мир к'эниа у го:
— Бьһер'э Мэме, листьн йа мьнэ,
Мьн жь тэ бьр
Дэ к'аре хwэ бькэ, кө һэр'и зиндане.
— Мир хwэде тэ һэйә!—лава кьр Мэме,
Нэ дö щара мьн жь тэ бьрийэ,
Эве листьна пашьн эз чаша бежьм.
Мьн хwэ шаш кьр, wэрэ т'эзэ бьлизьн.

Мир гōн нәдае у Бәк'о ләзанд,
Дәсте Мәме ль к'әләмче да,
У бър авит зындана тари,
Сәр к'лит кър дәргед һ'әсьни
У вьрада һишт т'и у бърчи.

К'ЪЛАМА СЕЗДА

К'ънц у р'ьһ'ал жь хвә шықътанд,
Зине сәрда пе р'әш хвә һешьранц
— Йа р'әби әз чава бькьм,
Кō ә'мре Мәме хвә хьласкьм.
Сьбе һ'әта эваре дōшōрмиш бу, гьрйа
Кър шин у гьри дәст да бәр р'уйа.
Т'ōнә қәзйа кō мәри ньзанбә,
Ч'арәке бой we қәзйе бьбинә.
Дōшōрмиш бу у го: “Әзе газикьм,
Си п'аләйи иро биньм,
Бьдьмә ван зер'а у мале дьпе,
Кō ләқәмкьн жь ода мьн
Һ'әта Зиндана Мәме...”

We р'абу гази си п'аләйи кър,
У һәр йәке чәнд зер' дае,
Жь ода хвә ләқәм кър,
Һ'әта зындана Мәме.

У Зине һәрр'о we нәқәбер'а,
Нан у ав дьбър дьда Мәме.
Р'удьньшт к'еләке, бәр дьлда дьһат,
Паше р'адьбу дьчу дьләки р'ьһ'әт.

Һ'әвтек дәрбаз бу, Бәк'оә ә'вани,
Чу дәре зиндане вәкър.
Мәмей wōр бу, у Мәме теда ди,

Мина бәре сәр р'энге хwә бу,
Мина севе сор сурәтә сорбун,
Деми ә'шq бу, саг'ләм у сәр хwә,
Р'ушьшьтбу wьр Мәме бемьнәт
Пашда зьвьр'и Бәк'оә Ә'wани,
Чу диwана мир у мирр'а гот:
— Мир Севдин тыштки жь тә пьрс **бькьм**,
Мәри дькарә ль зиндана тари,
Сәр р'энге хwәбә, саг'ләм, бемьнәт.
Мир к'әнйа го: “Дьне аqьл дьки,
Ле пьрснә бе аqьлә чаwа дьбежи?
Тө пьрс дьки чьqа кә эз заньм.
Гәрә бе р'энгбә, р'энге зәрбуйи,
Сәр бьминә т'әне ч'әрм у һәсти.
Йан жи мьрибә дьбә тө хапйай?
— Эз нәхапйам мир, наем хапандьн.

Мир р'абу у әw Бәк'о т'әваи.
Чунә бәрб зиндана тари,
Дәри кә вәкьрьн дитьн Мәме
Мина бәре сәр хwәйә у ша.
— Йа р'әби, әв чь ә'шебә,
Гьлдьн, бавежьн зиндана кәвьри,
Хөлам һатын у Мәме бьрьн
Бьрьн у авитьн зиндана кәвьри.

Бәк'о мина сәйе бин,
К'әтә зиндане, зиндана тари,
Г'әр'йа у ди ләqәма ль we.
— Бьнер'ә мир, вьр ләqәм кьрйә,
Qиза тә хатун Зин.
Тө бьдә пәй мьн, әм һәвр'а һәр'ьн
У һәрдә к'әтьнә we нәqәбе,
Чун у дәрк'әтьн һәрәма Зине
— Ах qиза нәп'ак, тә р'әш хwә кьрйә?
Йәкә набини иди тө Мәме.

У Бэк'о wōра дөр'оти дькър, мэ'дэкъри бу,
Сэре хwэ дьһ'эжанд. Зине дьһер'и,
Зине дьһер'и, дьле хwэда дьгот:
— Ньһа қиза мынэ Зине
Дькарэ бежэ мын һ'эйфа хwэ һьлда.

К'ЪЛАМА ЧАРДА

Шабун к'этьбу Щьзира' Бота
Дьжмын алт'кърьбун, пашда дьһатын
Qэрэт'аждин у һәрдо бьра.
Дэст у п'е мир лэрьзин тьрса:
— Бэк'о, ле эме ньһа чь щаве бьдын?
Qэрэт'аждин бона Мэме,
Эве хьравкэ Щьзире т'эмам,
Тэ чава хапандьм, дэ бежэ Бэк'о?
— Мын һөрмэта тэ хайкър, мир Севдин,
Мын бэлэнгази чь хьрави кърйэ?
Һ'өкөмкэ эзе дэрхьм жь зиндане,
— Төйе дэрхи, ле щьһйазе ши.
— Эз заньм чь дькьм.
— Wэки өсанэ тө зу бькэ.
Бэк'о бэзи чу щэм хатун Зине:
— Хатун Зине, тө р'онайа мын,
Эз тэ һ'ыз дькьм жь р'ожа буинедә,
Хастьна мын бу бэхте хwэ шаби,
Дэ р'абэ һәр'э һе дэрэнг нинэ,
Мэме хwэ жь зиндана кэвър дэринэ.
— Бэк'о, бежэ, һе сахэ Мэме?
— Һе сахэ у сэр хwэйэ әв.
— Ах мала баве мын к'амбахбэ,
Кэвър сэр кэвър нэминэ,
К'е бьһистйэ кө кэвнэ жьнэк,
Һәр'э гьртйе зиндане бәрдэ...

— Хастына миро. Бэк'о чь бькэ...?
Зине р'абу к'омэк щари ньлда,
Чу у сэкъни ль бэр зиндане.
Нэ дэри нэбу, нэ жи к'блэк,
Ч'э'лэкэ кэвэр бу, к'ур бу бей'эсаб,
К'ылама Зине бьнист Мэме:
— Мэме мьн, тө бэр хвэ нэк'эвэ,
Сэре хвэ бьльндкэ, нэвраз бьнгер'э,
Бьнгер'э Зинемэ, эз Зина тэ,
Жь ч'э'ве мьн тэ'вйа несъра дьбара
Бэжна мьнэ чьнар иди тэвйайэ,
Дьле мьн мэлулэ у шинедайэ,
Миша э'вре нисане мэлули,
Ль сэр сэре мьн натйэ шьвйайэ,
П'ор'е мьн дьрежэ, кьнэ агле мьн
Зиндана халйеда мьн тө хай кьри,
Зиндана кэвэрда агле мьн нэбьр'и,
Мэме мьн, Мэме, мэлул нэби,
Мэме мьн, Мэме, бэр хвэ нэк'эвэ,
Мэме мьн, Мэме нэвраз нэнгер'э..

Миша дэнгэк бе жь гэлики к'ур,
Дё щара го: “Зине, Зина мьн,—
Дэнге Мэме натэ бьнистын.

— Эз бэр мьрьнемэ, Зина мьн,
Ч'э'ве мьн халйейэ, дэлала мьн.
К'е го, вэки төе мьн хьласки,
У т'эзэ э'мьр, э'мьр бьди мьн,
Ах, дьшэвотэ дьле мьн бь н'оба тэ,
Мьрьна мьн э'сэи дькэ натьна тэ,
Заньм мэзэлэ, мэзэл нэвра мьн,
Гари-таристанэ ль бэр ч'э'ве мьн,
Дьбиньм дэстын чарнькале мьн,
Халйа сар сэр мьда бэжынг дькьн,
Иди хатре хвэ дьхазьм дьне,

Һәр'э дур к'эвэ жь сэр зиндане,
Мина мьн нэвэ меване қэбре,
Һ'оба мьн, э'мре мьн, Зина мьн, Зине...
Wəхта Məме кэр' бу,
Зине шьритэкэ сыпи даһьшт,
Məме ль пышта хwэ зьрав гьреда,
Wəхта эw һэвраз һьлк'ьшандьн
Хуне авит жь бэр нэйнукa.
— Шьрите бөгһезэ,— гот Бэк'о.
Ве щаре шьриткэ зэр даһьштын
Шьрит чу һ'эта быне зиндане,
Məме анцах пышта хwэ гьреда,
У дэрхьштын Məме жь we зиндане,
Məме ньһер'и, ньһер'и дьняа р'он,
Məме ньһер'и бэжн-бала Зине,
Эw т'ер нэдьбу жь ньһер'андьне,
Ч'э'в ле қольбин, к'ур кьрэ ахин,
У ахинер'а ч'э'ве хwэ гьрт,
У хатьре хwэ хаст жь дьняа р'онайн...

Зине онда кьр ақьл у сэwда,
Минани дина we кьрэ зарин,
Бэр щьниаз р'уньшт we кьр шин-гьри,
Һ'эзар ньфьр' жь дев дьбари,
We ньфьр' дькьр ль бэхте хwэи р'эш,
We ньфьр' дькьр ль баве бэхтр'эш.

Һат сэр шине мир Севдине кал,
Məме ньһер'и, қизе ньһер'и,
Ньһер'и деме Бэк'ои гөлдайн,
Зьвьр'и wi тэ'л Бэк'о ньһер'и,
Қуз бу эw сэр қиза хwэда,
Тьште кō чу иди пашда нае.
Məрйа хапандьм, дэрхьштым жь р'е,
— Қиза мьнэ бибэхт, Зина мьн, нэгри,
Р'абэ бэс бьки тō шин у гьри,
Тьште кō чу иди пашда нае.

Мэрийа хапандьм, дэрхьстьн жь р'е,
Кемафьл бум, мьн фэ'м нэкр,
Мьн фьза хвэ бебэхткр.

Дөр'ути кьр Бэк'о у кьр п'ьнгэ-п'ьнг,
Го: Зине лаво, бежэ чь бькм,
Мьне вэкэ Мэдине п'эрэ хэршкьра,
Т'эне бькарбуйа Мэме сахкьра.
Ах, Мэме, Мэме, тэ чь кьр,
Чьма тө нати жь Мөхөрзэмине,
Тэ де у баве хвэ бемьраз ништыл,
Эш кал у пьрн, дьле ван бь кьл,
Ах, Мэме Мэме.

Сэр ви гьрие э'к'с у фэсти,
Незики Бэк'о бу хатуна Гөлл'эри,
Хушка Зинейэ мэзын, жьна Фэрэт'аждин,
— Стөе тэ бышке, ч'э'ве тэ корьбыл,
Тө буйн байсе мьрна Мэме
Фэда тэ к'эвэ, коч'е щэ'ньме,
Фэда тэ к'эвэ, у т'ур'а тэ ль дьне,
Тө бьмри, калиеда нэбини р'ьн'эти.

Йе шинедабу т'эмам р'абун,
Зине бьрн к'оч'к у сэра ве.
Р'энг Зине бьбу р'энге нэйвайе.
Чун щэм Зине баве ве,
У т'эмам гьрэ-гьре Щьзире,
Н'эким анин у дэрман дане,
Тө дэрмани алик'ари нэда ве,
Дьгьрийа мир Севдине кал,
Жь тьрс у к'эрба ле хьрав бу н'ал.

Зине сэре хвэ һьнки бьльнд кьр,
Ньһер'и баве у щьмэ'та шьр,
Ава готэ ве: “Эз дьмрьм баво,

Дьмрьм, шаһьл, бемьраз,
Wэхта кӧ дьмьрьм, т'эwэqэ дькьм,
Wэки мьн ч'элкьн к'елэка Мэме,
К'елэка Мэмеда пышта мэ бьдьн һэв.
Хӧбара мьрьне һьлда деме we,
Һеди ч'э'ве хwэ гьрт у чу жь дьне.

К'ЪЛАМА ПАНЗДА

Һэрдӧ һэq кьрьн р'эх һэвда,
У пышта ван жи данэ һэв,
Диса сэр дьне дэрк'эт р'о у бу тэ'в...
Э'мьрда т'ӧ тышт нәһат гӧһастьн,
Qэй тэ дьго Мэме у Зине,
Нэ һатьн, нэ жи чунэ жьр'у дьне.
Һэрдӧ һэqкьрьн, щьмэ'т бэла бу,
У һэркэс диса чу сэр шӧхӧле хwэ
У диса мир р'унышт диwane,
У Бэк'о шабу т'эви qиза хwэ.
У бь дьл шабу бой we йэке,
Wэки т'эр'ьбанд бэхт-мьраze ван.
Qэрэт'аждин у һэрд бьрава,
Дьжмьн алт' кьрьн, пашда вэгэр'йан,
У гьһиштьн сура Щьзира Бота.

Э'щэбмайи ма Qэрэт'аждин,
Кӧ кэс нәһат пешйа wанда:
— Гэли бьра, чьма бьре мэ нәһат,
Гэрэ бьһата э'сэ пешйа мэ,
Дьбэ бе э'слэ у эм бир кьрьн,
Йан мина мир Севдин нэзанэ,
Qэнщ у хьрава жь һэв назнакэ
Э'рфан кэр'бу, Qэрэт'аждин го:
На, э'сле Мэме һэйэ, эw ширһ'элалэ.

Эз дьтърсьм тө вэрэ Мэме нэ сахба,
Иан на эве бьхата пешйа мэ.

Шьк к'этэ дьле Қэрэт'аждин,
Р'абубьльндщики Щьзире ньһер'и,
Ле ньһер'и жь к'өлэка ду р'а набэ,
Мэри дьгэр'ьн мэлул, сэрбэржер,
Қәй дьбежи хәйдинэ жь һэв,
Һәспе хвэ ажотын у чунэ шьһэр,
Ажотын бэр к'оч'ка хвэ сәкьнин,
Хатун Гөлл'әри пешйа ванда чу,
Ч'э'ва һесър бу, сәри шә'ра р'әш
Қэрэт'аждин гот ә'щербмайи:
— Чь қәвөмйә Гөлл'әри хатун?
Хатун Гөлл'әриә кьр ахин у гот:
— Бьра мир Севдин миртйе бькә,
Бәк'ое Ә'ван қомситйе бькә.
Мэме у Зине бьк'эвьн бьн халйе.
Қэрэт'аждин у һәрдө бьра,
Мина һәйкәла кәр' бун, сәкьнин,
Сәре хвэ бэржер кьрын у нәдһ'әжйан,
Ле гөр' дьбу агре дьле ван.

— Дьжмьнаинә,— кьр гази Ә'рфан,
— Гәрә к'амбахкьн Щьзира Ботан,—
Ва гот бьре бьч'ук Ч'әкан.
— Дьжмьнайиә... У бенамуси,—
Гот Қэрэт'аждин,—
Р'астә, гәли бьра, әв йәк қәвөмйә,
Чь гөне әһли те һәйә?
Заньм, әв чь қөмстйа Бәк'ойә.

Щьзира Бота бу зер-заләт,
Һәркәс р'әви у гьһиштын һэв,
У һэв гьртын мина ч'әме бе бөһөр',
...Ль бэр к'оч'ка Қэрэт'аждин сәкьнин,

Лавайи кърън, готън эм чь гонэк'арън,
Вэки хун дьхазън шьхэр хьрабкън,
Эм мэринэ р'ьэ'тън, хай жьн у зар',
Дьхэбьтън бона э'буре дьне,
Мэ чь кърйэ ва мир р'уньштиё we,
Qомсти кърйэ Бэк'ое э'ван,
Н'эйфе ньлдън жь ван.

Щьмэ'те ньхер'и у бьльнд ва гот:
— Нэр'ън гэли бьра, кэс гонэк'ар нинэ,
Нэр'ън хеса хвэр'а сэр шохол,
Qэрэт'аждин щьмэ'те ньхер'и,
Гонэк'ара эме бьбиньн,
У эм баш занън к'ейэ гонэк'ар.
Тьрс у хофе Бэк'о ньлда,
Quз бу сэр дэст у ньге мирда:
— Р'абэ мире мьн, р'абэ эм нэр'ън,
Эм нэр'ън мала Qэрэт'аждин,
Хвэ бавен бэр бешика кор'е win,
Тек'эвън сэр чока, лавайа бькън,
Дьбэ р'э'м бьк'эвэ дьл, бьбахшинэ ма.
У нэрдё чун хвэ авитън бэр ньге
Qэрэт'аждин у бьра у готън:
— Эва шуре мэ, эва жи к'эфэн,
Мэ хвэр'а аниэ, мэ вьр бькөжэ
Жоре хөдейэ, ле жере жи хун.

Шуре хвэ жь калан к'ьшандън,
Э'рфан у Ч'экан херс к'этън,
Хастън стөе ван нэрдё лехън,
Ле Qэрэт'аждин нэништ у гот:
— Мэри мала хвэда хуне нар'ежэ.

Бэк'о у мир зьвьр'ин диwane,
Бэк'о к'эниа ва гот: "Мире кал,
Вэки мьн бса нэкьра,

Бъ ақыл сәре мә'не нәбър'йа,
Әме бьбуна һәвалә мьрйа,
Ньһа шыкрина хвә бинә,
Вәки һе дьне мәр'а дьминә.

Бәрбанга сьбе Қәрәт'аждин р'абу,
Газн бьра кьр у ва го:
— Р'абын әм һәр'ын т'әваи,
Қәбре бемьраза бьбиньн.
Чун у к'әтын һөндөр'е дьһаре,
Мәлул ньһер'ин шыһазае ван,
Дитын Мәме һе мьле хвә данийә,
Бәр сәре Зине.
Жь нәдәра ван нур ле дьбарә,
Қәй дьбежи р'азанә худанеданьн,
Зьнке худаненә ль сәр ә'нйа ван,
Һеса р'азанә, бәхтр'әш, бемьраз...

Ви чахи Бәк'о ль щәм мир Севдин
Р'уньштбу жь бемьраза хәбәрдьда,
— Мири хашбә, әв өсаньн
Қәй дьбежи р'азанә, нәмьри,
Жь демә ван нур дьбарә,
Ль сәр ә'нйа ван зьпк-зьпк худанә
Мьле Мәмейә бәр сәре Зине
Вәки өсанә, нәмьрнә,
Чь дьбежи мир...?
— Кем бьә'үтә, жь дәрде мьн вәгәр'ә.
Мир сәр бәржер мьталада бу,
Нәдит чава Бәк'о жь һөндөр' дәрк'әт,
Бәк'о кө дәрк'әт ва дөшөрмиш бу;
— Гәрә әз һәр'ым, щәм Қәрәт'аждин.
У ч'әвр'онайе бьдьмә ван
Бәк'о бәрб вөр чу кө Қәрәт'аждин,
У һәрдө бьрава сәрбәржер сәкьнибун,
Дәсте хвә кьрьбун бәр қайше хвә,

Дькьр'ын ахин, несър дьбарандьн.
Бэк'о чу незик го: “Qэрэт'аждин,
Эз натьмэ ч'эвр'онайе бьдьм тэ,
Мэме у Зине сахьп, нэмьр'нэ,
Нэв н'эмез кьр'нэ, р'ьн'эт р'азанэ,
Деме ван сорэ, мина г'ола,
Зьп'ке худаненэ ль сэр э'н'я ван

Qэрэт'аждин кьр'ир'ин:

— Кэр'бэ, сэе бе ит'бар, тэ мэри кьриэ ч'э'л,
У нати ч'эвр'онайе дьди мьн,
Тө мьн дьк'эни, төе бьвини,
У шуре нешин жь бэр хвэ к'ьшанд,
Щарэкер'а сэре Бэк'о сэр фьр'анд,
Ньцътка хуна Бэк'о пэк'я,
У к'эт орт'а шьн'язе хэрд бемьраза
У пер'а-пер'а эв бу дьр'ике
У к'этэ орта хэрд г'оле э'мре ван.

У чьца р'еви, кавран д'об'х'орьн,
Р'эх, мэзэле Мэм у Зинер'а,
Дьбиньн д'о г'ол, орт'еда дьр'и,
У дьбьр'ьн ше дьр'яа стри,
Ле р'ожа д'ода д'иса шин дьбэ,
У дьп'ч'ькэ ль хэрд'о г'ола.

СЭРЭЦЭМ

Шасьме Щэлл— Э. Сэрдар	3
Н'оба шьван	
Эз т'эва гэш н'ыздькьм	11
Н'оба шьван	13
Шэв ль обе	15
Хэв ль ч'э'ва н'эр'ьмандийэ	17
* * *	
Нэма де	19
Э'мэре Щэлали	22
Мэме у Зине	63
Сэрэцэм	

ՇԱՏՏՄԵ ՇՇՆԼԻԼԵ ՕՏԵ

Կ'վաւե շ'յա

Ր'եդազտոր ւ զորեզտորա զոնտրոլ **Յ. Ս. Բազ'ոեւա**
Շ'յազկ'եշ Դ. Դ'որոսյա
Ր'եդազտոր Բազաւազտիւ **Ա. Յ. Դազարյա**
Ր'եդազտորե տեխնիզայ **Օ. Տ. Փազիկյա**

ՅՓ 07999

Դ'աւ Բա 358

Դի Րա յ 500

Դ'ազլիււի յազ'յրախազ Կ'ր'նա 10/ՍԻ. 1970

Բոզա շա֦Կ'ր'նա յազիզ զոլԿ'ր'նա 15/ՅԻ. 1970

Բալ԰ա շա֦Կ'ր'նա 8,25 = 6,93

Բալ԰ա յազիրազա. 6,9 + Շ'յազԿ

Կ'ա'ազ 84 × 108_{1/32} Ք յ յ մ ա զ 93 Կ.

Երեւազ—9, Դերյազ 91, Նազիրազա "Դալազտազ,,

Նազ'յրախա Նա 1, յա զազազրտիյա զազալա թոլի԰ա֦րա֦յա զոմիտեյա թրեզզաեյա զաւալազա, Ր'ազ Տուեզա Մինիզտրեզ Ր'եզսպլիԿա Երմազնիզտազնեյա Տուեզնեյա Տոզալիզտեյա.

INSTITUT KURDE DE PARIS

ENTRÉE N° 649

